

Vlastnictví energetických zařízení

Viktor Szabo

A. Úvod.....	54
B. Obecné otázky vlastnictví energetických zařízení	55
1. Vlastnictví a jeho význam v dějinném vývoji společnosti	55
2. Ochrana vlastnictví a možnosti jejího omezení podle Evropské úmluvy a Listiny	56
3. Energetické zařízení a specifika jeho věcněprávního statusu.....	60
C. Věcněprávní a vlastnický režim energetických zařízení	62
1. Povaha energetického zařízení jako součásti jiné věci	62
2. Povaha energetického zařízení jako samostatné věci	66
3. Vlastnictví energetických zařízení na územích určených k zajišťování obraný státu.....	77
4. Věcněprávní a vlastnický režim energetické soustavy	83
5. Právní úprava v novém občanském zákoníku	90
6. Konkretizace závěrů o věcněprávní povaze energetických zařízení pro jednotlivá energetická odvětví	94
D. Závěr	100
E. Summary	101
F. Seznam použitých pramenů	102
G. Příloha.....	108

Vlastnictví energetických zařízení

Abstrakt

Tento článek se zabývá problematikou vlastnických práv k věcem, které jsou prvky energetických soustav. Článek lze koncepčně členit na část věnující se obecným otázkám vlastnictví energetických zařízení a část zaměřenou na jejich konkrétní věcněprávní a vlastnický režim. Úvodní kapitoly se věnují výkladu pojmu vlastnictví v platném právním řádu České republiky obecně, možnostem jeho ústavní a mezinárodní ochrany a specifickým rysům energetických zařízení jako prvků energetických soustav. Materiální jádro pojednání tvoří analýza a diskuse o povaze energetického zařízení jako součásti jiné věci, nebo jako věci samostatné. Tyto obecnější úvahy jsou obohaceny o specifické otázky spojené s problematikou bytových domů, území určených k zajišťování obrany státu a věcněprávního statusu energetických soustav. Následně se zabývám právní úpravou nastíněných otázek v novém občanském zákoníku. Poslední kapitola shrnuje předchozí závěry samostatně pro praktické potřeby jednotlivých energetických odvětví.

Klíčová slova

bytový dům, energetická soustava, energetické zařízení, nový občanský zákoník, samostatná věc, součást věci, vlastnictví, vojenský újezd

Abstract

This article focuses on the proprietary rights to energy facilities, which constitute the elements of energy networks. The structure of the paper consists of two parts. The first part is devoted to general questions of ownership of energy facilities. The second one focuses on specific problems of their real rights – status and proprietary title to them. The beginning of the article provides the explanation of concept of ownership in the Czech Republic, constitutional and international guarantees of its protection and specific features of energy facilities as the elements of energy networks. The core of the article constitutes the analysis and discussion of energy facility's character either as a component of a thing or as an individual thing. This is to be answered in relation to specific problems related to ownership of block of flats, army areas and proprietary status of energy networks. As the new Civil Code is to come in force in 2014 in the Czech Republic, its provisions relating to proprietary rights to energy facilities are analysed in a separate chapter. The last chapter of the paper provides basic “instruction manual” for interpretation of the status of energy facilities in law practice.

Key words

army area, block of flats, component of a thing, energy facility, energy network, individual thing, new Civil Code, ownership

Mgr. Viktor Szabo

szabo.v@gmail.com

Mgr. Viktor Szabo je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2013). Absolvoval roční studijní pobyt na Rijksuniversiteit Groningen, Nizozemí, se zaměřením na evropské a energetické právo. V průběhu studijní praxe získal zkušenosti zejména v oblasti teplárenství, věcných břemen v energetice a IPPC. I nadále by se chtěl profesně orientovat na oblast energetiky, zejména v oblasti regulace síťových odvětví.

A. Úvod

Vlastnictví je fundamentálním pojmem každého právního řádu. Všechny hodnotové vztahy společnosti jsou založeny na vlastnictví a tyto vztahy podmiňují realizaci dalších společenských aktivit. Vlastnictvím se míní přímé právní panství nad věcí, které každému, kromě vlastníka samotného, ukládá povinnost zdržet se zásahu do něj. Nedostane-li subjekt od vlastníka k tomu zásadně svolení, nemůže tento jiný subjekt vlastníkovu věc užívat, brát z ní plody, držet ji, nakládat s ní nebo ji zničit. Společenské vztahy se bez užívání věcí, náležejících vlastnický jiným osobám, prakticky neobejdou. Vlastnictví představuje jádro realizace společenských vztahů mezi lidmi.

V centru pozornosti tohoto pojednání stojí energetické zařízení. S jeho postavením jako prvku určité energetické soustavy bezprostředně souvisejí otázky, komu energetické zařízení vlastnický náleží. Není-li otázka vlastnictví dostatečně zodpovězena, nastupuje právní nejistota. Ta ale není faktorem, který by napomáhal rozvoji právních vztahů – právě naopak. K právním vztahům, jejichž nepřímým předmětem jsou právě energetická zařízení, dochází zejména v závazkových vztazích dodávky a odběru energií a právních vztazích, které jejich technickou realizaci podmiňují.¹ Citlivost transakcí často umocňuje ekonomická náročnost počáteční investice. Je-li tato ohrožena, ekonomická aktivita se utlumuje. Cílem tohoto článku je proto zodpovědět otázku věcněprávního a vlastnického režimu energetického zařízení, které je prvkem energetické soustavy. Jinými slovy, účelem tohoto článku je posoudit situaci, kdy poskytovatel energetické služby připojí svého smluvního partnera k energetické soustavě za účelem dodávky a odběru energie. Toto připojení zrealizuje připojením energetické soustavy a objektu smluvního partnera pomocí energetických zařízení. Cíl tohoto pojednání se ale neomezuje jen na posouzení věcněprávního statusu energetických zařízení ke konci této soustavy, ale zahrnuje celou energetickou soustavu – od její počátku až po její konec – včetně náhledu na věcněprávní a vlastnický režim jí samotné. Za tímto účelem kriticky analyzuji zejména relevantní judikaturu Nejvyššího soudu České republiky v jejím historickém vývoji a vyvozují z toho závěry pro právní praxi v energetice. Již na tomto místě lze uvést, že vůči rozhodování Nejvyššího soudu mám nejednou výhrady. Je-li tomu tak, nabízím současně jiná vhodná řešení, která podle mého názoru lépe odpovídají jak teorii věcných práv, tak oprávněným zájmům subjektů právních vztahů v energetických odvětvích a v neposlední řadě i jejich ústavní ochraně. Ze studia judikatury Nejvyššího soudu také dospívám k názoru, že v interpretaci věcněprávního statusu energetických zařízení chybí v České republice ucelenější koncepce výkladu předpisů občanského práva. Právě ona ucelenost koncepce může podle mého mínění sloužit také jako podstatný faktor přesvědčivosti předkládané argumentace. Proto se v nezbytné míře věnuji

také věcněprávní povaze jiných energetických zařízení, která nejsou prvkem energetické soustavy, ale s jejím fungováním bezprostředně souvisí. Z důvodu komplexnosti posouzení věcněprávního režimu energetických zařízení doplňuji výklad také o specifické případy jejich umístění v bytových domech nebo na územích určených k zajišťování obrany státu. Detailní analýzu obecných i zvláštních případů vlastnictví energetických zařízení završuje pojednání o těchto otázkách také ve vztahu k energetické soustavě jako takové.

Metodologie se v tomto pojednání o vlastnictví energetických zařízení pohybuje ve dvou základních rovinách. V obecné rovině postupují od všeobecného ke zvláštnímu. Obecná část seznamuje čtenáře s problematikou vlastnictví a s možnostmi jeho ústavní a mezinárodní ochrany. V závěru obecné části se věnují pojmu energetického zařízení a vymezují zde specifika vlastnictví energetických zařízení oproti jiným strojně technologickým zařízením. Do pojmu energetického zařízení abstrahují společné znaky strojně technologických zařízení používaných při poskytování energetických služeb v elektroenergetice, plynárenství a teplárenství. Byť je z této snahy zřejmé, že usilují o vystihnutí společné podstaty těchto zařízení ve všech vyjmenovaných oblastech, v dalším textu navazující zvláštní části nelze, než se v nevyhnutelné míře vracet ke konkrétnostem jednotlivých odvětví. Jednotlivé kapitoly zvláštní části jsou členěny pragmaticky podle názorových proudů Nejvyššího soudu a předmětu zaměření zkoumaného objektu. V prvních dvou kapitolách se věnují kritické analýze judikatury Nejvyššího soudu a metodou indukce srozumitelnou formou zobecňují její závěry pro právní praxi v energetických odvětvích. Za pomoci sjednocujících pojmů zprostředkovávám platnost určení věcněprávního statusu energetického zařízení jako prvku energetické soustavy pro všechna odvětví energetiky. Třetí kapitola představuje pojednání o specifických vlivu výhradního vlastnictví státu na území vojenských újezdů ve vztahu k plnění povinností osob oprávněných k podnikání v energetických odvětvích. Na dosavadní analýzu věcněprávního a vlastnického režimu energetických zařízení navazuje kapitola čtvrtá, v níž se věnují těmto otázkám ve vztahu k energetické soustavě jako celku. Předposlední kapitola je, vzhledem k datu svého vzniku, zasvěcena analýze relevantní právní úpravy nového občanského zákoníku a její komparaci se stávající občanskoprávní úpravou. Až do tohoto místa se, pokud možno, držím pojmů energetického zařízení a energetické soustavy jako termínů se znaky společnými pro odvětví elektroenergetiky, plynárenství a teplárenství. Užívání tohoto pojmového aparátu mělo až dosud za účel podpořit závěry o možnosti aplikace navrhované koncepce výkladu pro všechna energetická odvětví. Byl-li tento účel naplněn, je podle mého mínění vhodné poskytnout právní praxi podrobnější návod pro aplikaci obecně platných závěrů v jednotlivých energetických odvětvích. Kapitola šestá proto poskytuje čtenáři bez ambice podrobnější analýzy aplikačně praktický popis soustav jednotlivých energetických odvětví s přesným určením jednotlivých bodů úsečky, na níž platí podle

¹ Jedná se například o dodávky energetických zařízení pro poskytovatele energetických služeb.

mého názoru navržená koncepce výkladu věcněprávního a vlastnického statusu energetických zařízení.

B. Obecné otázky vlastnictví energetických zařízení

Tato část načrtává obecné otázky pojetí pojmu vlastnictví v jeho historických a sociálních souvislostech. Na vymezení jednoho z klíčových pojmů tohoto článku navazuje pojednání o ochraně vlastnictví na ústavní úrovni České republiky a v rámci Evropské úmluvy. V poslední, třetí, kapitole se zabývám pojmem energetického zařízení a specifiky jeho vlastnictví oproti jiným strojně technologickým zařízením.

1. Vlastnictví a jeho význam v dějinném vývoji společnosti

„Vlastnická problematika už tradičně přitahovala pozornost filosofů, právníků a politiků.“² Vlastnictvím zdůvodňoval John Locke vznik společenské smlouvy, resp. státu. Jean-Jacques Rousseau v něm viděl původ nerovnosti mezi lidmi, Deklarace práv člověka a občana ho prohlašovala za nedotknutelné a významnou roli sehrálo také v materialistickém myšlení a pojetí dějin.³ „Ačkoli jsou výše uvedené názory vytrženy ze souvislosti, ilustrativně dokládají význam a současně i různá hodnocení této tradiční a důležité instituce.“⁴ Vlastnictví a způsob přivlastňování jsou neodmyslitelně spjata s moderní lidskou společností – zvláště pak s moderním kapitalismem západní civilizace, jejíž jsme součástí. Bobek⁵ z dnešního pohledu říká, že vlastníkem není ani kmen, ani panovník, a ani všichni, tedy stát – vlastníkem je jednotlivec, který si hodnotu v podobě věci přisvojil v důsledku své práce nebo společenského úspěchu. Bylo tomu ale vždy tak? Veškeré úvahy o kulturně-historickém vývoji lidstva byly od dob Dikaearcha z Messenie (320 před Kristem) až do konce 18. století ovládnuty naukou o třech po sobě jdoucích stupních vývoje lidské kultury. Zlatý věk lidstva byl vystřídán dobou, kdy se na dějinné scéně objevili lovci a pastýři, objevil se majetek a s ním i zášť a válka, lovce a pastýře vystřídali zemědělci se svými strastmi i slastmi. Byť by se mohly pojmy jako moje, tvoje, či naše zdát samozřejmými, B. Spencer ve svém díle z počátku minulého století⁶ ukazuje, že u australských domorodců je pocit osobního majetku rozvinut jen nevýznamně. Obdržel-li domorodec mzdu nebo dar, rozdělil se o to s určitou příbuzenskou skupinou nebo dokonce s jinými lidmi. Individualizace vlastnictví lidstva je tak, zdá se, data velmi mladého. Prvním striktně osobním vlastnic-

tvím bylo původně tělo člověka, jeho maso a kosti, a dále vše, co je na něm – osobní mobilia jako šaty, zbraně, nářadí, nebo dům, ve kterém bydlel. Toto vlastnictví bylo legitimizováno představou dotykového kouzla, podle něhož věci, které byly jednou ve spojení, působí na sebe, i když jejich fyzický dotyk už dávno ustal. Dotýká-li se někdo majetku majitele, dotýká se také majitele samotného. Tato představa odůvodňuje také zvyky některých kultur pohřbívat zesnulého se vším jeho majetkem. Snad i proto římský Lex Atinia zakazoval usucapio věci kradené, když na ukradené věci i nadále lpěla pečeť původního majitele. A bylo to také římské právo, které vnímalo vlastnictví jako nejsvrchovanější právní moc nad věcí. Mocenský přístup k chápání vlastnictví vystřídal feudální náhled na vlastnictví jako na soubor oprávnění, který lze dělit. V současné společnosti západní civilizace, včetně té české, ovšem opětovně vítězí mocenské pojetí římské.

Pojmenování onoho neomezeného právního panství nad věcí je v české terminologii překvapivě mladého data. Vlastnictví bylo ve středoevropském prostoru ve středověku označováno latinskými pojmy *proprietas* a *dominium*, nebo německými *Eigenschaft* a *Eigentum*. Moderní termín „vlastnictví“ byl vytvořen až Josefem Jungmannem.⁷ Generace obrozenců se pokusila rozlišovat mezi vlastnictvím v objektivním smyslu, tj. ve vztahu k majetku, a ve vztahu k osobě vlastníka jako vlastnictví v subjektivním smyslu. Česká právní tradice rozdíl mezi vlastnickým právem a vlastnictvím také odráží.⁸ ObčZ oba pojmy používá, třebaže jejich rozdílnost stírá, a nejčastěji je používá synonymicky.⁹ Navazuje tak na OZO, jenž vychází z pojetí, že vlastnictví v objektivním smyslu je dáno tím, k čemu vlastník může mít vlastnické právo, tj. odpovídá na otázku, co může být předmětem vlastnictví.¹⁰ Na rozdíl od tohoto objektivního náhledu je vlastnictví v subjektivním smyslu pojato se zřetelem k vlastníkovi. Z tohoto pohledu je vlastnické právo posuzováno jako oprávnění vlastníka nakládat s podstatou a užitky věci podle libosti a vyloučit z toho každého druhého.¹¹ Byť nelze tomuto pojetí upřít logiku, v dalším textu jsou pojmy vlastnické právo a vlastnictví používány podobně jako českým zákonodárcem, tj. promiskuitně.¹²

Novější odborná literatura rozlišuje také mezi vlastnictvím ve smyslu ekonomické kategorie jako společenské formy přivlastňování statků a kategorií právní ve významu vlastnického práva. Lze odlišit rovněž vlastnické právo v objektivním smyslu jako soubor právních norem toto upravujících a ve smyslu subjektivním jako

2 Viz HORÁK, Ondřej. *Jaromír Sedláček a problematika vlastnictví*. In: SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnictví a vlastnické právo: kritický pokus*. Reprint původního vydání. Brno: Wolters Kluwer ČR, 2012. 58 s. s. VII.

3 Blíže viz dílo K. Marxe a B. Engelse.

4 Viz HORÁK 2012 op cit., s. VII.

5 Viz BOBEK, Michal. In: KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 1245.

6 SPENCER, Baldwin. *Native Tribes of the northern Territory of Australia*. London: Macmillan, 1914. 516 s. s. 36.

7 Viz JUNGSMANN, Josef. *Slovník česko-německý (1834 – 1839)*. 5. díl. Praha: U vydavatele v Praze na Novém Městě, Široké ulici, Nr. 749, 1839. 990 s. s. 128.

8 Blíže viz ELIÁŠ, Karel et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde Praha, 2008. 1391 s. ISBN 978-80-7400-004-1. s. 513 a násl.; FIALA, Josef et al. *Občanské právo hmotné*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2002. 436 s. ISBN 80-210-2793-2. s. 105.

9 Viz ELIÁŠ 2008 op. cit., s. 513.

10 Blíže viz § 353 OZO.

11 Blíže viz § 354 OZO.

12 Naopak, analýzou čl. 11 Listiny lze dospět k závěru, že ústavodárcé obojí pojmově rozlišuje (ELIÁŠ, Karel. *Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušebními kamenem kontinentální právní kultury. Právní rozhledy*. 2005, ročník 13. s. 807 – 812. ISSN 1210-6410. s. 808.).

soubor oprávnění chovat se právní normou vymezeným způsobem.

Pojem vlastnictví neboli vlastnické právo je v legislativě i odborné literatuře hojně používán. Systematicky ho nauka tradičně zařazuje k právům věcným. Jde tedy o právo absolutní (*erga omnes*). Působí vůči každému a každý je povinen vůči osobě, které náleží vlastnický titul k věci, zdržet se především zásahů do tohoto věcného práva nebo strpět jeho výkon. Tradiční římsko-právní pojetí pojímá vlastnictví jako všeobecné právní panství nad věcí. Toto právní panství je všeobecné, přímé, výlučné a jeho předmětem je věc.¹³ Právní věda na druhou stranu ale jedním dechem dodává, že tyto znaky jsou dány jen pojmově. Naproti tomu lze chápat vlastnictví jako společenský vztah podrobený právní regulaci. Jde tedy o společenský vztah více subjektů, které mají navzájem subjektivní práva a subjektivní povinnosti, čili o vztah právní.¹⁴ Tvoří ho tři výstavbové prvky – subjekty, objekt a obsah. Článek 11 odst. 1 věta první Listiny stanoví, že „[k]aždý má právo vlastnit majetek.“ Subjektem vlastnického práva tak může být každý, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti (fyzická osoba, právnická osoba i stát). Podle § 123 ObčZ je vlastník oprávněn nakládat s předmětem svého vlastnictví. Z § 118 ObčZ vyplývá, že předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci a, pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Předmětem občanskoprávních vztahů mohou být podle ObčZ také byty nebo nebytové prostory. Z ustanovení ObčZ, jež se zabývají vlastnickým právem a jeho nabyváním, se všechna¹⁵ věnují vlastnictví věci. Z toho právní nauka vyvozuje, že předmětem vlastnictví mohou být jenom věci. Obdobně, jako je tomu v případě vlastnického práva, i v případě pojmu věci přenechává platný právní řád její vymezení právní vědě. Právní teorie pojem věci vykládá v podstatě shodně s již zrušeným zákoníkem mezinárodního obchodu.¹⁶ Za věci tak považujeme hmotné předměty (*res corporales*)¹⁷ a ovladatelné přírodní síly.¹⁸ Někteří autoři (např. A. Randa) spojují s vymezením věci v právním slova smyslu také *res extra commercium*; jiní, jako např. F. Rouček, považují *res extra commercium* za věc v právním smyslu, ale z právního obchodu v určitém směru vyloučenou. Nakládání s věcí mohlo být vyloučeno buď zcela (absolutní extrakomercialita) z důvodů přirozených (*res omnium communes*: tekoucí voda, vzduch, mraky)

nebo přirozenoprávních (tělo zemřelého člověka), nebo vyloučeno jen částečně (veřejné věci určené k obecnému užívání). Obsah vlastnického práva je dán jednotlivými vlastnickými oprávněními, jež tvoří jednotu (nikoli souhrn) všech možných oprávnění k věci.¹⁹ Obsah vlastnického práva charakterizuje jeho pozitivní a negativní stránka.²⁰ Pozitivní stránka vlastnictví je projevem vlastnické svobody. Vlastník má tak v zásadě zejména právo věc užívat (*ius utendi*), právo brát plody z vlastní věci (*ius fruendi*), právo vlastní věc držet (*ius possidendi*), právo s touto věcí nakládat (*ius disponendi*), právo vlastní věc zničit (*ius abutendi*) a právo věc opustit (*ius dereliquendi*). Tuto stránku vlastnictví vyjadřuje v účinné právní úpravě § 123 ObčZ. Negativní stránka obsahu právního vztahu vlastnictví sleduje věcněprávní povahu vlastnického práva jako práva absolutního. „*Naproti vlastníkovu jest všem ostatním – leč by byl někdo zvláště vyňat – zakázáno, aby ani nebránili onomu, nakládá-li s věcí v kterémkoli vztahu jejím, ani sami nepůsobili proti jeho vůli nijakým způsobem na věc.*“²¹ Ochrana před neoprávněným zasahováním do výkonu vlastnického práva zajišťuje § 126 odst. 1 ObčZ. Na straně druhé umožňuje právní řád²² vlastnické právo omezit.²³ Podrobnější výklad o možnostech omezení vlastnického práva podle Listiny i Úmluvy podává následující kapitola.

2. Ochrana vlastnictví a možnosti jejího omezení podle Evropské úmluvy a Listiny

„*Vlastnictví je předpokladem svobody, rozvoje jednotlivce a základem jeho soukromé iniciativy.*“²⁴ Tomu odpovídá také úroveň ochrany, jež je vlastnickému právu v České republice poskytována. V ústavní rovině deklaruje právo každého vlastnit majetek čl. 11 odst. 1 Listiny a následně ho upevňuje úprava jednoduchého práva. Z pohledu mezinárodních závazků státu poskytuje v Evropě jeho významnou úroveň ochrany čl. 1 odst. 1 Protokolu č. 1 k Evropské úmluvě. Upravuje-li stejný předmět právní regulace vícero nástrojů ochrany, lze předpokládat, že každý z autorů jednotlivého rámce ochrany může vnímat nutnost ochrany chráněných práv či zájmů v různém rozsahu i intenzitě. Nabízí se proto otázka, jaký je aplikační vztah Listiny i Úmluvy.

Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod. Již v období federace se stát přihlásil k potřebě dodržování mezinárodní ochrany lidských práv garantovaných v Evropské úmluvě a po

13 Viz KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: 1995, C. H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1. s. 153;

V literatuře jsou bližší charakteristiky vlastnického práva dále vyjadřovány adjektivy jako jednotné, úplné, neomezené, trvalé, pružné, přičemž obsahové naplnění těchto přívlastků vlastnického práva se u jednotlivých autorů liší.

14 Viz KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1. s. 202.

15 To platí s výjimkou § 123 ObčZ.

16 Srov. zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu). In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

17 Dnešní účinná právní úprava na rozdíl od OZO existenci nehmotných věcí (*res incorporales*), jimiž se rozuměla práva, nepřipouští.

18 Někdy se lze setkat také s požadavkem užitečnosti. K tomu bližší viz FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 866 s. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 344.; ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009. 1373 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 637.

19 Viz REBRO, Karol; BLAHO, Peter. *Římské právo*. 4. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2010. 522 s. ISBN 978-80-8078-352-5. s. 220 – 223, 254.; SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové*. Praha: Spolek československých právníků „Všehrd“, 1946. 356 s. s. 190.

20 Bližší viz § 1012 NOBčZ.

21 HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského. Díl I*. Praha: Nakladatelství J. Otto, 1910. 311 s. s. 180.; *Duorum in solidum esse non potest* (Vlastnictví nesnáší konkurenci).

22 Právní řád je myšlen jako právo veřejné i soukromé.

23 Čl. 11 Listiny zajišťuje v odstavci 1 ochranu vlastnického práva. Všechna další jeho ustanovení zakotvují možnost omezení vlastnických práv. Viz také § 123 odst. 1 ObčZ – „v mezích zákona.“

24 Viz ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. In: WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 906 s. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 300.

1. lednu 1993 vyjádřila tuto vůli Česká republika opětovně.²⁵ Podle původního znění čl. 10 Ústavy tak byla Úmluva v České republice bezprostředně závazná a byla jí přiznána přednost před zákonem. Ústavní rámec státu vycházel také z institucionálního zajištění ochrany lidských práv a základních svobod soudní ochranou poskytovanou Ústavním soudem. Ústava²⁶ mu svěřovala rozhodování o zrušení zákonů, jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním zákonem, zákonem nebo také mezinárodní smlouvou podle čl. 10. Byť tedy Úmluva nebyla prohlášená za součást ústavního pořádku státu, stala se podkladem pro zrušování jiných právních předpisů, které s ní byly v rozporu. V souvislosti s integrací České republiky do Evropské unie došlo k přijetí tzv. euronovy Ústavy,²⁷ která odstranila kategorii smluv o lidských právech a základních svobodách. Nová dikce čl. 10 Ústavy tak mluví již jenom o všech ratifikovaných a vyhlášených smlouvách bez jejich rozlišování podle obsahu. Také z čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy byl odstraněn odkaz na mezinárodní smlouvy jakéhokoliv typu a zdálo se, že Ústavní soud může napříště posuzovat soulad zákonů a jiných právních předpisů pouze s ústavním pořádkem. Ústavní soud se ale s takovýmto výkladem práva neztotožnil a do rámce ústavního pořádku zahrnuje také vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a svobodách.²⁸ Ústavní soud tak Úmluvu de facto konstitucionalizoval. Podle Bobka²⁹ by tak v případě jejího rozporu s Listinou měla mít jako lex posterior přednost Úmluva. Z povahy tohoto mezinárodního závazku i jeho nezahrnutí do textu samotné Úmluvy lze ovšem mít za to, že ochrana vlastnictví zaručená Protokolem č. 1 k Úmluvě má zaručovat jakýsi minimální standard společný smluvním státům, jehož nadstavbu může zakotvit právě domácí (ústavně)právní úprava. V návaznosti na toto pojetí bude v dalším textu věnován výklad nejprve Úmluvě a až následně provedu porovnání poskytované míry její ochrany s vnitrostátním rámcem Listiny.

Protokol obsahuje tři pravidla: (i) pokojné užívání majetku, (ii) zbavení majetku a (iii) úpravu užívání majetku. Evropský soud pro lidská práva (dále v této kapitole jen „Soud“ v příslušném gramatickém tvaru) při posuzování toho, o jaký typ zásahu do práva se jedná, postupuje od specifického k obecnému. Nejprve se tak zabývá otázkou, zda došlo k zbavení majetku

(2. pravidlo), poté existencí zásahu do úpravy jeho užívání (3. pravidlo) a na závěr zbytkovou kategorií pokojného užívání majetku (1. pravidlo). České překlady čl. 1 Protokolu mluví většinou o ochraně vlastnictví. Samotná dikce ustanovení v českém překladu nicméně ve všech svých větách mluví o majetku a další zmatení přináší také porovnání autentických verzí Protokolu, z nichž každá obsahuje pojem širší či užší. Z judikatury Soudu ale vyplývá, že čl. 1 Protokolu poskytuje ochranu jakékoliv dostatečně určité majetkové hodnotě či majetkovému zájmu. Ochrana poskytovaná Úmluvou zahrnuje veškeré movitosti i nemovitosti a práva k nim, včetně ochrany pronajímatelů, předměty práva duševního vlastnictví a jiné nehmotné statky a práva či zájmy³⁰ majetkové povahy. Článek 1 Protokolu platí jenom pro existující majetek. Naději na uznání vlastnického práva, které dotyčná osoba nemá možnost reálně vykonávat, ani podmíněná pohledávka pojem majetku podle Soudu nenaplnují. Úmluva nechrání výhled na získání majetku ani důvěru v budoucí získání majetku.³¹ Za jistých okolností se ale ochrana může vztahovat také na legitimní očekávání.³² Tuto ochranu přiznává jako jediné ustanovení Úmluvy nejenom fyzickým, ale také právníckým osobám. Ochrana práva na majetek těchto osob se přitom neomezuje jen proti zásahům samotného státu. Stát, který je smluvní stranou Úmluvy, je povinen také chránit majetek proti zásahům ze strany třetích osob³³ a povinen chránit majetek v případech, kdy mu hrozí důvodné a jasně rozpoznatelné nebezpečí z vnějších příčin na lidské vůli značně nezávislých, typicky přírodních podmínek (prevenční povinnost).³⁴ Ochrana poskytovaná čl. 1 Protokolu je ve vztahu k ostatním ustanovením Úmluvy ve vztahu komplementarity. Typickou kombinací vytváří právo na majetek s právem na spravedlivý proces (čl. 6), právem na ochranu soukromí nebo v případě zásahu směřujícího proti církvím a náboženským společnostem může být namítáno porušení svobody svědomí, myšlení a náboženského vyznání (čl. 9). Možnosti široké aplikace nabízí také zákaz diskriminace při užívání práv a svobod přiznaných Úmluvou (čl. 14).

Ochrana vlastnického práva patří podle ustálené judikatury SDEU k základním principům práva Evropské unie. Článek 6 SEU upravuje trojí garanci lidských práv: (i) Listinu základních práv EU, (ii) Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a (iii) ústavní tradice společné členskými státy v oblasti základních práv. Inkorporační ustanovení čl. 6(1) SEU zařazuje Listinu EU do primárního práva. Její ustanovení jsou určena orgánům EU a členskými státy, pokud uplatňují právo EU. Věcná působnost Listiny EU

25 Blíže viz KMEC, Jiří. In: KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 143 – 146.

26 Viz čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy ve znění do novely ústavním zákonem č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-10].

27 Viz ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-10].

28 Viz tzv. konkursní nález: nález Ústavního soudu ze dne 25. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS. 36/01.; dále viz nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2003, sp. zn. Pl. ÚS. 44/02.; nález Ústavního soudu ze dne 15. dubna 2003, sp. zn. I. ÚS 752/02.; nález Ústavního soudu ze dne 5. dubna 2005. sp. zn. Pl. ÚS 44/03.

29 Viz BOBEK 2012 op. cit., s. 151.

30 Například žádost o registraci ochranné známky je podle Soudu majetkem podle čl. 1 Protokolu (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci 11. ledna 2007, č. 73049/01.).

31 Viz např. rozhodnutí velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Gratziner a Gratzingerová proti České republice* ze dne 10. července 2002, č. 39794/98.

32 Viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Glaser proti České republice* ze dne 14. února 2008, č. 55179/00.

33 Viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Blumberga proti Lotyšsku* ze dne 14. října 2008, č. 70930/01.

34 Viz např. rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Öneryıldız proti Turecku* ze dne 30. listopadu 2004, č. 48939/99.

je vymezena rozsahem právního řádu Unie. Ochranu vlastnického práva zajišťuje na jeho úrovni čl. 17 Listiny EU. Z jeho dikce je ovšem patrné, že vychází z textu Úmluvy a bere ohled na judikaturu Soudu.³⁵ Na rozdíl od Úmluvy je v ní ale výslovně zahrnuto také právo dědit a ochrana duševního vlastnictví. Je proto otázkou, zda smysl a rozsah takto zaručeného práva odpovídá ochraně zaručené Evropskou úmluvou, nebo může být vykládán odlišně. Pro prvou z možností mluví čl. 52(3) Listiny EU,³⁶ podle něhož, pokud Listina EU obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Evropskou úmluvou, jsou smysl a rozsah *stejně*. Na druhou stranu si lze klást otázku, zda odlišnosti formulace Listiny EU od svého původního zdroje neotevívají také cestu pro rozdílnou interpretaci.³⁷ V souladu s čl. 52(3) ale tato ochrana nemůže být nižší než ta poskytovaná Evropskou úmluvou. Judikatorní vývoj obsahu práv obsažených v Listině EU je však omezen povinností soudů aplikujících právo EU přihlížet k vysvětlením vypracovaným k Listině EU.³⁸ Jaké účinky bude mít ale toto ustanovení v praxi je nejasné, neboť sama Vysvětlení o obsahu vymezených práv až pozoruhodně mlčí.³⁹ Z pohledu dlouhodobější aplikace Listiny EU ale spíš hrozí, že výklad SDEU se může více ohlížet do minulosti, než přihlížet na potřeby neustálého společenského vývoje.⁴⁰ Aplikací otázky vyvolává také ustanovení čl. 52(4), dle něhož je třeba v případě uznání základních práv vyplývajících z tradice společných členským státům, vykládat uvedená práva v souladu s těmito tradicemi. Listina EU ale nevytváří žádnou hierarchii základních práv. Upřednostnění některého v kolizi stojícího práva naopak vyplývá z posouzení konkrétní situace. Výklad Listiny EU tak musí respektovat národní ústavy členských států, Evropskou úmluvu a další mezinárodní smlouvy. Není jasné, jakou úroveň ochrany poskytuje unijní úprava v případě jejich kolize. V souladu s tím, co bylo uvedeno výše, lze proto pouze uzavřít, že Evropská úmluva představuje standard ochrany těchto práv včetně práva vlastnického, pod který nelze sestoupit.

Ochrana v ústavněprávní rovině čl. 11 Listiny následuje širokou ochranu poskytovanou Úmluvou. Ochranu tak požívají věci hmotné i nehmotné a také další hodnoty jako předměty průmyslového a jiného duševního vlastnictví, zaknihované cenné papíry, akcie, investiční nástroje a pohledávky. Článek 11 Listiny chrání také legitimní očekávání a na rozdíl od Úmluvy výslovně zmiňuje rovněž zajištění práva na dědění.⁴¹ Článek 11 Listiny, podobně jako Úmluva, poskytuje ochranu před

zásahy veřejné moci a rovněž nárok na určité pozitivní plnění, zejména ochranu, ze strany státu.⁴²

Úmluva, Listina EU i Listina poskytují majetku ochranu před neoprávněnými zásahy. Podle čl. 1 Protokolu může mít takovýto zásah podobu zbavení majetku, úpravy jeho užívání nebo jiné formy zásahu do jeho pokojného užívání.⁴³ Soud dokonce akceptuje, že k zásahu může dojít i v případě, kdy osobě oprávněné nevznikne žádná újma. „*John Locke ale ve svém Druhém pojednání o vládě odvozuje lidské právo na vlastnictví z toho, že Bůh učinil člověka správcem všeho, co se na zemi [sic] vyskytuje; aby mohl svůj úkol náležitě plnit, využíval k tomu své vlastnické právo.*“⁴⁴ Toto právo tak není absolutním panstvím nad věcí, nýbrž představuje i odpovědnostní závazek vůči Bohu, že člověk bude o svěřené vlastnictví náležitě pečovat. I podle Protokolu lze proto zásah do práva na majetek ospravedlnit. První věta čl. 1 Protokolu výslovně žádnou možnost omezení nestanoví. Druhá věta podmiňuje možnost omezení práva existencí široce koncipovaného veřejného zájmu, dodržáním legality zásahu a zdůrazňuje nutnost dodržet obecné zásady mezinárodního práva. Na rozdíl od podmínek podle věty třetí ale nezmiňuje podmínku nezbytnosti. Široce pojatý legitimní cíl označuje věta třetí odlišně od předchozí věty, a to jako „obecný“ a nikoliv „veřejný“ zájem. Soud však ve své judikatuře opakovaně zdůraznil vzájemnou provázanost všech tří vět/pravidel⁴⁵ a pro ospravedlnění používá společný test, jímž lze ospravedlnit zásah do práva na majetek podle Úmluvy v každé z tří forem.⁴⁶ Zásah do práva na majetek podle Úmluvy je tak oprávněný: (i) pokud k němu došlo na základě zákona, resp. práva⁴⁷ (princip legality); (ii) pokud sledoval legitimní cíl v podobě veřejného/obecného (princip legitimacy); a (iii) pokud bylo při realizaci zásahu dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi zájmem na ochranu majetku jednotlivce a širšími společenskými zájmy. K ospravedlnění zásahu je nutno splnit všechny tři podmínky zároveň.

Princip právního státu je podle Soudu jeden ze základů každé demokratické společnosti a prostupuje všechny články Úmluvy. Používá-li kontext čl. 1 Protokolu slovo „zákon“, zahrnuje zákony (právní předpisy), ale také judikaturu vnitrostátních soudů. Její integrální součástí je také požadavek, aby vnitrostátní právo poskytovalo prostředek právní ochrany proti svévolným zásahům ze strany orgánů veřejné moci do práva chráněného Úmluvou. V souvislosti s podmínkou legitimacy zásahu je Soud připraven v souladu se zásadou *margin of appreciation* akceptovat „[v] podstatě jakýkoliv minimálně smysluplný zájem uváděný státem, který má alespoň

35 Blíže viz vysvětlení k Listině základních práv (2007/C 303/02). In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

36 K tomu viz čl. 52(7) a 53 Listiny EU.

37 Viz CHALMERS, Damian et al. *European Union Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 1235 s. ISBN-10 0-521-82041-3. s. 255.

38 Viz čl. 52(7) Listiny EU.

39 Viz CHALMERS 2006 op. cit., s. 258.

40 Ibid.

41 K problematice dědění v judikatuře Soudu viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Marckx proti Belgii* ze dne 13. června 1979, č. 6833/74 a další.

42 Viz náleze Ústavního soudu ze dne 21. října 2008, sp. zn. IV. ÚS 1735/07.

43 K jednotlivým způsobům zásahu do práva na majetek blíže viz BOBEK 2012 op. cit., s. 1264 – 1270.

44 Viz ŠIMÁČKOVÁ 2012 op. cit., s. 311.

45 Viz rozsudek velkého senátu ve věci *Hutten-Czapka proti Polsku* ze dne 19. června 2006, č. 35014/97.

46 Viz rozsudek pléna Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Sporrong a Lönnroth proti Švédsku* ze dne 23. září 1982, č. 7151/75 a 7152/75. Pro úplnost lze dodat, že od závazku podle čl. 1 Protokolu lze podle čl. 15 Úmluvy odstoupit v případě války nebo jakéhokoli jiného veřejného ohrožení státní existence.

47 Viz rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Sanoma Uitgevers B. V. proti Nizozemsku* ze dne 14. září 2010, č. 38224/03.

*nějakou racionální souvislost s napadaným opatřením.*⁴⁸ Státy tak mají při identifikaci legitimního zájmu široký prostor pro vlastní uvážení. Poslední podmínkou, kterou musí stát splnit pro ospravedlnění zásahu, je existence spravedlivé rovnováhy v konkrétním případě. Kromě jakéhosi minimalistického testu proporcionality, který ovšem nedosahuje plného třístupňového testu proporcionality, se posuzují také další skutkové a právní okolnosti konkrétního případu. Státy mají při hledání spravedlivé rovnováhy široký prostor pro vlastní uvážení a přezkum Soudu se zpravidla omezuje jen na absenci zjevné nepřiměřenosti. Soudu nepřisluší zvolené řešení zpochybňovat, a to ani v případech, kdy by bylo možné přijmout mírnější řešení.⁴⁹ Rovnováha je zpravidla dosažena v případě, kdy je náhrada vyplacená vyvlastněnému v rozumném poměru k tržní hodnotě majetku v době, kdy k jeho odnětí došlo. Mezi obecným zájmem a právem na ochranu majetku existuje ale podle Soudu nepřímá úměra a čím naléhavější zájem stát uplatňuje, tím menší náhrada může být za vyvlastněný majetek poskytnuta. Za zcela výjimečných okolností, jako například zásadních systémových změn fungování státu, je Soud ochoten akceptovat i zbavení majetku bez poskytnutí jakékoliv náhrady.⁵⁰ Výpočet výše náhrady ale musí být obecně individualizovaný s ohledem na situaci osoby, jejíž právo je omezeno. Náhradu je třeba poskytnout v přiměřené lhůtě a v případě prodlení s úroky odpovídajícími míře inflace.

Z pohledu ochrany základních práv a svobod na úrovni EU upravuje obecné možnosti jejich omezení čl. 52(1) Listiny EU. Přijaté řešení tak nepřevzalo koncepci Úmluvy, jež stanoví možnosti a rozsah omezení u každého zaručeného práva zvlášť.⁵¹ V rámci ochrany poskytované Listinou EU lze v zásadě rozlišit tři druhy omezení: (i) tzv. autonomní omezení podle čl. 52(1) Listiny EU, (ii) omezení vyplývající z ustanovení Smluv,⁵² a (iii) omezení vyplývající z Evropské úmluvy.⁵³ Takovéto omezení může být stanoveno pouze zákonem, přičemž musí respektovat podstatu zasaženého práva nebo svobody. V případě zbavení majetku stanoví čl. 17(1) Listiny EU, vedle obecného požadavku zákonnosti, podmínku existence (i) veřejného zájmu a (ii) poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě. Užívání majetku lze podle Listiny EU upravit zákonem, je-li to nezbytné z hlediska *obecného zájmu*. To vše je možné pouze při dodržení obecné zásady proporcionality. V souladu s ustálenou rozhodovací praxí SDEU

vyžaduje princip proporcionality dodržení požadavku (i) vhodnosti a (ii) nezbytnosti. V případě, že existuje výběr mezi vícero vhodnými opatřeními, musí být zvoleno řešení nejméně zatěžující a nevýhody nesmí být nepřiměřené sledovaným cílům.⁵⁴ Pozice SDEU je přitom při aplikaci testu proporcionality z důvodu absence subsidiarity (mezinárodního) přezkumu ve srovnání s ESLP odlišná. Garantem lidskoprávní ochrany je v tomto případě samotná Unie, nikoliv její členské státy. Při posuzování souladu právní úpravy s unijní úpravou lidských práv a svobod proto SDEU, na rozdíl od ESLP, neaplikuje doktrínu *margin of appreciation*. Lze proto dospět k závěru, že pozice SDEU je při posuzování existence potenciálního porušení Listiny EU silnější než je tomu u štrasburského Soudu.

Česká Listina také nechápe vlastnictví ryze individualisticky a na rozdíl od čl. 1 Protokolu ve svém odstavci třetím akcentuje jeho sociální aspekt. Článek 11 odst. 3 Listiny proto výslovně stanoví, že vlastnictví nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí také poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. Při omezení vlastnického práva přitom musí být šetřeno jeho podstaty a smyslu, a to pouze tehdy, když je to nezbytné. Další možností omezení nebo zbavení vlastnického práva připouští Listina v čl. 11 odst. 4. Vyvlastnit lze v případě existence (i) veřejného zájmu,⁵⁵ (ii) na základě zákona (z konkrétního zákonného důvodu a zákonnou procedurou), (iii) za spravedlivou nebo přiměřenou náhradu⁵⁶, a (iv) důvody vyvlastnění, jeho obsah a rozsah, musí naplňovat kritérium přiměřenosti účelu, pro který se vyvlastňuje. Rozhodnutí o vyvlastnění musí podléhat soudnímu přezkumu.⁵⁷ Splnění podmínek pro vyvlastnění je v rámci soudního přezkumu ověřováno testem proporcionality, který se stal v judikatuře Ústavního soudu nejdůležitějším instrumentem pro hledání

54 Blíže viz rozsudek SDEU ve věci *Afton Chemical*, odstavec 45 [Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 8. července 2010, věc C 343/09. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>], a rozsudek SDEU ve spojených věcech C 581/10 a C 629/10 *Nelson and Others*, odstavec 71 [Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 23. října 2012, spojené věci C-581/10 a C-629/10. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>]; "Where several rights and fundamental freedoms protected by the European Union legal order are at issue, the assessment of the possible disproportionate nature of a provision of European Union law must be carried out with a view to reconciling the requirements of the protection of those different rights and freedoms and a fair balance between them" [Sky Österreich GmbH v Österreichischer Rundfunk; Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. ledna 2013, věc C 283/11. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>].

55 Veřejný zájem chápe Ústavní soud jako zájem, který by bylo možno označit za obecný či obecně prospěšný zájem (Nález Ústavního soudu ze dne 28. března 1996, sp. zn. I. ÚS 198/95.).

56 Přiměřená není podle Ústavního soudu náhrada vycházející ze zjištění ceny podle vyhlášky, ale musí jít o náhradu, která by představovala tržní cenu vyvlastňované věci (Nález Ústavního soudu ze dne 15. prosince 1994, sp. zn. III. ÚS 102/94.). V případě regulovaného nájemného Ústavní soud také judikoval, že výše nároku na náhradu za nucené omezení vlastnického práva nemusí být identická s rozdílem mezi obvyklým a regulovaným nájemným (Nález Ústavního soudu ze dne 10. června 2009, sp. zn. I. ÚS 2220/08.).

57 Viz čl. 36 odst. 2 Listiny.

48 Viz BOBEK 2012 op. cit., s. 1277.

49 Srov. např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Českomoravská myslivecká jednota proti České republice* ze dne 23. března 1999, č. 33091/96.

50 Viz rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Jahn a další proti Německu* ze dne 30. června 2005, č. 46720/99, 72203/01 a 72552/01.

51 U Wagnerové vyvolává přijatý koncept obavy z možnosti širšího omezení práv a svobod, interpretovaných v souladu s Evropskou úmluvou a ústavními tradicemi členských států (WAGNEROVÁ, Eliška. *Charta základních práv a svobod Evropské unie*. ročník 2004, č. 1, s. 23, 24 [online] [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/webNahled?id_do_c=50544&cid_var=42931).

52 Viz čl. 52(2) Listiny EU.

53 Viz 52(3) Listiny EU.

skutečné, na rozdíl od čl. 4 odst. 4 Listiny však nikoliv minimální, materiální meze přípustného omezení základního práva. „Funkcí hledání *proporcionality* je úsilí o spravedlnost v tom pojetí, v němž nelze upozadovat perspektivu jednotlivců a jejich práv.“⁵⁸ Princip *proporcionality* v judikatuře Ústavního soudu lze diferencovat do tří dílčích příkazů:⁵⁹ (i) vhodnost prostředku pro dosažení určitého cíle, (ii) potřebnost (nutnost) použití právě a jenom zákonodárcem vybraného prostředku a (iii) přípustnost zákonodárcem vybraného prostředku v relaci k dotčenému základnímu právu (*proporcionalita* v užším smyslu). Soudy tak v rámci testu *proporcionality* zpravidla přezkoumávají, zda opatření není zcela, nebo zásadně nevhodné. Požadavkem kritéria vhodnosti v rámci druhého příkazu testu *proporcionality* je intervenční minimum, tj. stav kdy právě použitý a přezkoumávaný prostředek vyvolává nejmenší možné následky v podobě zásahu do základního práva. Aplikace nejobtížnější je ale třetí krok testu, v němž je třeba odpovědět na otázku, zda se zvolený prostředek nevyvíká z relace k zamýšlenému účelu, dle něhož musí prostředek zůstat v přiměřeném poměru k zamýšlenému účelu. Z tohoto stručného vymezení testu *proporcionality* používaného českým Ústavním soudem ve srovnání s minimalistickým testem *proporcionality* Evropského soudu pro lidská práva plyne, že aplikace testu *proporcionality* ve vnitrostátním prostředí klade na zákonodávce vzhledem k absenci aplikace doktríny *margin of appreciation* mnohem větší nároky a nositeli práv přináší vyšší míru jejich ochrany. Uvádím-li tedy v úvodu, že Evropská úmluva přináší jen jakýsi minimální standard společný smluvním státům, bližší pohled na možnosti omezení základních práv subsidiaritu této ochrany zpětně jen potvrzuje.

3. Energetické zařízení a specifika jeho věcněprávního statusu

Navzdory skutečnosti, že platný právní řád České republiky pojem energetické zařízení používá,⁶⁰ jeho vymezení se více nevěnuje. Energetickým zařízením pro účely tohoto článku rozumíme samostatné funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení na přeměnu, transformaci, připojení, přenos, přepravu, rozvod, distribuci nebo dodávku energie, které je prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení provozovaného poskytovatelem energetických služeb. Uvedené vymezení zahrnuje oblast elektroenergetiky, plynárenství a tepelné energetiky. Jako příklady energetických zařízení lze uvést výměňkovou stanici tepla

a její jednotlivé složky (výměník tepla, čerpadlo, měřicí zařízení, pojistný ventil apod.) nebo transformátor. Obecně jde o věc movitou, nezuživatelnou a nezastupitelnou. Její právní povaha je v průběhu jejího života předmětem detailní právní analýzy v následujících kapitolech.

Z vymezení energetických zařízení nevyplývá, čím se jejich vlastnický režim odlišuje od jiných věcí v právním smyslu. Z účelové definice energetického zařízení, jak je tento pojem používán v tomto článku, vyplývá, že se za energetické zařízení nepovažuje takové samostatné funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení, které se nachází za energetickou soustavou⁶¹ (konec energetické soustavy⁶²).⁶³ Je tomu tak z důvodu striktního rozlišování specifík vzniku a trvání vlastnického práva k energetickým zařízením a strojům jako k jiným strojně technologickým zařízením. Jednotlivým znakem pro obě jmenované skupiny je, že jde o věci strojně technologické povahy. Vzhledem k jejich ekonomické hodnotě se strany, které vstupují do právních vztahů, jejichž nepřímým plněním je strojně technologické zařízení,⁶⁴ anebo jiné vzájemné plnění, k jehož poskytnutí takovéto zařízení bezpodmínečně slouží, snaží postavit najisto vlastnické vztahy k tomuto klíčovému prostředku realizace těchto právních vztahů. Jednou z možností, kterou právní úprava ObčZ i ObchZ poskytuje, je výhrada vlastnického práva.⁶⁵ Její právní účinky jsou ale v režimu platného českého práva jen *inter partes*. Zejména proto nabývá pro smluvní strany na významu důslednost kogentní právní úpravy ObčZ a především pak její aplikace ve prospěch realizace právních vztahů. Z pohledu zániku vlastnického práva k věci⁶⁶ je v případě energetických zařízení

61 Tento pojem nelze s ohledem na vymezení energetického zařízení bez dalšího ztotožnit s elektrizační soustavou, plynárenskou soustavou a rozvodným tepelným zařízením.

62 Pojem konec energetické soustavy představuje bod, za nímž jiná energetická zařízení již nejsou prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení.

63 K názoru zařazujícímu oblast spotřeby do energetické (elektrizační) soustavy viz MÁŠLO, Karel; ŠVEJNAR, Pavel. Stabilita elektrizační soustavy. *Vesmír*. 2007, ročník 86, s. 30, 31.; BLÁŽEK, Vladimír; SKALA, Petr. *Distribuce elektrické energie*. Elektronický učební text Fakulty elektrotechniky a komunikačních technologií VUT v Brně. 2008. 135 s. ISBN neuvedeno. s. 10.; ŠOLC, Pavel. *Elektrina jako komodita a její specifické vlastnosti*. In: BENČEK, Karel et al. *Trh s elektrinou. Úvod do liberalizované energetiky*. Asociace energetických manažerů: Praha, 2011. 422 s. ISBN neuvedeno. s. 1, 2, 9 – 51, 209 – 221.

64 Jak vyplývá z předchozího textu, strojně technologickým zařízením je také energetické zařízení.

65 Blíže viz ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl IV. (§§ 859 až 1089)*. Praha: V. Linhart, 1936. 866 s. s. 776. I v případě absence ustanovení § 601 ObčZ nebo § 445 ObchZ lze mít za to, že výhrada vlastnického práva k movité věci (třeba i rozšířenou) si lze na základě dispozitivního § 133 odst. 1 ObčZ smluvně ujednat za podmínek nerozpornosti s kogentními ustanoveními právního řádu. To platí obdobně také při jiných kontraktech, které jsou titulem pro převod vlastnického práva, jako je kupní smlouva podle ObčZ nebo ObchZ [viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3863/2009. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-21]]. K tomuto závěru dospěla na základě zásady smluvní svobody rovněž judikatura k OZO (Gl. U. 1908, 7917, 8980, 10.841, 12.477, Gl. U. n. ř. 195, 713, 783, Vážný č. 7704, 8993, 10.005, 10.590 a další).

66 Jde o zánik vlastnického práva k věci jednoho subjektu a současný vznik takového práva k téže věci jiného subjektu.

58 Viz WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 906 s. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 26.

59 Viz např. nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, nebo nález Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02.

60 O energetickém zařízení mluví např. EnerZ v celé řadě svých ustanovení [§ 4 odst. 4, § 5 odst. 3, § 7 odst. 4 písm. e), § 10 odst. 7 a 8, atd.]; § 3 písm. d) zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů; § 41 odst. 1 písm. c) zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů; § 132 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, mluví o zařízeních energetických.

a strojů nebo jiných zařízení, které mají být upevněny k jiné věci, významně nabytí od nevlastníka v dobré víře (§ 446 ObchZ) a zánik vlastnického práva k věci jejím zpracováním (§ 135b ObčZ). Rozhodné kritérium, proč se zabývat problematikou vzniku a trvání vlastnického práva k energetickým zařízením odděleně od jiných věcí strojně technologické povahy, spočívá v technicky rozdílných podmínkách právní možnosti zániku samostatnosti takovýchto věcí právní skutečností nastalou jejich zpracováním (specificatio; § 135b ObčZ). Energetická zařízení, tak jak jsou vymezena pro účely tohoto pojednání, jsou prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení. Takové samostatné funkční zařízení, nebo funkční celek individuálních energetických zařízení, které se nachází před energetickou soustavou nebo za jejím koncem, není prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení. Není proto mezi takovýmito zařízeními a strojem, jako jiným strojně technologickým zařízením, žádného rozdílu. Předmětem bližšího posouzení bude v tomto článku také, zda přiznat, z pohledu režimu vlastnického práva, samostatnému funkčnímu zařízení nebo funkčnímu celku individuálních energetických zařízení, které je provozované poskytovatelem energetických služeb, obdobné postavení jako u energetického zařízení, byť toto zařízení není prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení.⁶⁷

Pro vznik, trvání a naopak zánik vlastnického práva nabývá na významu zejména § 135b odst. 2 ObčZ, jenž stanoví, že „[z]pracuje-li někdo cizí věc, ač je mu známo, že mu nepatří, může vlastník věci žádat o její vydání a navrácení do předešlého stavu. Není-li navrácení do předešlého stavu možné nebo účelné, určí soud podle všech okolností, kdo je vlastníkem věci a jaká náhrada náleží vlastníkově nebo zpracovateli, nedojde-li mezi nimi k dohodě.“ Takto zpracovaná věc se stává součástí věci hlavní,⁶⁸ náleží-li k ní podle její povahy, a nemůže být oddělena, aniž by se tím věc znehodnotila (§ 120 ObčZ). Pro posouzení naplnění podmínek, jež pro součást věci stanoví ObčZ, je podstatný konkrétní faktický stav v každém jednotlivém případě.⁶⁹ Tato skutečnost způsobuje nejistotu

67 Jde např. o kotelnu vybudovanou dodavatelem tepelné energie pro přímou dodávku tepla pro jediného odběratele zpravidla bez použití rozvodného tepelného zařízení.

68 Používám-li v tomto článku pojem součást věci hlavní a nevyplývá-li ze všech okolností něco jiného, představuje ona věc hlavní věc, se kterou byla součást této věci spojena tak, že nabyla tuto povahu. Z povahy právní úpravy součástí věci nelze proto tvrdit, že tato součást je věci vedlejší k věci hlavní, neboť tato součást není samostatnou věcí a sdílí právní osud s věcí, s níž byla takto spojena.

69 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2007, sp. zn. 30 Cdo 3034/2006. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]: „Problematikou součástí věci se Nejvyšší soud zabýval např. v rozsudcích ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 25 Cdo 770/98, ze dne 27. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98, či ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 30 Odo 351/2002, v nichž uvedl, že právní institut součástí věci (§ 120 odst. 1 obč. zák.) je zákonným vyjádřením skutečnosti, že existují věci, jakožto hmotné předměty, které lze z hlediska právní teorie charakterizovat jako věci složené, tedy věci, které jsou vnitřně strukturovány a tvořeny relativně samostatnými částmi více či méně vzájemně spojenými. Zákon staví samostatnost věci ve vztahu k věci jiné na dvou kritériích: 1) na vzájemné sounáležitosti věcí a 2) na míře jejich oddělitelnosti. První kritérium představuje spíše subjektivní rovinu, neboť „to, co k věci podle její povahy náleží“, se určuje do značné míry podle lidských zvyklostí, zkušeností a norem vztahujících se ke

zejména s ohledem na vlastnická práva fyzických a právnických osob, které poskytují energetické služby podle EnerZ. Stejná nejistota nastává i v případě osob, jež si v právních vztazích s poskytovatelem energetických služeb nebo i jinými subjekty v režimu ObčZ anebo ObchZ vyhradily vlastnické právo k energetickým zařízením, které osoby poskytující energetické služby využívají při své podnikatelské činnosti. Ekonomická hodnota věcí v případech, kdy ten, jemuž vlastnický titul k těmto věcem náležel nebo by alespoň podle jeho mínění náležet měl, má pozici nejistou, vnímání této otázky jenom umocňuje.

Hlavní problém vzniká při posouzení otázky, zda současně s upevněním energetického zařízení k jiné věci dochází k zániku vlastnického práva vlastníka upevněvaného zařízení, či nikoliv. Je-li takovéto energetické zařízení upevněno k jiné věci (např. výměňková stanice k budově, elektrický transformátor k budově), nabízí se úvaha, že toto energetické zařízení se stává součástí této jiné věci, neboť „součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila.“⁷⁰ Mechanické spojení určitého fyzického objektu s jiným objektem ale samo o sobě nevypovídá nic o jeho věcném statusu z hlediska právní kvalifikace.⁷¹ Jsou-li ovšem splněny podmínky § 120 odst. 1 ObčZ, že takto spojená věc s věcí jinou k této jiné věci podle povahy této jiné věci náleží a nemůže být od ní oddělena, aniž by se tím tato jiná věc znehodnotila, vlastnické právo jiného subjektu k věci spojené s jinou věcí podle § 135b ObčZ zaniká jejím zpracováním (specificatio).⁷² Na straně druhé se nabízí řešení, podle něhož vlastnictví k energetickému zařízení upevněnému k jiné věci nezaniká, ponechává si svou individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů. Tento závěr nachází oporu ve specifickém charakteru poskytování energetických služeb jako služeb v rámci síťových odvětví.⁷³ Jednotlivá energetická zařízení plní svoji funkci jedine v komplexní soustavě energetických zařízení, která jako celek zabezpečuje poskytování energetické služby. Hospodářsky tedy takovéto jednotlivé energetické zařízení slouží jak k naplňování podnikatelského záměru osoby, jež tyto energetické služby poskytuje, tak osobě, jíž se tato služba poskytuje. Slouží-li předmět alespoň dvěma věcem, které lze jednoduše mechanicky oddělit a nahradit jiným obdobným objektem, nenáleží tato

konkrétní věci. Míra sounáležitosti se pak posuzuje prostřednictvím povahy té věci, která je považována za věc podstatnější, určující a tedy ve vztahu více věcí za věc tzv. hlavní. Zákonný text touto obecnou úpravou dává prostor k individuálnímu posouzení, jaké vlastnosti věc hlavní vykazuje, aby odtud bylo možno odvíjet úvahy, zda jiná relativně samostatná věc k ní „patří“ natolik neodmyslitelně, že nemůže již být považována za věc odlišnou. Druhé kritérium je více objektivní a sleduje spojení věcí především ve smyslu fyzickém.“

70 Srov. § 120 odst. 1 ObčZ.; Z tohoto názoru vychází například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2002, sp. zn. 28 Cdo 990/2002. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

71 Viz ELIÁŠ, Karel. Výměňková stanice tepla jako složka podniku distributora tepelné energie a otázka jejího vlastnictví. *Obchodněprávní revue*. 2010, ročník 2, č. 1, s. 18 – 21. ISSN 1803-6554. s. 19.

72 Ibid.

73 Viz důvodovou zprávu k návrhu energetického zákona. Obecná část. Zásady a účel. Poslanecká sněmovna, tisk 535/0, ze dne 9. února 2000 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz>

věc ani jedné z věcí, kterým takto slouží.⁷⁴ Vlastnické právo k jednotlivému energetickému zařízení je v tomto případě zachováno. Za tuto variantu řešení se přimlouvá i úprava v EnerZ. Řešení tohoto názorového střetu se detailně věnuji v dalším textu.

C. Věcněprávní a vlastnický režim energetických zařízení

Úvodní kapitoly této části článku poskytují pohled na věcněprávní povahu energetického zařízení ovlivňující jeho vlastnický režim. V rámci tohoto pojednání je věnována pozornost také jejich režimu v případě vlastnictví bytů a nebytových prostor. Na tyto úvahy s obecnější platností navazuje kapitola o zvláštních aspektech vlastnictví energetických zařízení na územích určených k zajišťování obrany státu. Závěry předchozích úvah nabízejí otázky o věcněprávním a vlastnickém režimu samotných energetických soustav, jimž je věnována samostatná kapitola. Platnost tvrzení vyplývajících z dosavadní analýzy ověřuji také v rámci právní úpravy nového občanského zákoníku. Poslední kapitola této části poskytuje návod k aplikaci závěrů o věcněprávním a vlastnickém režimu energetických zařízení v praxi.

1. Povaha energetického zařízení jako součásti jiné věci

Je-li energetické zařízení spojeno s jinou věcí, nabízí se úvaha o právním charakteru tohoto spojení. Jedním z názorů je, že zařízení se stává součástí této jiné věci, pokud k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. Tato kapitola je věnována vymezení pojmu součást věci a analýze judikatury Nejvyššího soudu, která se k této variantě přiklání.

1.1 Součást věci

Občanský zákoník se pojmu věci v právním slova smyslu detailněji nevěnuje. Z § 118 odst. 1 ObčZ vyplývá jenom to, že jde o předmět občanskoprávních vztahů. Občanskoprávní teorie a praxe vymezují věci tradičně jako ovladatelné hmotné předměty (res corporales) a ovladatelné přírodní síly. Někdy se setkáváme i s podmínkou, že takto vymezené předměty musí sloužit potřebám lidí, tj. mají užitečnou hodnotu.

Podle § 120 odst. 1 ObčZ je součástí věci vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. Jestliže něco k věci

náleží a nemůže být od ní odděleno, pak to zpravidla předpokládá určité fyzické spojení s věcí.⁷⁵ „Zákonnou podmínkou vymezující součást věci tedy je spojení s věcí, a to spojení takového druhu, že při oddělení předmětu, který má být součástí, dojde ke znehodnocení věci. Tato zákonná podmínka ovšem neznamená fyzickou nedělitelnost, ale jen to, že v případě oddělení dojde ke znehodnocení věci.“⁷⁶ Nedělitelnost ovšem není jen fyzická či technická, nýbrž i funkční. Důraz je přitom kladen na znehodnocení věci hlavní, nikoliv její oddělené části. Znehodnocení může být funkční, cenové, nebo i estetické, pokud se nějak projeví v hodnotě věci.⁷⁷

Paragraf 120 odst. 2 ObčZ výslovně stanoví, že stavba⁷⁸ není součástí pozemku.⁷⁹ Součástí pozemku jsou ale takové výsledky stavebních prací, které představují jeho pouhou povrchovou úpravu. Nejsou proto samostatnou věcí v právním smyslu. Judikatura dospěla k závěru, že součástí pozemku jsou podzemní stavby, jako např. meliorační zařízení,⁸⁰ stavby⁸¹ a stavební prvky, jako jsou chodníky v zahradách, zahradní bazénky a nádrže, pergoly,⁸² ploty, dlažby, opěrné zdi, obruby, květinová jezírka a zahradní schody,⁸³ parkoviště, lomy.⁸⁴ Stavba tak není součástí pozemku, jde-li o stavbu nemovitou, která má povahu stavby hlavní, nebo o stavbu movitou. Můžeme-li tedy kvalifikovat určité energetické zařízení jako stavbu podle ObčZ, ať již movitou, nebo nemovitou, je tato samostatnou věcí v právním smyslu. V praxi tak nevytváří aplikace § 120 odst. 2 ObčZ v případě energetických zařízení výraznější potíže. Právnímu režimu staveb k pozemkům se proto detailněji zabývám až v kapitole věnované NOBčZ, jenž se vrací k obecné římskoprávní zásadě superficies solo cedit.

Součást věci není samostatnou věcí v právním smyslu a nemůže být proto samostatným předmětem občanskoprávních vztahů. Hlavní věc a její součást tvoří jedinou věc v právním smyslu, podrobenou jedinému právnímu režimu. Právní úkony a jimi založená práva a povinnosti, jejichž předmětem je takováto věc, se

75 Viz FIALA 2009 op. cit., s. 352.

76 Ibid.

77 Viz FIALA 2009 op. cit., s. 352.

78 Podle ustálené soudní praxe nelze při vymezení obecného pojmu stavba podle ObčZ vycházet z veřejnoprávních předpisů. Stavba podle ObčZ představuje výsledek stavební činnosti a za skutečnost rozhodnou pro její vznik jako samostatné věci se považuje okolnost, že je vybudována minimálně do takového stádia, od něhož počínají již všechny další stavební práce k dokončení této věci.

79 Pozemkem se rozumí individualizovaná část zemského povrchu, ale i prostor nad zemským povrchem a hlubinný prostor pod ním (Rozhodnutí zveřejněné pod č. 7/1999 Sbíry soudních rozhodnutí a stanovisek). Pozemek je nemovitostí (§ 119 odst. 2 ObčZ).

80 Blíže viz náleze Ústavního soudu ze dne 24. května 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

81 Jde o stavby ve veřejnoprávním, nikoli v soukromoprávním smyslu, neboť stavba v soukromoprávním smyslu je vždy samostatnou věcí (§ 119 odst. 2 ObčZ v spojení s jeho odst. 1).

82 Nejsou-li součástí jiné stavby.

83 Blíže viz rozhodnutí č. 4/1992 Sbíry soudních rozhodnutí.

84 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2003, sp. zn. 22 Cdo 1221/2002. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]. FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 867-1618 s. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 353.

74 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]: „Pokud věc je spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci (může jít nanejvýš o věc složenou – universitas rerum cohaerentium [sic] – ve které každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů). Má-li spojením původně samostatných věcí vzniknout věc nová (popřípadě má-li jedna z těchto věcí zaniknout jako přitřísťtelek druhé věci), je třeba, aby původní věci byly nadále ve vztazích k okolí jako jediný celek; tomuto požadavku odporuje stav, kdy původní věci si zachovávají samostatné funkce a vnější vztahy.“

vztahují i na všechny její součásti.⁸⁵ Součást hlavní věci proto přechází na nabyvatele věci bez dalšího, aniž by součást věci musela být identifikována. Součást věci tak sdílí právní osud věci hlavní.⁸⁶

1.2 Lze subsumovat energetické zařízení pod pojem součást věci?

Z povahy poskytování energetických služeb jako síťového odvětví vyplývá, že samostatné energetické zařízení bývá spojeno s jinými prvky energetické soustavy, aby tak umožnilo naplnění účelu této soustavy jako jistého vzájemně propojeného funkčního celku. „Mechanické spojení určitého fyzického předmětu s jiným samo o sobě nevyvolává nic o jeho věcném statusu z hlediska právní kvalifikace.“⁸⁷ Není pochyb o tom, že energetické zařízení je jako výrobek samostatnou věcí v právním smyslu. Otázky vyvolává až situace, kdy je energetické zařízení spojeno s jinou věcí. Stane se proto výměňková stanice,⁸⁸ napojená na další části rozvodného tepelného zařízení, součástí budovy, která je dálkově vytápěná? Anebo, stane se transformátor součástí budovy, do níž je prostřednictvím elektrizační soustavy dodávána elektrická energie? Co když je na transformátor napojeno vícero budov? Tyto otázky se zaměřují na právní povahu energetického zařízení v těsné souvislosti s dodávkou energie odběrateli/zákazníky v odběrném místě.⁸⁹ Jaká bude právní povaha energetického zařízení, jež je spojeno s energetickou soustavou ve větší vzdálenosti od konce energetické soustavy?⁹⁰

V těchto situacích se nabízí jednoduchá varianta § 120 odst. 1 ObčZ, že takovéto energetické zařízení se stává součástí jiné věci, protože k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc zne-

hodnotila. Vlastníku věci, se kterou bylo takovéto energetické zařízení spojeno, proto jako její přírůstek náleží i předmětné energetické zařízení. Byla-li proto ujednána výhrada vlastnického práva k energetickému zařízení, jež bylo takto spojeno, vlastnické právo toho, kdo si toto vlastnické právo k energetickému zařízení vyhradil, zaniká zpracováním.⁹¹ Z tohoto pohledu částečně vychází i vnitřně rozporná judikatura NS, což bude demonstrováno níže.

V pořadí druhé⁹² rozhodnutí Nejvyššího soudu, zabývající se posouzením otázky, zda jde o součást věci, nebo samostatnou věc v právním smyslu, představuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98.⁹³ Tato právní otázka se objevila v souvislosti s posouzením platnosti smlouvy o převodu budovy, která měla být podle smlouvy převedena bez výměňkové stanice tepla. Nejvyšší soud dospěl ve svém rozsudku k názoru, že výměňková stanice je součástí předmětné budovy, neboť podle své povahy k této nemovitosti náleží a nemůže být oddělena, aniž by se věc (dům služeb) znehodnotila.⁹⁴ Nejvyšší soud vyšel přitom ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, že v daném případě výměňková stanice slouží pro vytápění budovy, jež měla být na základě napadené smlouvy převedena. Bez této výměňkové stanice by budova nemohla existovat a nemohly by tak fungovat ani bytové jednotky, které jsou na výměňník napojeny. Toto rozhodnutí, i když se týkalo skutkově jiné právní situace, než řešil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98,⁹⁵ je počátkem rozporů v judikatuře Nejvyššího soudu ve věci vlastnictví energetických zařízení.

Vlastnické právo k výměňkové stanici bylo předmětem rozhodování Nejvyššího soudu také v rozsudku ze dne 25. července 2002, sp. zn. 28 Cdo 990/2002.⁹⁶ Dovolatel se v tomto případě na základě kupní smlouvy stal vlastníkem bloku panelových domů, v jejichž prvním nadzemním podlaží byla umístěna výměňková stanice. Žalovaná byla provozovatelem výměňkové stanice a tvrdila, že vlastní její technologické zařízení. Bylo sporné, zda zabudovaná výměňková stanice není součástí nemovitosti a jestli tedy dovolatel není jejím vlastníkem. Nejvyšší soud tady odkázal na svůj rozsudek

85 Viz ŠVESTKA 2009 op. cit., s. 658.

86 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 4. července 1985, sp. zn. 4 Cz 25/85, publikovaný pod č. 7/1987 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

87 Viz ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 19.

88 „[V]ýměňková stanice jako taková (jako výrobek) má povahu movité věci. Jde o technologické zařízení, které se na místě určení napojuje na rozvody sloužící k dodávce a odběru tepla nebo teplé vody i na rozvody energií zajišťující provoz stanice. Technicky se skládá z dílčích komponent [výměňník tepla, čerpadlo, měřicí (sic) zařízení, (tlakoměr, teploměr), pojistný ventil, uzavírací a vypouštěcí uzavěry, elektrické a řídicí (sic) zařízení apod.]. [...] Výměňková stanice může sloužit k rozvodu tepelné energie do jedné budovy nebo i do několika stavebních objektů“ (ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 18.). [Poznámka: Výměňníky se používají také například ve výrobnách energie, při zpracování ropy nebo v automobilech. Pojem výměňníku proto nelze obecně redukovat pouze pro oblast rozvodu tepla.] Pro srovnání viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]: „Výměňková stanice je prostorem, kde je umístěno strojní nebo technologické zařízení, kterým se převádí teplota určitého média na teplotu, která je použitelná pro ústřední vytápění určených objektů. Zařízení, které slouží k těmto účelům, se nazývá výměňník. Pojmy výměňníková stanice a výměňník tedy nejsou totožné. Výměňníková stanice je prostorem nebo stavbou, kde se nachází výměňník, prostory pro obsluhu, sociální zařízení, apod.“ K pojmu trafostanice viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 1238/2004.

89 Odběrné místo se ale nemusí shodovat s místem, kde se energetická soustava končí. Odběrné místo se v elektroenergetice a plynárenství zpravidla nachází za koncem energetické soustavy. Z pohledu určení věcného statusu energetického zařízení je proto rozhodný právě onen konec energetické soustavy a nikoliv místo odběru energie.

90 Pojem vzdálenost je použitý vzhledem k funkci energetického zařízení, kterou plní pro odběratele/zákazníka.

91 Srov. R 81/2004.

92 O prvním rozhodnutí viz následující kapitola.

93 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

94 Z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu: „Že podle své povahy k dotčené nemovitosti náleží, vyplývá z toho, že podle zjištění soudu je v daném případě výměňková stanice prostorem, kde je umístěno příslušné strojní, resp. technologické zařízení. Konstrukce stavby přitom neumožňuje oddělení výměňkové stanice od ostatních částí stavby. Stejný závěr by bylo v posuzovaném případě nutno učinit i tehdy, pokud by se za výměňkovou stanici považovalo pouze vlastní technologické zařízení. Toto technologické zařízení bylo totiž spojeno se stavebními konstrukcemi, které byly vybudovány speciálně pro potřeby této technologie. Skutečnost, že výměňková stanice nemůže být oddělena, aniž by se věc (dům služeb) znehodnotila, pak vyplývá z toho, že z hlediska stavebního neumožňuje konstrukce stavby její oddělení. I pokud by se za výměňkovou stanici považovalo pouze příslušné technologické zařízení, znamenalo by její oddělení znehodnocení domu služeb, neboť ten je vytápěn z této výměňkové stanice.“

95 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

96 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98,⁹⁷ že výměníkovou stanicí je nutno považovat za součást budovy, neboť podle své povahy k této nemovitosti náleží a nemůže být oddělena, aniž by se budova neznehodnotila. Výměníkovou stanicí tedy opět považoval za součást nemovitosti.⁹⁸ I když Nejvyšší soud vnímá výměníkovou stanicí jako prostor, v němž je relevantní zařízení,⁹⁹ ke kterému žalovaná uplatňovala své vlastnické právo, tj. odlišně od vnímání výměníkové stanice v tomto článku,¹⁰⁰ vzhledem k názoru Nejvyššího soudu vysloveného jako obiter dictum v jeho rozsudku ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98, tato skutečnost na věci materiálně nic nemění.

Dalším v případech, v němž Nejvyšší soud pokračoval v chápání energetického zařízení jako součásti věci, je jeho usnesení ze dne 30. října 2007, sp. zn. 30 Cdo 3034/2006.¹⁰¹ V daném případě bylo posuzováno, zda může dojít k převodu přístavby k rodinnému domu, tj. zda může být přístavba posuzována jako samostatná věc, nebo zda jde o součást rodinného domu. Dovolatelka argumentovala, že přístavbu nelze oddělit, jelikož jenom k ní a nikoliv k přístavbě je napojena přípojka inter alia elektriny a plynu. Bylo shledáno, že přístavba je samostatnou stavbou a mohla být od rodinného domu platně oddělena. Nejvyšší soud konstatoval, že podmínkou, aby věc mohla být považována za součást stavby, je, že jejím oddělením od věci hlavní by byla věc hlavní, v dané věci rodinný dům, znehodnocena. Naproti tomu není podstatné, zda dojde ke znehodnocení věci oddělované. I když se k otázce vlastnictví elektrické a plynové přípojky Nejvyšší soud nevyjádřil *expressis verbis*, z jeho argumentace je zřejmé, že tyto považuje za součást¹⁰² rodinného domu.¹⁰³

97 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

98 Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud také ve svém usnesení ze dne 28. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 1055/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

99 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]: „*Konstrukce stavby přitom neumožňuje oddělení výměníkové stanice od ostatních částí stavby. Stejný závěr by bylo v posuzovaném případě nutno učinit i tehdy, pokud by se za výměníkovou stanicí považovalo pouze vlastní technologické zařízení. Toto technologické zařízení bylo totiž spojeno se stavebními konstrukcemi, které byly vybudovány speciálně pro potřeby této technologie. Skutečnost, že výměníková stanice nemůže být oddělena, aniž by se věc (dům služeb) znehodnotila, pak vyplývá z toho, že z hlediska stavebního neumožňuje konstrukce stavby její oddělení. I pokud by se za výměníkovou stanicí považovalo pouze příslušné technologické zařízení, znamenalo by její oddělení znehodnocení domu služeb, neboť ten je vytápěn z této výměníkové stanice.*“

100 Blíže viz poznámka pod čarou č. 88 (ELIÁŠ, K.).

101 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

102 Podobně na Slovensku podle rozhodnutí Krajského úřadu v Prešově tvoří vysokonapěťová přípojka malé vodní elektrárny součástí její strojovny [obsah rozhodnutí citován v SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 3 Obdo 37/2009. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>].

103 Na tomto místě je třeba dle mého mínění také upozornit, že žalovaná odkázala Nejvyšší soud na § 45 odst. 4 a 8 EnerZ upravující elektrickou přípojku. Nejvyšší soud správně uzavřel, že tento odkaz na EnerZ je nepřipadný, neboť EnerZ nabyl účinnosti až dne 01. 01. 2001, tedy po vzniku titulu převodu vlastnického práva k dané nemovitosti. Měl mu být ale upozorněním, že neposoudí-li vlastnické právo k elektrické přípojce podle § 16 odst. 9 zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetice

Výše prezentované právní závěry Nejvyššího soudu mají za následek, že byt je k energetickému zařízení vyhrazeno vlastnické právo jeho výrobcem nebo poskytovatelem energetických služeb, spojením tohoto energetického zařízení toto vlastnické právo zpracováním (specificatio) zaniká. Tyto závěry jsou z pohledu právních i faktických vztahů v energetice podle mého názoru zcela absurdní.¹⁰⁴ S výchoiskem, podle něhož je ener-

kých odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů, In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], účinného v rozhodné době, jenž stanovil, že „[v]lastníkem přípojky je ten, kdo uhradil náklady na její zřízení“ a § 24 odst. 3 téhož zákona, jenž stanovil „[v]lastníkem plynovodní přípojky je ten, kdo uhradil náklady na její zřízení,“ nesprávně aplikuje zákon. O citovaných ustanoveních není v předmětném usnesení Nejvyššího soudu ani zmínky. Pro úplnost je třeba dodat, že těmito závěry učiněnými v přímém rozporu s právními předpisy se necítil být vázán 32. senát Nejvyššího soudu ve svém rozsudku ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 32 Odo 308/2005. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], jenž judikoval, že skutečnost, kdo je vlastníkem inter alia elektrické přípojky určuje speciální právní předpis (v daném případě zákon č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů). Z tohoto důvodu je třeba jejich vlastnictví posuzovat nejen podle zjištění, kdo je vybudoval, ale i podle tehdy platných předpisů. K vlastnictví elektrické přípojky se opětovně vyjádřil 22. senát Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 7. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 4420/2009. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], když posuzoval vlastnictví elektrické přípojky vybudované v roce 1972. Neúspěšný účastník řízení se v dovolání domáhal určení, že elektrická přípojka není samostatnou věcí, neboť se jedná o podzemní vedení, které tvoří součást pozemku. Byl je z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu již zřejmé, že tento byt věc posoudil podle tehdy platného práva, ustanovení § 242 odst. 3 OSŘ mu to společně s uplatněným dovolacím důvodem neumožnilo. Tradiční floskule, konstatovaná v citovaném rozhodnutí, že „*rozhodnutí odvolacího soudu je správné,*“ pak ale působí v daném případě minimálně zvláštně.

104 Kromě zániku práv vlastníka k energetickému zařízení, což může významně ovlivnit možnosti plnění jeho povinností jako poskytovatele energetických služeb podle EnerZ, se promítají tyto důsledky i v daňové rovině. Postupné snižování hodnoty majetku obchodní společnosti peněžně vyjadřují odpisy (§ 26 a násl. ZDP) a umožňují tak těmto subjektům shromáždit peněžní prostředky k nahrazení opotřebovaného investičního majetku. Vytvářejí finanční zdroje obchodní společnosti v závislosti na životnosti a míře opotřebování majetku. Hmotný majetek se podle své životnosti odepisuje v šesti odpisových skupinách s různými dobami odpisování. Hmotný majetek vymezuje § 26 odst. 2 ZDP a rozumějí se jím kromě jiného samostatné movité věci. Na zánik samostatného věcněprávního statusu věci specifikaci reaguje § 26 odst. 2 ustanovení, že „[z]a samostatné movité věci se považují také výrobní zařízení, jakož i zařízení a předměty sloužící k provozování služeb (výkonů) a účelová zařízení a předměty, která s budovou nebo se stavbou netvoří jeden funkční celek, i když jsou s ní pevně spojeny.“ Za takovéto samostatné věci se považují podle pokynu GFR č. D-6 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, například zařízení vytopen – kotelna a výměníkových stanic pro průmyslovou výrobu tepla a strojní zařízení transformoven [k jinému vymezení extenze § 26 odst. ZDP viz v praxi kritizovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. září 2010, sp. zn. 5 AfS 3/2010 – 144 (opačně viz komparativně SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2009, sp. zn. 3 Sžf 101/2008.)). I když se tato strojní technologická zařízení považují pro daňové účely za samostatné věci, může je odepisovat jen jejich vlastník (podle § 28 odst. 1 ZDP), kterým poskytovatel energetické služby, alespoň podle Nejvyššího soudu, ve výše uvedených případech být nemusí. Může proto nastat situace, kdy zařízení nemá kdo odepisovat (např. výměník pro bytový dům) a účel odepisování spočívající v zajištění shromáždění kapitálu k nahrazení opotřebovaného majetku je se všemi důsledky zmařen. Navzdory uvedeným problémům je mi známo, že k odepisování energetických zařízení, jež by vzhledem k citované judikatuře Nejvyššího soudu nebyly ve vlastnictví poskytovatele energetických služeb, v praxi dochází. Vymezení účetního a daňového režimu těchto prvků ale nemá zpětně vliv na určení jejich věcněprávního a vlastnického statusu (Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2004, sp. zn. 5 AfS 130/2004.).

getické zařízení součástí, se nelze, podle mého mínění, i z tohoto důvodu ztotožnit. Rozhodovací činnost Nejvyššího soudu k otázce kvalifikace věcněprávního statusu energetického zařízení se ale výše uvedenými rozhodnutími nevyčerpává. Jiný pohled na posouzení věcněprávního statusu energetického zařízení je podroben detailní analýze v následující kapitole. Otázka následování dosud citované judikatury v budoucnu ale zůstává z mého pohledu i navzdory její sporadičnosti¹⁰⁵ nejistá. Z pohledu skutkového vymezení je citovaným věcem společné, že energetické zařízení, o jehož věcněprávní povaze se rozhodovalo, sloužilo k zásobování energií pouze jedné věci. V kapitole druhé¹⁰⁶ jsou na rozdíl od těchto případů podrobeny analýze zejména případy, kdy energetické zařízení zabezpečovalo dodávky energií více věcem. Na tomto místě možno předeslat, že soudy dospívají v těchto případech zpravidla k jinému řešení. Poslední z těchto rozhodnutí¹⁰⁷ se ale opět vrací k nazírání na energetické zařízení jako na součást věci. Odpověď na otázku, do jaké míry bude judikatura, jejíž analýze jsem se na tomto místě věnoval, soudy následována, tak zůstává otevřena.

1.3 Ochrana majetkových práv vlastníka zpracovaného energetického zařízení

Zanikne-li vlastnické právo k energetickému zařízení zpracováním,¹⁰⁸ stává se vlastníkem tohoto zařízení vlastník věci, k níž bylo energetické zařízení upevněno (§ 135b ObčZ). Jelikož tento předmět občanskoprávních vztahů jako samostatná věc zanikl, ten, jehož vlastnické právo takto zaniklo, se nemůže bránit reivindikační žalobou podle § 123 a 126 ObčZ. Na tuto situaci se aplikuje § 135b ObčZ. Jeho první odstavec dopadá na situace, kdy byl zpracovatel věci v dobré víře. Je-li k věci vyhrazeno vlastnické právo, lze s přihlédnutím k praxi v daném odvětví konstatovat, že pravidlo v něm obsažené má pro tyto situace minimální význam. Zpracuje-li ovšem někdo cizí věc, ač je mu známo, že mu nepatří, může vlastník věci žádat o její vydání a navrácení do předešlého stavu. Není-li navrácení do předešlého stavu možné nebo účelné, určí soud podle všech okolností, kdo je vlastníkem věci a jaká náhrada náleží vlastníkovu nebo zpracovateli, nedojde-li mezi nimi k dohodě.¹⁰⁹ Podmínkou aplikace ustanovení tohoto odstavce je, že došlo ke zpracování cizí věci někým, komu je známo, že mu věc vlastnický nepatří. V takovém případě může někdejší vlastník zpracované věci žádat o její vydání a navrácení do předešlého stavu. Navrácení do původního stavu ale musí být možné a účelné. Není-li tomu tak, přednost má dohoda zpracovatele a vlastníka o tom, kdo je vlastníkem věci. Nedojde-li k dohodě, určí soud podle všech okolností, kdo je vlastníkem věci a jaká náhrada náleží vlastníkovu nebo zpracovateli. V případě

zpracování energetického zařízení dochází k mechanickému splynutí věci hlavní a vedlejší (zpravidla energetické zařízení), přičemž vzniká věc složitá (universitas rerum cohaerentium), tedy taková, kterou lze bez značné hospodářské újmy rozdělit na prvotní a druhotné součástky.¹¹⁰ Tyto součástky si i ve spojení zachovávají svoji podstatu, vlastnictví k nim ale i tak zaniká a stávají se součástí věci hlavní. Nejde ale o zánik vlastnictví trvalý, což vyjadřuje § 135b odst. 2 ObčZ. Jde o kombinaci římskoprávní žaloby na rozdělení (actio ad exhibendum) a po oddělení součástí žaloby reivindikační.¹¹¹ To ovšem znamená, že v okamžiku podání žaloby nemůže být žalobce vlastníkem věci, byť byl bezprostředně předcházejícím vlastníkem věci, jež zpracováním zanikla, a nemůže uplatnit vlastnické právo přímo reivindikační žalobou podle § 126 odst. 1 ObčZ. Ten, jehož věc byla takto zpracována, ale může žalovat o vydání bezdůvodného obohacení (§ 451 a násl. ObčZ) nebo požadovat náhradu škody (§ 420 ObčZ). Také v případě výkonu rozhodnutí by nebylo možné uplatnit excindikační žalobu podle § 267 odst. 1 OSŘ nebo § 68 odst. 1 EŘ. V daném případě totiž nejde o právo k majetku (§ 267 odst. 1 OSŘ) ani právo k věci (§ 68 odst. 1 EŘ); majetkové právo vzniká až „konstitutivním rozhodnutím“ soudu ve složce žaloby actio ad exhibendum.¹¹² Nejde proto o vlastnické právo, ale o prosté právo majetkové, jež se promlčuje v obecné tříleté promlčecí době (§ 100 odst. 1 a 2 ObčZ). Z konstrukce § 110 odst. 2, věty druhé ObčZ lze mít také za to, že promlčecí dobu nelze prodloužit.¹¹³ Rovněž nelze požadovat vrácení věci od dlužníka v insolvenční věci podle § 260 odst. 2 IZ, neboť vlastnické právo k energetickému zařízení zpracováním zaniklo a do konstitutivního rozhodnutí soudu ve složce žaloby actio ad exhibendum toto nevzniklo.¹¹⁴ Na základě uvedeného výkladu si lze oprávněně klást otázku, zda platný právní řád poskytuje vlastníkovu, jehož vlastnické právo k jakékoliv věci (včetně energetického zařízení) zaniklo specifikací, ochranu tohoto vlastnického práva v souladu s čl. 11 Listiny, čl. 1 Protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 17 Listiny základních práv EU a čl. 17 Všeobecné deklarace lidských práv.¹¹⁵ Je také otázkou, zda minulá

110 Viz ŠVESTKA 2009 op. cit., s. 787. Naplnění podmínky § 135b odst. 2 ObčZ, že navrácení do předešlého stavu musí být možné a účelné se proto nejeví jako problematické.

111 Blíže viz ŠVESTKA 2009 op. cit., s. 787.

112 Viz ELIÁŠ, 2008 op. cit., s. 610.

113 Ibid., s. 438, 439.; Argument „co do důvodu i výše“ naznačuje, že se může jednat jen o smluvní závazky.

114 Viz ŠVESTKA 2009 op. cit., s. 787.

115 K úvaze o tom přímo nabádá otázka vyslovená v dovolání ve věci sp. zn. 22 Cdo 944/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]. Dovolatel kladl Nejvyššímu soudu otázku, zda lze rozhodnutím, že určitá stavba je součástí stavby jiné, způsobit důsledky vyvlastnění určitého majetku ve prospěch jiného subjektu, a to dokonce bez náhrady. Nejvyšší soud správně uvedl, že určovací rozhodnutí soudů opírající se o § 80 písm. c) OSŘ mají jen deklaratorní charakter. Soudní rozhodnutí v daném případě tak nezakládají účastníkům nová práva a povinnosti do té doby neexistující, ale pouze konstatují, jaká práva a povinnosti účastníci mají, přičemž důvodem jejich vzniku byla jiná právní skutečnost než akt soudní rozhodnutí. Otázka efektivní ochrany vlastnického práva subjektu, který byl původně vlastníkem specifikované věci, tím ale zůstává nedořešena. K vyvlastnění dochází na základě individuálního právního aktu, kterým je rozhodnutí, a to podle Nejvyššího soudu jenom konstitutivní. Podle mého mínění lze ale

105 Viz ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 19.

106 Viz podkapitoly 2.1 a 2.2 této části článku.

107 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 2958/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]. V tomto článku blíže viz část C, podkapitola 2.2.

108 Blíže viz Rc 81/04.

109 Srov. § 135b odst. 2 ObčZ.

právní úprava neposkytovala v těchto situacích vlastníku věci specifikované příznivější ochranu.¹¹⁶

1.4 Shrnutí dílčích závěrů

Jak již bylo řečeno výše, součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. V pojetí občanskoprávní teorie nepředstavuje součást věci samostatnou věc v právním smyslu a nemůže být proto samostatným předmětem právních vztahů. Z povahy energetických zařízení vyplývá, že jsou spojena s jinými prvky energetické soustavy. Výše citovaná judikatura Nejvyššího soudu je považuje za součást některé z věcí, s nimiž jsou spojena. Bylo-li proto energetické zařízení spojeno s jinou věcí ve vlastnictví odlišného subjektu, vlastnické právo původního vlastníka energetického zařízení zaniká. Právní řád České republiky přitom přiznává původnímu vlastníku energetického zařízení, jež se stalo součástí jiné věci, pouze majetkoprávní, nikoliv věcněprávní ochranu. Uvedené závěry Nejvyššího soudu způsobují v energetické praxi problémy. O možnostech jiného výkladu věcněprávního statusu energetického zařízení bude proto pojednáno v následujících kapitolách.

2. Povaha energetického zařízení jako samostatné věci

Předchozí kapitola pojednávala o energetickém zařízení jako o součásti věci. Na straně druhé, z pouhého mechanického spojení dvou věcí samo o sobě nevyplývá, že jedna se stává součástí druhé. Speciálně u energetických zařízení nelze přehlížet, že takovéto zařízení slouží také jinému zařízení v energetické soustavě před tímto zařízením, resp. podniku poskytovatele energetických služeb, a za tímto zařízením, resp. věci samotného zákaz-

uvažovat také o tom, že k porušení Ústavou, Listinou, Listinou základních práv EU a mezinárodními dokumenty garantovaného práva na majetek může dojít také na základě deklaratorního rozhodnutí založeného na nesprávné aplikaci hmotného práva. To má totiž účinky obdobné konstitutivnímu rozhodnutí o vylastnění. V případě deklaratorního rozhodnutí založeného na nesprávné aplikaci hmotného práva také dochází k účinkům obdobným odnětí vlastnického práva. V takovém případě nebude zásadně splněna žádná z podmínek pro vylastnění podle čl. 11 odst. 4 Listiny (byť taďy o vylastnění formálně nejde).¹¹⁶ Podle mého mínění řešil OZO otázku (ústavní) ochrany vlastnického práva k zpracované věci i v obecné rovině lépe. Podle § 414 OZO: „[k]do cizí věci zpracuje; je se svými sloučí, spojí nebo smísí, nenabude tím ještě nároku na cizí vlastnictví.“ § 415 OZO: „Mobou-li se takové zpracované věci v jejich předěšlý stav uvést; věci sloučené, spojené nebo smíšené zase oddělit; tedy se každému vlastníkoví, což jeho jest, navrátí a tomu, komu náleží, škoda nahradí. Není-li uvedení v předěšlý stav aneb oddělení možným, jest věc podílníkům společna; tomu ovšem, s jehož věcí jiný zavinením spojení věc způsobil, zůstává se volba, chce-li celou věc podržeti, a, oč jest lepší, nahraditi, aneb ji druhému rovněž za náhradu postoupiti. K tomu, kdo jest vinen, jest se zachovati podle tobo, byl-li úmysl jeho poctivý nebo nepoctivý. Nemoblo-li by se ovšem žádné straně zavinením přičítati, zůstává se volba tomu, čí podíl stojí za věc.“ Pozitivní změnu přináší oproti stávající úpravě ObčZ úprava NOBčZ, jenž preferuje obnovení předěšlého stavu. V případě energetického zařízení jsou významná zejména ustanovení upravující zpracování nikoli v dobré víře. Vlastníku věci, kterou zpracovatel nezpracoval v novou věc v dobré víře, a to bez zřetele k tomu, jak se jeho věc hodnotově podílela na hodnotě vzniklého celku, ponechává § 1075 odst. 1 NOBčZ na vůli, zda si přisvojí novou věc a nahradí druhému, co on pozbyl, nebo zda mu věc za náhradu ponechá. K volbě pro vlastníka zpracované věci výhodnějšího řešení přitom stanoví lhůtu jednoho měsíce ode dne, kdy se vlastník o zpracování věci dozvěděl (odst. 2).

níka/odběratele. V této kapitole se zabývám posouzením energetického zařízení jako samostatné věci, která je prvkem složité a komplexní energetické soustavy. Kriticky přitom analyzuji judikaturu Nejvyššího soudu, která se k tomuto názorovému proudu přiklání.

2.1 Důvody odmítnutí pojetí energetického zařízení jako součásti jiné věci

Energetický zákon upravuje kromě jiného také podmínky podnikání, výkon státní správy a regulaci v energetických odvětvích, kterými jsou elektroenergetika, plynárenství a teplárenství, jakož i práva a povinnosti fyzických a právnických osob s tím spojených.¹¹⁷ Představuje zvláštní právní úpravu v energetice, jež ovšem na otázku vlastnictví energetických zařízení úplnou odpověď neposkytuje. Na straně druhé, EnerZ poskytuje určitá dílčí vodítka, k nimž je při hledání řešení nutno přihlížet.

Paragraf 2 odst. 2 písm. a) bodu 4 EnerZ chápe elektrizační soustavu jako „vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přenos, transformaci a distribuci elektřiny, včetně elektrických přípojek, přímých vedení, a systémy měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky, a to na území České republiky.“ Podle § 2 odst. 2 písm. b) bodu 7 EnerZ představuje plynárenská soustava „vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přepravu, distribuci a uskladnění plynu, včetně systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k převodu informací pro činnosti výpočetní techniky a informačních systémů, které slouží k provozování těchto zařízení.“ Dále § 2 odst. 2 písm. c) bodu 11 EnerZ rozumí rozvodným tepelným zařízením „zařízení pro dopravu tepelné energie tvořené tepelnými soustavami a předávacími stanicemi; odběrné tepelné zařízení není součástí rozvodného tepelného zařízení.“ Jednotlivým prvkem těchto soustav, specifických pro jednotlivé energetické odvětví, je, zjednodušeně řečeno, že jde o určitý komplexní soubor zařízení, která společně slouží k zabezpečení dodávky a odběru energie, resp. primárního energetického zdroje. Vlastnické vztahy k elektrizační soustavě, plynárenské soustavě a rozvodnému tepelnému zařízení již ale EnerZ komplexně neřeší.¹¹⁸ Ze zákonné úpravy ale nevyplývá, že celá distribuční soustava elektřiny, distribuční soustava plynu nebo rozvodné tepelné zařízení musí podléhat jednotnému vlastnickému režimu. Lze se proto domnívat, že jednotlivá zařízení, která byla použita k výstavbě takovéto soustavy, si mohou zachovávat samostatný vlastnický režim. Jinými slovy, například držitel licence na distribuci elektřiny nebo plynu,¹¹⁹ nebo rozvod tepelné energie¹²⁰ může některá zařízení distri-

¹¹⁷ Srov. § 1 EnerZ.

¹¹⁸ Například z § 2 odst. 2 písm. b) bodu 1 EnerZ vyplývá, že distribuční soustavu tvoří inter alia plynovodní přípojky ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy. V § 2 odst. 2 písm. c) bodu 1 EnerZ stanoví, že distributorem tepelné energie je vlastník nebo nájemce rozvodného tepelného zařízení, kterým se tepelná energie dopravuje nebo transformuje a dodává k dalšímu využití jiné fyzické či právnické osobě. Dále pak EnerZ výslovně upravuje vlastnictví k elektrické přípojce (§ 45 odst. 4 EnerZ) a plynovodní přípojce (§ 66 odst. 2 EnerZ).

¹¹⁹ Srov. § 4 odst. 1 písm. e) a f) EnerZ.

¹²⁰ Srov. § 4 odst. 1 písm. i) EnerZ.

buční soustavy¹²¹ nebo rozvodného tepelného zařízení vlastnit a jiná zařízení ve vlastnictví jiných osob může užívat na základě nájemní smlouvy. Zastánci této myšlenkové linie mají za to, že energetické zařízení, které je prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení, je samostatnou věcí ve smyslu § 118 odst. 1 ObčZ.

K myšlence, že energetické zařízení si může zachovat povahu samostatné věci, se přiklonil i Nejvyšší soud ve svém historicky prvním rozsudku ve věci vlastnického práva k energetickým zařízením.¹²² V této věci se jednalo o posouzení vlastnického práva k transformátoru, který sloužil k zabezpečování dodávek elektrické energie do domu č. 1 a domu č. 2, které byly propojeny přístavbami a tvořily provozně technická spojení. Každý z těchto domů byl samostatnou věcí podle § 118 odst. 1 ObčZ. Žalobce tvrdil, že transformátor je součástí jednoho z domů. Nejvyšší soud tento názor odmítl a vyslovil názor, že za dané situace je pojmově vyloučeno, aby transformátor, který slouží k napájení vícero objektů, s nimiž je propojen kabely, byl součástí kteréhokoliv z těchto objektů. Musel by být součástí každého objektu, se kterým je spojen sítí, a to je v rozporu se samotným pojmem součást věci. Jde proto podle Nejvyššího soudu o samostatnou věc, která je hospodářsky využívána pro více objektů. Na tom by nic neměnila ani skutečnost, že provoz některých budov mohl být na provozu tohoto transformátoru více závislý než provoz budov jiných. Z odůvodnění rozsudku tedy vyplývá, že Nejvyšší soud dovodil, že v případě transformátoru, který slouží k dodávkám elektrické energie do více než jednoho domu (resp. budovy), nemůže jít o součást některého z domů (budov), k jejichž zásobování¹²³ elektrickou energií slouží. Argumentem, proč je tomu tak, má být právě mnohost věcí, k jejichž zásobování elektrickou energií transformátor slouží. Výklad, jež Nejvyšší soud k věci zaujal, je, dle mého názoru na problém, věcně správný. Nelze totiž přehlédnout skutečnost, že takových transformátorů, již slouží k dodávce/odběru elektrické energie, je v elektrizační soustavě několik, ne jenom ten, jenž je k objektu zákazníka elektrické energie prostorově i funkčně nejbližší. Ke stejným závěrům dospěl Nejvyšší soud i v případě trafostanice umístěné uvnitř domu, nákupního střediska.¹²⁴ Předmětná trafostanice byla tzv. zokruhovanou trafostanicí, která měla distribuční charakter a v případě nutnosti bylo možné dodávat jejím prostřednictvím elektrickou energii i jiným zákazníkům než vlastníkovému nákupního centra. Nejvyšší soud ve svém rozsudku odkázal na svůj právní názor vyslovený v předchozím rozhodnutí. Nad rámec svého prvního rozsudku ve věci transformátorů ale doplnil, že ke stejnému závěru je nutno dojít také

tehdy, lze-li v případě potřeby z transformátoru dodávat elektrickou energii i jiným zákazníkům. Oproti svému předchozímu rozhodnutí již ale nemluví Nejvyšší soud o možnosti zabezpečení dodávek stejným energetickým zařízením pro více věcí, nýbrž o možnosti zabezpečení dodávek stejným zařízením také pro jiné *zákazníky/odběratele*.¹²⁵ Není-li tedy k transformátoru, za jehož pomoci je technicky možné dodávat elektrickou energii také jiným zákazníkům, byť se tak prozatím neděje, připojen jiný zákazník, nemůže se takovýto transformátor stát součástí věci, k jejímuž zásobování od počátku výlučně slouží. Začne-li tedy transformátor sloužit k dodávkám elektrické energie více zákazníkům, nemění se jeho věcná povaha ze součásti věci, k jejímuž zásobování původně výlučně sloužil, na samostatný objekt práv. Podle mého mínění se tak transformátor zásadně nemůže stát součástí jiné věci (hlavní), neboť i když je jeho kapacita dimenzována jenom pro potřebu dodávek jednoho zákazníka, tato potřeba se může kdykoliv dlouhodobě snížit a transformátor může začít sloužit k zabezpečování dodávek elektrické energie pro dalšího zákazníka. Rozsudky v obou uvedených věcech vycházejí z obecně formulovaného právního názoru Nejvyššího soudu, podle něhož,

„[p]okud věc je spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci (může jít nanejvýš o věc složenou – universitas rerum cohaerentium – ve které každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů). Má-li spojením původně samostatných věcí vzniknout věc nová (popřípadě má-li jedna z těchto věcí zaniknout jako přírůstek druhé věci), je třeba, aby původní věci byly nadále ve vztazích k okolí jako jediný celek; tomuto požadavku odporuje stav, kdy původní věci si zachovávají samostatné funkce a vnější vztahy.“¹²⁶

Na jedné straně lze souhlasit s tím, že Nejvyšší soud dospěl v této obecné právní formulaci v dané právní věci ke správnému právnímu názoru. Rozsudek je ale podle mého mínění obsahově zmatečný a nesprávně odůvodněný. Nejvyšší soud vyslovil svůj právní názor ve výše citovaném rozsudku sp. zn. 2548/98, v němž se jednalo o posouzení vlastnického práva k transformátoru, jenž slouží k zabezpečování dodávek elektrické energie do domu č. 1 a domu č. 2, které byly propojeny přístavbami a tvořily provozně technická spojení. Aplikujeme-li uvedené právní věty na daný skutkový stav, lze je přeložit následovně: jelikož transformátor slouží k zabezpečení

121 Rozumí se distribuční soustava v elektroenergetice i plynárenství.

122 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

123 Zásobováním se rozumí zajištění dodávky a odběru elektrické energie, plynu nebo tepla.

124 Blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 1118/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

125 Je však otázkou zda je tato formulace zamýšlena, nebo odmítavé usnesení Nejvyššího soudu pouze mechanicky přebírá konstrukci odvolacího soudu.

Podle toho se totiž „jedná o zokruhovanou trafostanicí mající distribuční charakter a v případě nutnosti z ní lze dodávat elektrickou energii i jiným odběratelům než žalobci. Jedná se z pohledu soukromoprávních předpisů o samostatnou věc, která je hospodářsky využívána pro více objektů.“ Rozdíl mezi situací, kdy stejné energetické zařízení slouží k zajištění dodávek energií pro více věcí nebo více zákazníků/odběratelů je přitom patrný zejména v situaci, kdy se v jednom domě (věci) nachází více odběrných míst pro více subjektů.

126 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

dodávek elektrické energie do domu č. 1, ale současně slouží k zabezpečení dodávek elektrické energie do domu č. 2, aniž by k zabezpečení těchto dodávek do domu č. 2 bylo zapotřebí domu č. 1 [což technicky není], nemůže být transformátor součástí domu č. 1 [opačně také domu č. 2]. Pokud by měla spojením domu č. 1 a transformátoru vzniknout nová věc, která je samostatně předmětem právních vztahů (popřípadě pokud měl transformátor zaniknout jako přírůstek domu č. 1), je třeba, aby takto vzniklá samostatná věc z domu č. 1 a transformátoru byla nadále ve vztahu k okolí jako jediný celek. Tomuto požadavku ale odporuje stav, kdy si dům č. 1 a zejména transformátor, zachovávají původní funkce ve vztahu k dodávkám elektrické energie do domu č. 2 a vnější vztahy. Nejvyšší soud ve své obecné formulaci tvrdí, že pokud je věc spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci. Může jít nanejvýš o věc složenou, neboli universitas rerum cohaerentium, ve které si každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů. Tvrzení Nejvyššího soudu má na tomto místě za následek, že vytváří autonomní definici věci složené/složitě, neboli universitas rerum cohaerentium, když jí dává obsah, jenž je v rozporu s obecným chápáním věci složené/složitě v římském právu¹²⁷ a následně i v OZO.¹²⁸ Učebnice římského práva¹²⁹ pojednává o universitas rerum cohaerentium v části zabývající se součástkami věci. Součástky věci nejsou věcmi právními, předmětem práv je jenom těleso tvořící jednotný celek. Takovouto věcí je i universitas rerum cohaerentium, již učebnice označuje jako věc složitou [na rozdíl od Nejvyššího soudu, který ji označuje jako věc složenou¹³⁰ (corpus, quod ex contingentibus, hoc est pluribus inter se cohaerentium constat)]. Jde o celek vzniklý mechanickým spojením součástí samostatných, jež si i po spojení zachovávají svou podstatu. Předmětem věcného práva je ovšem jenom universitas rerum cohaerentium, nikoliv její součásti.¹³¹ Uchovala-li si tedy spojením původní věc svou funkci a tato původně samostatná věc jenom slouží k naplnění funkce věci druhé, vlastnictví k této původní věci zaniká, byť ne nenávratně. Jejím splynutím s věcí hlavní vzniká věc složená (universitas rerum cohaerentium). Římské právo poskytovalo v uvedených případech vlastníku takto spojené věci actio ad exhibendum a po oddělení žalobu reivindikační. Synergii těchto římskoprávních žalob dnes před-

stavuje § 135b ObčZ.¹³² Před oddělením věci v „části žaloby ad exhibendum“ tedy nelze věc vindikovat a do okamžiku „pravomocného konstitutivního rozhodnutí soudu o takto žalovaném nároku“ v rámci žaloby podle § 135b ObčZ, věc, která spojením zanikla, nemá samostatnou právní existenci.¹³³ Nejvyšší soud zastává názor, že pokud je věc spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci, ale každá z původních věcí si zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů.¹³⁴ Nejvyšší soud proto nemůže současně tvrdit, že jde o věc složenou, neboť je to v přímém rozporu s jejím vymezením. Nejde tedy o věc složenou, universitas rerum cohaerentium, jak se domnívá Nejvyšší soud.¹³⁵

2.2 Objekt, jenž slouží funkčně alespoň dvěma věcem, není součástí žádné věci

K rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98,¹³⁶ a usnesení ze dne 25. července 2002, sp. zn. 28 Cdo 990/2002,¹³⁷ se vrací Eliáš¹³⁸ a aplikuje na ně závěry vyslovené v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo

132 Blíže viz část C, podkapitola 1.3.

133 Viz ŠVESTKA 2009 op. cit., s. 787.

134 „Autonomní definice“ universitas rerum cohaerentium jakoby kombinuje definici římskoprávní universitas rerum cohaerentium v jejím obecně chápaném smyslu s věcí hromadnou (universitas rerum distantium). Věci hromadnou se přitom rozumí případ, kde jednotlivé samostatné věci, aniž by byly spojeny hmotně, jsou sdruženy k společnému účelu. Samotná věc hromadná, vzniklá sdružením těchto jednotlivých věcí, nebyla podle římského práva věcí v právním smyslu, byť se hospodářská jednota věcí souborných projevuje při možnosti vindikace [Dnes je věc hromadná považována za předmět občanskoprávních vztahů; stejně viz § 501 NOBčZ.]. Definice Nejvyššího soudu se od obecně platné definice universitas rerum cohaerentium odlišuje v tom, že jednotlivé její součástky nejsou samostatnými objekty práv a od věci hromadné tím, že k sdružení jednotlivých energetických zařízení k společnému účelu dochází až jejich hmotným spojením. Podle § 302 OZO přitom musí být pánem věcí, které v úhrnu tvoří věc hromadnou, ten stejný subjekt, což je podle mého názoru (viz dále) v rozporu s tím, co předpokládá EnerZ. Pokud je tedy věc spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci, ale může jít o situaci, ve které si každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů. Takový závěr by potom mohl odpovídat tomu, že jde o soubor samostatných věcí v rámci určité jejich soustavy, jak naznačuje např. § 2 odst. 2 písm. a) bod 1 EnerZ (definice distribuční soustavy elektriny) a § 2 odst. 2 písm. b) bod 1 EnerZ (definice distribuční soustavy plynu).

135 Na tuto skutečnost upozorňují zejména vzhledem k tomu, že toto mylné tvrzení Nejvyššího soudu, vyjádřené v jeho rozhodnutí ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], se dále nekriticky opakuje např. v usnesení Ústavního soudu ze dne 18. října 2007, sp. zn. II. ÚS 167/06. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-10]; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 1118/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 2958/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], nebo také v tvrzeních dovolatelů v jiných věcech (např. ve věci vedené na Nejvyšším soudě pod sp. zn. 22 Cdo 1964/2003).

136 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

137 Ibid.

138 Viz ELIÁŠ 2010 op. cit.

127 Viz KINCL, URFUS, SKŘEJPEK 1995 op. cit., s. 83.

128 ObčZ se výkladem o věci složené/složitě nezabývá, a tak se teorie občanského práva nutně obrací do minulosti.

129 Viz např. SOMMER, 1946 op. cit., s. 184.

130 Naopak k podpoře označení jako věci složené HEYROVSKÝ 1910 op. cit., s. 169. a REBRO, BLAHO 2010. op. cit. s. 221.

131 Podle OZO jde také o součást věci, a to oddělitelnou, jež „není věcí a proto není v právním obchodu. Proto snáší osudy věci, k níž patří, a právo k věci (vlastnictví, služebnost, zástavní právo) se vztahuje i na součásti (viz též §§ 414 a násl.). A proto také součást nemůže být na jiné převezena, zastavena a pod. (tudíž při převodu věci není možná výhrada vlastnictví k součásti a byla-li smlouvena, znamená jen obligační závazek, aby byla zpět převezena součást po jejím oddělení). Ovšem možný jest obligační závazek k oddělení součásti...“ [ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. Komentář k československému občanskému zákoníku občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. (§§ 285 až 530). Praha: V. Linhart, 1935. 970 s. s. 31.].

2548/98.¹³⁹ V prvních dvou rozhodnutích Nejvyšší soud vyslovil názor, že výměňkové stanice tepla se v daných případech staly součástí jiné věci. Třetí z uvedených rozhodnutí deklarovalo, že pokud je tedy věc spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci, ale může jít o situaci, ve které si každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů.

Eliáš připomíná, že právo hledí na některé věci jako na jedinou věc, třebaže spolu nejsou mechanicky spojeny (např. pár bot) a na některé nahlíží, přes jejich mechanické spojení, jako na součást věci (např. autorádio v motorovém vozidle).

„Na samostatnost věci se hledí se zvláštním zřetelem k její funkci. Funkce výměňkové stanice [sic] jako technického zařízení sloužícího k přeměně parametrů tepelné energie v teplonosné látce [sic] je v tom, že umožňuje dodavateli dodat teplo. To je technicky zajištěno mechanickým propojením rozvodného tepelného zařízení dodavatele s odběrným tepelným zařízením odběratele.“¹⁴⁰

Mechanické spojení energetického zařízení samo o sobě nevyovídá nic o jeho věcném statusu jako samostatné věci nebo součásti věci jiné.¹⁴¹

Eliáš vychází ze závěrů, ke kterým dospěl Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98,¹⁴² že pokud je věc spojena s jinou věcí, má ovšem vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci, nemůže být součástí této jiné věci, ale může jít o situaci, ve které si každá z původních věcí zachovává svoji individualitu a je samostatným předmětem právních vztahů. Tyto právní závěry aplikuje na, ve své podstatě podobný, případ jako v prvních dvou kritizovaných rozhodnutích Nejvyššího soudu. Postupoval-li by Nejvyšší soud ve smyslu svých závěrů tak, jak byly formulovány v jeho rozhodnutí ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98,¹⁴³ mohl dospět k závěru, že pokud slouží výměňková stanice budově¹⁴⁴ a bytovým jednotkám v jedné z nich, slouží více předmětům právních vztahů.¹⁴⁵ Aplikace judika-

tury, již jsem se až dosud dovolával, by ale byla při svém způsobu odůvodnění až do usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 1118/2007,¹⁴⁶ bezzubá. Citované usnesení deklarovalo, že energetické zařízení, transformátor, se nestane součástí jiné věci ani tehdy, *je-li možné*, aby sloužilo toto energetické zařízení k zabezpečování dodávek energie i jiné věci než věci odběratele,¹⁴⁷ již do té doby výhradně sloužilo. Eliáš v obecně nastíněné situaci, z níž není zjevné, zda výměňková stanice slouží jednomu nebo vícero odběratelům, orientuje závislost posouzení věcného statusu výměňkové stanice na obě strany energetické soustavy. Výměňková stanice totiž funkčně slouží jak odběrateli, tak dodavateli a její oddělení by současně způsobilo znehodnocení věci odběratele (budovy) i věci tvořící podnik dodavatele a podnik samotný.¹⁴⁸ Svou oboustrannou orientací na stranu před energetickým zařízením směrem k poskytovateli energetických služeb a na stranu směrem k zákazníkovi/odběrateli energie je tak uvedenou argumentací podle mého mínění možno použít i v případě určení věcného statusu energetických zařízení před energetickým zařízením předcházejícím konci energetické soustavy. Také na základě uvedeného lze zpochybňovat koncepční správnost argumentace Nejvyššího soudu prakticky ve všech jeho rozhodnutích ve věcech energetických zařízení. Lze to dobře demonstrovat na příkladě výměňku. Výměňk (předávací stanice) není zpravidla místem rozvodného tepelného zařízení, které by představovalo konec této energetické soustavy. Za výměňkem směrem k odběrateli zpravidla pokračuje rozvodné tepelné zařízení tzv. sekundárním rozvodným zařízením (nebo přesněji řečeno sekundární částí rozvodného tepelného zařízení),¹⁴⁹ na něž se napojuje tepelná přípojka, za kterou následuje odběrné tepelné zařízení, které již není součástí rozvodného tepelného zařízení.¹⁵⁰ Z toho vyplývá, že za výměňkovou stanicí se nachází další zařízení, které neslouží jenom jednomu odběrateli (tzv. sekundární část rozvodného tepelného zařízení může například sloužit k zajištění dodávky tepla pro celé sídliště). Výměňková stanice tak v případech sp. zn. 29 Cdo 2452/98 a sp. zn. 28 Cdo 990/2002 slouží dalším věcem za posuzovanou věcí, a to ve směru dodávky tepla (minimálně prvkům rozvodného tepelného zařízení od výměňkové stanice k odběrnému místu).

139 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

140 ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 19.

141 Eliáš hovoří o tom, že upevněním věci k jiné věci se zpravidla jejich věcný status nemění a věc se může stát příslušenstvím věci, k níž byla upevněna.

142 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

143 Ibid.

144 V tomto případě se jednalo o budovu pavilonu A1 a přistavenou stavbu pavilonu A2. Stavba pavilonu A2 byla posouzena jako součást pavilonu A1.

145 Ve smyslu § 118 ObčZ nejsou byty a nebytové prostory věcmi v právním slova smyslu. Představují ale předmět občanskoprávních vztahů. Při aplikaci závěrů citovaného rozhodnutí by proto nebylo možné postupovat striktně podle jeho doslovného znění. Na druhé straně, jak bude v tomto článku podrobněji rozebráno dále, vyplývá úsilí Nejvyššího soudu o kvalifikaci energetického zařízení jako součástí věci z domnělé potřeby soukromoprávní ochrany zákazníka/odběratele. V případě bytů je z pohledu níže kritizované judikatury Nejvyššího soudu energetické zařízení (typicky výměňk) společnou částí bytového domu. To ovšem platí pouze v režimu ZOVB. Mohou se ale vyskytovat také případy bytů nebo nebytových prostor, na které ZOVB nedopadá. Majitel bytu se tak může z pohledu Nejvyššího soudu dostat do situace, kdy je vlastníkem energetického zařízení vlastníkem budovy, v níž je jeho byt situován. Ochrany implicitně zamýšlené Nejvyšším soudem se tak majiteli bytu nedostává. Chtěl-li proto

Nejvyšší soud při koncepci vymezení v rozhodnutí ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], setrvat, měl ho analogicky aplikovat také na byty a nebytové prostory. K povaze (bytové) jednotky jako věci v NObčZ viz jeho § 1159 ve spojení s § 1158 odst. 2 NObčZ.

146 Ibid.

147 Správně by mělo být v rozhodnutí uvedeno „zákazníka“ [§ 2 odst. 2 písm. a) bod 17 EnerZ].

148 Podle § 5 odst. 2 ObčZ je podnik věc hromadná a na jeho právní poměry se použijí ustanovení o věcech v právním smyslu.

149 Sekundární částí rozvodního tepelného zařízení se rozumí část soustavy tepelných zařízení mezi výstupními armaturami odevzdávací stanice a vstupními armaturami odběrného místa.

150 Uvedené platí pro tzv. čtyřtrubkový systém; v případě dvoutrubkového systému je výměňk zpravidla umístěn v objektu, k jehož zásobování teplem slouží (domovní předávací stanice). K popisu jednotlivých systémů viz SCHRÖTTNER, Josef. *Solární soustavy pro velké spotřebitele* [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.veronica.cz/energie/solar/schroetter_velke_solarly.pdf

Analogicky lze argumentovat rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 22 Cdo 944/2007,¹⁵¹ v němž Nejvyšší soud dovodil samostatnost jednotlivých prvků vodovodu. Právní vztahy vznikající při rozvoji, výstavbě a provozu vodovodů upravuje ZOVK.¹⁵² Vodovod je podle § 2 odst. 1 ZOVK „*provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující vodovodní řady a vodárenské objekty, jimiž jsou zejména stavby pro jímání a odběr povrchové nebo podzemní vody, její úpravu a shromažďování. Vodovod je vodním dílem.*“ Provozování vodovodů¹⁵³ se řadí vedle výkonu činností v energetice podle EnerZ mezi výkon činností v rámci síťových odvětví. Z tohoto důvodu se domnívám, že závěry, které vyslovil v označeném rozsudku Nejvyšší soud, podporují můj názor ohledně vlastnictví energetických zařízení v rámci elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení. Soudy ve výše citované věci posuzovaly otázku věcného statusu přípojky vysokého napětí, trafostanice, vodohospodářských objektů sestávajících ze stavby vodovodního řadu od vodojemu z bodu A do bodu B, stavby vodojemu č. 1 včetně oplocení, stavby vodojemu č. 2 včetně oplocení, stavby čerpací stanice, stavby odpadu z této čerpací stanice, dechlorace v označené čerpací stanici, vrtu včetně jednoho čerpadla, armatury a přívodního potrubí. Soud prvního stupně konstatoval, že vyjmenované prvky jsou, kromě stavby přípojky vysokého napětí a trafostanice, vodními díly, jejichž právní režim upravuje ZOVK, a trafostanice a přípojka vysokého napětí jsou zařízeními, jejichž režim je podroben EnerZ. Žádný z uvedených předpisů ovšem není speciálním zákonem, který by komplexně upravoval vlastnické právo k těmto věcem.¹⁵⁴ Nejvyšší soud v dovolacím řízení dovodil, že jednotlivé prvky tvořící vodovod si zachovávají status samostatných věcí. Svůj právní názor odůvodnil Nejvyšší soud tím, že vodovod se skládá z vodovodního řadu a vodárenských objektů a ZOVK *zjevně předpokládá, že jejich vlastníky mohou být subjekty odlišné, neboť odlišuje vlastníka vodovodního řadu a vlastníka vodárenských objektů. Jestliže ZOVK počítá s tím, že vlastníky vodovodního řadu a vodárenských objektů mohou být odlišné subjekty, vyplývá z toho podle Nejvyššího soudu závěr, že vodovodní řad je samostatnou stavbou ve smyslu občanského práva a samostatnými stavbami jsou i vodárenské objekty. Proto samotná okolnost, že na vodovodní řad jsou připojeny vodárenské objekty, nečiní z těchto věcí věc jedinou v právním režimu hlavní věci a její součástí potud, že vodovodní řad by představoval věc hlavní a vodárenské objekty jeho součást, a to bez*

*ohledu na funkční propojenost.*¹⁵⁵ Nejvyšší soud založil svoji argumentaci právě na funkčním kritériu, jež zdůrazňoval v této věci již soud prvního stupně. Ten ve svém odůvodnění uvedl, že prvky nemohou být od sebe odděleny, neboť by došlo nejen ke znehodnocení funkce veřejného vodovodu, ale i k porušení jeho funkce a snížení jeho hodnoty. Vodovod, který byl předmětem sporu, nebylo podle soudu možné provozovat jako samostatný funkční celek, protože tato část vodovodu neměla rozvodnou síť.

Funkční kritérium orientované na obě strany energetické soustavy již ale Nejvyšší soud vůbec nezohlednil v jeho zatím posledním rozhodnutí ve věci energetických zařízení.¹⁵⁶ Žalobce se v tomto případě domáhal určení jeho vlastnického práva k součástem budovy kotelny, k součástem budovy předávací stanice na výrobu teplé užitkové vody – propojovacího potrubí, armatur a elektrických armatur, k součástem budovy kotelny základní školy a součástem předávací stanice umístěné v samostatné stavbě. K instalaci označených zařízení došlo při rekonstrukci tepelných zdrojů žalobce (města), když obchodní společnost s majetkovou účastí žalobce uzavřela jako nájemce se žalovanou jako pronajímatelem v roce 1998 smlouvy o nájmu a koupi označených věcí. Ve smlouvě bylo ujednáno, že zařízení jsou a pro všechny časy zůstanou movitým majetkem. Lze se ztotožnit se soudem prvního stupně, že technologická zařízení nejsou součástí výše uvedených nemovitostí ve vlastnictví žalobce podle § 120 odst. 1 ObčZ, inter alia proto, že technologie umístěná v nemovitosti slouží primárně k výrobě tepla, teplé vody a elektřiny, tedy k obsluze jiných nemovitostí než těch, jejichž součástí mají podle tvrzení žalobce být. Předmětná energetická zařízení tak podle soudu prvního stupně jsou ve funkčním vztahu s jinými nemovitostmi. Rozsudkem soudu prvního stupně se ale aplikace funkčního kritéria na dvě strany v tomto řízení končí. Krajský soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil žalobce vlastníkem označené předávací stanice tepla, ve zbývajícím rozsahu rozsudek zrušil a věc vrátil uvedenému soudu k dalšímu

155 Nejvyšší soud ale také uvedl, že vodovod ve smyslu ZOVK představuje hromadnou věc. S tímto závěrem se ovšem nelze z mého pohledu ztotožnit.

Platná právní úprava pojem věci hromadné nevymezuje. Je proto třeba vycházet z obecné teorie občanského práva. Věc hromadnou definoval § 302 OZO:

„*Úbrn několika věcí jednotlivých, který se za věc jednu považuje a bývá označován společným jménem, tvoří věc hromadnou a pokládá se za celek.*“ K tomu, aby bylo možno věc považovat za věc hromadnou, musí tato splňovat několik podmínek.

„*Prvou podmínkou jest, že jde o „úbrn několika věcí jednotlivých“ (§ 302 in pr.), tedy nikoliv o úbrn pouhých součástí. Při tom jednotlivé věci musí býti ve vlastnictví toho, kdo je pánem věci hromadné. Druhou podmínkou jest, že „ony věci se za věc jednu považují“ (§ 302, střed) a to podle názorů obchodu (nikoli jednotlivce), při čemž jde o souvňadnost věcí. Třetí podmínkou jest, že popsané spojení souvňadných věcí jest tak obyčejlé, že jest pro ně i v řeči zvláštní název, t. j. že takové věci, bývajíc označovány společným jménem“ (§ 302, in fine).*“ [ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k o. z. o. Hromadná věc (universitas rerum)*. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]]. Počítá-li tedy podle samotného tvrzení Nejvyššího soudu ZOVK s tím, že vlastníky vodovodního řadu a vodárenských objektů mohou být odlišné subjekty, nesplňuje potom vodovod podmínku, že jednotlivé věci musí být ve vlastnictví toho, kdo je pánem věci hromadné. Tento nesprávný závěr Nejvyššího soudu o tom, že vodovod je věcí hromadnou ale nemá vliv na meritorní správnost jeho ostatních závěrů.

156 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 2958/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

151 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

152 Blíže viz § 1 odst. 1 ZOVK.

153 Provozování vodovodů se rozumí souhrn činností, kterými se zajišťuje dodávka pitné vody (§ 2 odst. 3 ZOVK).

154 Například § 3 odst. 3 ZOVK se zabývá vlastnictvím vodovodní přípojky. Paragraf 3 odst. 1 ZOVK definuje vodovodní přípojku jako „*samostatnou stavbou tvořenou úsekem potrubí od odbočení z vodovodního řadu k vodoměru, a není-li vodoměr, pak k vnitřnímu uzávěru připojeného pozemku nebo stavby. Odbočení s uzávěrem je součástí vodovodu. Vodovodní přípojka není vodním dílem.*“ Paragraf 3 odst. 3 ZOVK pak stanoví, že vlastníkem vodovodní přípojky, popřípadě jejich částí zřízených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, je vlastník pozemku nebo stavby připojené na vodovod, neprokáže-li se opak.

řízení. Podle odvolacího soudu je třeba posuzovaný případ hodnotit z hlediska tří možných situací:

- a) energetické zařízení je umístěno v samostatné stavbě, jejímž jediným účelem je chránit technologii před vnějšími vlivy (technologie zde neslouží stavbě, ale naopak stavba slouží účelově energetickému zařízení),
- b) energetické zařízení je umístěno ve stavbě, jejímž potřebám jako jediné svého druhu slouží, a
- c) energetické zařízení je umístěno ve stavbě, jejímž potřebám slouží, ale zároveň slouží i potřebám dalších budov.

Na základě uvedené distinkce krajský soud dovedl, že v prvním případě je technologie samostatnou věcí, protože neslouží stavbě, v níž je umístěna, ale slouží potřebám jiných věcí (staveb).¹⁵⁷ S uvedeným závěrem lze s odkazem na výše uvedené úvahy souhlasit.¹⁵⁸ V druhém případě je energetické zařízení podle soudu součástí stavby, protože je v ní umístěné a slouží jenom jejím potřebám a nikoli další věci, do níž by dodávku energie zajišťovalo. Součástí stavby by bylo podle soudu energetické zařízení i ve třetím případě, kdy toto slouží potřebám budovy, v níž je umístěno, a současně potřebám dalších budov. Rozhodl tak s odůvodněním, že energetické zařízení nemůže být odděleno od budovy, v níž je umístěno a jejímž potřebám slouží, neboť by se tím budova znehodnotila. Dovolací soud jeho rozhodnutí jako věcně správné potvrdil a dovolání zamítl. Nejvyšší soud tak rozhodl s odůvodněním, že odstraněním technologie předávací stanice by došlo k znehodnocení nemovitosti, v níž je tato umístěna a jejímž potřebám slouží. Odkázal přitom na svůj rozsudek ze dne 14. července 2010, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008, který se týkal posouzení věcněprávního statusu kotle k bytové jednotce. Nejvyšší soud v tomto případě judikoval s odkazem na § 11 odst. 3 vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů,¹⁵⁹ že kotel musí být považován za součást věci ve smyslu § 120 odst. 1 ObčZ. Byť lze souhlasit, že k zajištění podmínek podle citovaného ustanovení předávací stanice tepla nepochybně slouží, nelze závěry tohoto rozhodnutí aplikovat v souzené věci. V rozsudku, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008, totiž Nejvyšší soud posuzoval věcněprávní status kotle, jenž nebyl prvkem rozvodného tepelného zařízení, tj. energetické soustavy, což v posuzovaném případě neplatí. Použití metody distinkce zde ale Nejvyšší soud bez dalšího odmítá.¹⁶⁰

157 Podle soudu se přitom nelze zabývat tím, zda jsou z právního hlediska odlišné situace, kdy budova je stavěna za účelem zajištění ochrany technologie, nebo v již postavené budově sloužící určitému účelu se později instaluje modernější technologie.

158 Nutno ale podotknout, že k nim dospěl, jak vyplývá z jeho argumentace k případu ad c), z jiných důvodů než sám v tomto článku zastávám.

159 Podle tohoto ustanovení „[o]bytné místnosti musí mít zajištěno dostatečné větrání čistým vzduchem a vytápění s možností regulace tepla.“

160 „Jestliže bylo zjištěno, že technologie slouží toliko potřebám budovy, v níž je umístěna, je nerozhodné, zda teplo, které upravuje a dále předává, je přiváděno z vnějšího teplovodního vedení, na něž je předávací stanice napojena.“ S poukazem dovolatelky na § 2 odst. 2 písm. c) bod 10 EnerZ (v tehdy účinném znění), čímž chtěla prokázat, že předávací stanice není součástí odběrného tepelného zařízení, se Nejvyšší soud vypořádal s odůvodněním, že tato námitka je nedů-

2.3 Věcněprávní status energetického zařízení umístěného v nemovitosti

Při posuzování věcného statusu prvků elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení zastávám názor, že každé energetické zařízení, které představuje takovýto prvek, je samostatnou věcí v právním smyslu. S tím souvisí otázka, jaký je věcněprávní status energetického zařízení, které je umístěné v budově. Jejím řešením se zabýval Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 17. března 2010, sp. zn. 22 Cdo 2925/2008.¹⁶¹ V tomto případě byl posuzován věcněprávní vztah zařízení trafostanice ve vztahu k budově transformátoru. Nejvyšší soud judikoval, že jde o součást věci. „Zařízení trafostanice je s budovou transformátoru jednoznačně spojeno. Jeho oddělení by znamenalo podstatné znehodnocení budovy, která by tím přestala sloužit účelu, pro který byla postavena, a k jinému účelu by budova bez významných stavebně technických úprav sloužit nemohla.“¹⁶² Ani s tímto názorem Nejvyššího soudu se bohužel podle mého názoru nelze ztožnit. Souvisí to také s mým pojmáním energetického zařízení jako věci movité, na rozdíl od nazírání Nejvyššího soudu jako na prostor nebo stavbu.¹⁶³ V elektrizační soustavě neplní rozhodující funkci budova, v níž je transformátor umístěn. Věc s hlavní funkcí, ve funkčním pojetí ve vztahu k zajištění jakékoli činnosti elektrizační soustavy, je transformátor, nikoliv budova, v níž je transformátor umístěn. Zařízení trafostanice se může, bude-li k tomu technicky předem uzpůsobeno, bez budovy obejít, aniž by tím jakýmkoliv způsobem ovlivnilo funkci elektrizační soustavy. Zařízení trafostanice proto nemůže být součástí budovy. A ani naopak, budova trafostanice nemůže být součástí transformátoru, který plní funkci hlavní. Těžko si lze totiž představit, že součástí věci movité (transformátoru) by byla nemovitost (budova transformátoru). Vlastní-li budovu transformátoru subjekt totožný s tím, jemuž vlastnický náleží transformátor, budova transformátoru může být příslušenstvím transformátoru. Nenáleží-li budova transformátoru vlastnický též osobě jako transformátor, není samostatnou věcí, která je příslušenstvím transformátoru, ale již jenom samostatnou věcí. Obdobný případ s určením věcného statusu kotle ve vztahu ke

vodná, neboť k realizaci rekonstrukce rozvodů tepla včetně předávacích stanic došlo v roce 1998, tedy v době účinnosti zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů, který vymezení pojmu rozvodné tepelné zařízení, jehož součástí by měla být i předávací stanice, neobsahoval. K tomu lze dodat, že ani EnerZ, ani předchozí právní úprava vlastnictví jednotlivých energetických zařízení v zásadě neurčovala a ponechávala řešení této otázky ObčZ. To ale nic nemění na věci, že takovéto zařízení fyzicky v roce 1998 existovalo a rozhodně nebylo věcí bez vlastníka. Argument dovolatelky ustanovením EnerZ měl mít jenom podpůrný charakter.

161 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

162 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2010, sp. zn. 22 Cdo 2925/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

163 Kromě, na tomto místě analyzovaného, usnesení viz také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

kotelně řešil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 22 Cdo 3510/2007.¹⁶⁴ Žalobkyně se domáhala vydání kotle umístněného v kotelně žalované. Žalobkyně dovozovala vznik svého vlastnického práva ke kotli z kupní smlouvy uzavřené společností č. 1. Ta měla vlastnické právo ke kotli nabyt od společnosti č. 2, která ho měla nabyt od žalované. Žalobkyně dále dovozovala své vlastnické právo ke kotli ze skutečnosti, že původní kotel po uzavření předmětné kupní smlouvy vyměnila za nový. Na žalované byl prohlášen konkurz a do konkurzní podstaty byl zahrnut objekt kotelny s jejím technologickým zařízením. Soud prvního stupně dovedl, že s předmětným kotlem bylo vždy nakládáno jako se součástí nemovitosti, tj. kotelnou. Jednalo se o její technologickou část a nikoli o samostatnou věc. Soud druhého stupně toto rozhodnutí potvrdil.¹⁶⁵ Nejvyšší soud dovolání pro nepřipustnost odmítl. V uvedeném případě byl objekt vykuřován teplem ze zdroje (kotle) umístněného v jeho prostorách a podle názoru soudů České republiky tvořil jeho součást. V případě zásobování teplem stejného objektu z centrálního zdroje tepla by se na místě kotle nacházela předávací (výměňková) stanice tepla. Podle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2452/98 by tato rovněž představovala součást vykuřovaného objektu. Je-li v tomto článku podobný náhled soudů na věc podrobován systematické kritice, lze v případě předávacích stanic tepla se zadostiučiněním konstatovat, že tato kritika byla zákonodárcem vyslyšena. Ve smyslu § 2 odst. 2 písm. c) bod 10 EnerZ je předávací stanice od účinnosti novely zákona č. 165/2012 Sb.,¹⁶⁶ *samostatnou věcí a není součástí budovy, ve které je umístěna*. Pokud je tedy v případě vykuřování objektu z domovní kotelny situace funkčně obdobná, nezůstává Nejvyššímu soudu do budoucna, také pod tíhou projevu zákonodávce, podle mého názoru, než své dosavadní názory přehodnotit.

2.4 Věcněprávní status jiných energetických zařízení, jež nejsou prvkem energetické soustavy

Energetickým zařízením se pro účely tohoto článku rozumí samostatné funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení na přeměnu,

164 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

165 Nejvyšší soud tak učinil s poněkud nenáležitým odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 25 Cdo 770/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07] a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07]. První z uvedených rozsudků se týká posouzení skutečnosti, zda je zařízení malé vodné elektrárny součástí malé vodné elektrárny jako stavby, resp. její stavební části. Nelze přitom podle mého názoru srovnávat výrobu tepla v kotli umístněném v kotelně a výrobu elektriny v malé vodní elektrárně. Kotel není na budově funkčně závislý a teplo vyrobí nezávisle na ní; malá vodní elektrárna ale elektřinu bez funkčního spojení její stavební a technologické části nikoliv. Odkaz na druhý z rozsudků je také nepřipadný, neboť v něm jde o posouzení vlastnického práva k transformátoru, který slouží k zabezpečení dodávek elektrické energie do domu č. 1 a domu č. 2, které byly propojeny přístavbami a tvořily provozně technická spojení, a nikoli posouzení otázky zda je zařízení transformátoru součástí stavby, v níž je umístněn.

166 Uvedená změna byla přijata jako pozměňovací návrh poslance Jana Bureše.

transformaci, připojení, přenos, přepravu, rozvod, distribuci nebo dodávku energie, které je prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení provozovaného poskytovatelem energetických služeb. Toto vymezení nezahrnuje výrobu energie, včetně těžby plynu.¹⁶⁷ Činí tak z toho důvodu, že pak by bylo možné klást si otázku, zda funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení na výrobu energie (dále jen „jiné energetické zařízení“ v příslušném gramatickém tvaru), jež je upevněno ve výrobně, plní funkce ve vztahu k věcem náležejícím k podniku výrobce energie a jeho smluvnímu partnerovi. Kladná odpověď na tuto otázku by znamenala, že jiné energetické zařízení by bylo samostatnou věcí v právním smyslu. Tím, že je výroba energie z pojetí energetického zařízení vyloučena, ponechává se ve stejném režimu posuzování jako u jiných strojně technologických zařízení v ostatních výrobnách. Stejně tak, jako jsou z pojmu energetického zařízení vyloučena jiná strojně technologická zařízení, jež se nachází za koncem energetické soustavy, tak pod něj nespádají zařízení před místem připojení do elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení. Tato zařízení již slouží jenom jednomu subjektu – výrobcí nebo zákazníkovi/odběrateli.¹⁶⁸ Pokud bychom totiž uplatnili funkční kritérium pro určení, zda se jedná o součást věci nebo samostatnou věc na prvky, jež slouží k výrobě energie nebo její spotřebě, prakticky bychom popřeli použití součástí věci jako právního institutu v reálném světě. Jinak by bylo možné dospět k absurdnímu závěru, že stroj použitý na výrobu vodovodního potrubí slouží potenciálnímu odběrateli pitné vody a nemůže být tedy za žádných okolností součástí továrny, a rovněž totéž vodovodní potrubí se nestane součástí bytového domu, protože slouží subjektu, který například upravuje pitnou vodu.

Pro úplnost řešení lze zmínit také případy, kdy dodavatel tepla¹⁶⁹ uzavře smlouvu s jiným subjektem, jemuž má dodávat teplo, aniž by přitom zpravidla bylo použito rozvodné tepelné zařízení. Tyto situace nastávají, když má být teplo dodáváno z kotelny umístněné například přímo v objektu takového odběratele (tzv. domovní kotelna). Kotelna, jejímž investorem bývá zpravidla dodavatel tepla, není napojena na rozvodné tepelné zařízení a nelze proto bez jakéhokoliv bližšího zdůvodnění použít pro určení věcného statusu kotelny zmíněné funkční kritérium.¹⁷⁰ Podle mého mínění je ale třeba aplikovat funkční kritérium i v tomto případě. Kotelna slouží podniku smluvního dodavatele tepla

167 Energií se pro tyto účely rozumí také plyn, byť plyn jinak za energii považovat nelze (jde o primární palivo, z něhož se energie vyrábí). V případě plynárenství se výrobnou plynu rozumí podle § 2 odst. 2 písm. b) bodu 27 EnerZ také těžba plynu, což je dáno specifíkem tohoto energetického odvětví. V elektroenergetice a teplárenství je předmětem dodávky energie vyrobená z primárního paliva (např. plynu, ropy, uhlí apod.). V plynárenství je předmětem dodávky samotný plyn jako primární palivo.

168 Respektive jejich věcem.

169 Podle § 3 odst. 3, věty druhé EnerZ nemusí jít o držitele licence podle § 4 EnerZ.

170 V případě centrálního zásobování teplem není zdroj tepla prvkem rozvodného tepelného zařízení také. Zdroj tepla naopak patří do části výroby tepla. Situace, kterou zde nastiňuji je ale specifická.

i odběrateli tohoto tepla a nemůže být oddělena, aniž by se podnik smluvního dodavatele nebo stavba, v níž je kotelná umístěna, znehodnotily. Vzhledem k umístění domovní kotelny zpravidla v objektu, k jehož vytápění slouží, nelze tuto situaci srovnávat se systémem centrálního zásobování teplem nebo blokovou (okrskovou) kotelnou. Domovní kotelná je specifická tím, že se nachází v bodě, v němž by v předchozích dvou situacích končilo rozvodné tepelné zařízení. V případě centrálního zásobování teplem a blokové kotelny jsou tyto, vzhledem k dovozené samostatnosti energetických zařízení energetické soustavy jako samostatných věcí, také samostatnými věcmi. Nelze proto podle mého mínění tvrdit, že se jedná o vztah, při aplikaci kterého by použití funkčního kritéria znamenalo ad absurdum téměř vyloučení použití institutu součástí věci, jak bylo demonstrováno výše. Klade-li se tedy otázka, komu kotelná vlastnický patří, je třeba odpovědět tak, že jejím vlastníkem je ten, komu k ní jako samostatné věci svědčí vlastnický titul. Je-li jejím vlastníkem vlastník budovy, k vytápění které tato výlučně slouží, může být jejím příslušenstvím. Naopak, nic nevylučuje, aby vlastníkem kotelny byl dodavatel tepla nebo jakákoliv třetí osoba.¹⁷¹ Nejvyšší soud ale nastíněnou situaci ve své judikatuře zatím výslovně neřešil. Navzdory této skutečnosti lze, zejména z judikatury Nejvyššího soudu, týkající se věcněprávního statusu výměňkových stanic tepla, předpokládat, že by takovéto kotelny postihl stejně nešťastný osud. K právnímu poměru kotelny k bytu se ale Nejvyšší soud vyjádřil v rozsudku ze dne 14. července 2010, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008. Odkázal přitom na § 11 odst. 3 vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů,¹⁷² podle něhož „[o] bytné místnosti musí mít zajištěno dostatečné větrání čistým vzduchem a vytápění s možností regulace tepla.“ Zařízení sloužící k vytápění obytných místností jsou tak dle soudu nezbytnou součástí obytných domů:

„Obytné místnosti tedy musí být vybaveny zařízením zajišťujícím dostatečné vytápění s možností regulace tepla. Mezi tato zařízení patří samozřejmě kotle, přičemž plynové a elektrické jsou napojeny na zabudované rozvody plynu nebo elektriny. Jejich odstraněním z domu bez jejich náhrady jiným zdrojem vytápění se

171 Tento závěr nepochybně ani § 2 písm. g) ZOVB, který demonstračním výčtem stanovuje, že společnými částmi domu části domu určené pro společné užívání jsou také kotelny. Je třeba zdůraznit, že ZOVB používá pojem „část domu“, nikoli součást. Část domu přitom není nevyhnutelně jeho součástí. „Výrazu „část“ přitom používá zákonná díkce často v případech, kdy nechce jednoznačně stanovit věcněprávní konkrétní“ (ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 20.). K výměníku jako společné části domu před novelou ZOVB zákonem č. 103/2000 Sb. viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2003, sp. zn. 28 Cdo 1788/2003. Vzhledem k podobné dikci slovenského zákona o vlastnictví bytů a nebytových prostor (zákon č. 182/1993 Z.z., o vlastnictve bytov a nebytových priestorov, ve znění pozdějších předpisů) lze poukázat na nesprávné tvrzení Krajského soudu v Žilíně o povaze plynových kotlů jako součástí stavby [Rozsudek tohoto soudu ze dne 16. září 2008, sp. zn. 21S/3/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-02-07]], nepochybně ani rozsudkem Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 23. dubna 2009, sp. zn. 3 Sžf 101/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-02-07].

172 Viz vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

*z hlediska dlouhodobého (celoročního) užívání zne-
možňuje užívání bytů a znehodnocuje stavba sama –
významně klesá její užžitná hodnota i její cena. Z uve-
dených skutečností je pak zřejmé, že zabudovaný (na
rozvod plynu připojený) kotel je v zásadě součástí stavby
ve smyslu § 120 odst. 1 obč. zák.“*

Když výše tvrdím, že situace domovní kotelny a výměňkové stanice tepla je ve své podstatě podobná, byť z domovní kotelny se zpravidla nedopravuje teplo rozvodným tepelným zařízením, argumentace Nejvyššího soudu § 11 odst. 3 citované vyhlášky můj názor zpětně potvrzuje. Není totiž pochyb o tom, že výměňková stanice podmínky uvedeného ustanovení naplňuje.¹⁷³ Výměňková stanice slouží k zabezpečování dodávky tepla odběrateli tepelné energie v případě realizace této dodávky v systému centrálního zásobování teplem. Odběrateli je teplo dodáváno z tepelného zdroje, jenž již není součástí jeho věci (zpravidla nemovitosti) a ani v jeho vlastnictví.¹⁷⁴ Měla-li by tedy argumentace Nejvyššího soudu § 11 odst. 3 citované vyhlášky jeho závěry o věcněprávním statusu některých energetických zařízení podpořit, jediné co činí je, že poukazuje na jejich absurdnost. Vlastnictví výměňkové stanice nezajistí odběrateli dodávku tepelné energie.¹⁷⁵ Dodávky energií zajišťuje odběratelům tepla a zákazníkům¹⁷⁶ právě veřejnoprávní regulace EnerZ¹⁷⁷ – v odvětví elektroenergetiky § 25 odst. 10 EnerZ; v odvětví plynárenství § 59 odst. 8 EnerZ a v odvětví teplárenství § 76 odst. 1 EnerZ. Zabezpečení plnění těchto úkolů ve veřejném zájmu nemá a ani nemůže plnit soukromoprávní úprava vlastnického práva v ObčZ. Namítneme-li, že v uvedeném případě domovní kotelny tento účel plní, postrádá tato argumentace v kontextu EnerZ systematicku regulace na trhu s energií. Závěrem lze doplnit, že by bylo v souvislosti se zastávanou názorovou linií Nejvyššího soudu ve věcech energetických zařízení nepochybně zajímavé, jak by odůvodnil existenci případů, kdy jsou například domovní kotelná nebo i transformátor umístěny v samostatné nemovitosti, zapsané také na listě vlastnictví, a jsou tak samostatnými věcmi, přičemž každé z těchto zařízení slouží právě jedné věci (nemovitosti). Tato situace není v energetické praxi vůbec vyloučena.¹⁷⁸

173 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 2958/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

174 Právo slouží k realizaci společenských vztahů. „Právním vztahem je společenský vztah více subjektů, kteří [sic] mají navzájem subjektivní práva a subjektivní povinnosti“ (KNAPP 1995 op. cit., s. 202.). Právní vztah dodávky a odběru energií, jehož stranou na straně dodávky energie i její odběru je subjekt totožný, je právně nemožný (*confusio*; § 584 ObčZ).

175 Stejně vlastnictví transformátoru nezajistí zákazníkovi dodávku elektrické energie.

176 Obdobně platí také v případě dodávek elektriny a plynu.

177 To ale neznamená, že by samotná dodávka energie mezi dodavatelem a zákazníkem/odběratelem neměla smluvní povahu.

178 Naznačuje to také § 3 odst. 3 věta druhá EnerZ: „Licence podle tohoto zákona se nevyžaduje na obchod, výrobu, distribuci a uskladňování svitíplynu, koksárenského plynu čistého, degazačního a generátorového plynu, bioplynu, propanu, butanu a jejich směsí, pokud se nejedná o distribuci potrubními systémy, k nimž je připojeno více než 50 odběrných míst, a na výrobu tepelné energie určené pro dodávku konečným spotřebitelům jedním odběrným tepelným zařízením ze zdroje tepelné energie umístěného v témže objektu nebo mimo objekt v případě, že slouží ke stejnému účelu.“

2.5 Vlastnictví energetických zařízení v bytových domech

Výklad předchozích podkapitol tohoto pojednání se soustředil na problematiku posouzení věcněprávního statusu energetického zařízení. Odpověď na takto vymezenou otázku přímo ovlivňuje možnosti existence vlastnického práva k energetickému zařízení jako k samostatně existujícímu předmětu právních vztahů. Dosavadní pojednání tak podává v obecné rovině odpověď na otázku, kdo bude vlastníkem energetického zařízení, jež je prvkem energetické soustavy. Specifické aspekty vlastnického práva k energetickým zařízením se ale objevují směrem ke konci energetické soustavy v prostředí regulace otázek spojených s vlastnictvím bytů a nebytových prostor v bytových domech.¹⁷⁹ Na tomto místě se proto nabízí otázka, jakým způsobem tato zvláštní právní úprava ovlivňuje závěry předchozích kapitol tohoto článku.

Předmětem občanskoprávních vztahů mohou být podle § 118 odst. 2 ObčZ též byty nebo nebytové prostory.¹⁸⁰ Právní aspekty společenských vztahů k nim upravuje ZOVV.¹⁸¹ Současná regulace bytového vlastnictví v České republice je založena na pluralitě předmětů. Předmětem vlastnického práva jsou vždy jednotlivé byty nebo nebytové prostory a spoluvlastnictví společných částí budovy, v níž se tyto prostorově vymezené části budovy nachází.¹⁸² Předměty bytového vlastnictví přitom vlastnicky zpravidla náleží odlišným subjektům. Uvedená skutečnost nevyhnutelně ovlivňuje také jejich právní režim. Pojmovým znakem bytového vlastnictví je proto pluralita předmětů a pluralita subjektů, jež existuje zásadně¹⁸³ po celou dobu trvání bytového vlastnictví.¹⁸⁴ Samostatným předmětem vlastnického práva je podle ZOVV (bytový) dům, v němž se nachází alespoň dvě bytové, nebo nebytové jednotky.¹⁸⁵ Ze specifické koncepce plurality předmětů vlastnického práva k bytovým domům, ovlivněné v účinné právní

úpravě dualistickou teorií,¹⁸⁶ vyplývá, že samostatným objektem vlastnického práva je nikoliv jenom budova, ale také byt a nebytový prostor. Vlastnictví bytu nebo nebytového prostoru je podle současného pojetí vlastnictví bytů založeno na vlastnictví bytu nebo nebytového prostoru a s tím spojeným spoluvlastnictvím na společných částech domu. Naznačené právní řešení tak, zdá se, umožňuje, aby jednotlivě prostorově vymezené části reálně jedné samostatné věci – bytového domu – vlastnicky náležely odlišným subjektům.

Možnost vymezení prostorových jednotek v bytových domech jako samostatných předmětů práv nezůstala v reakci na judikaturu ve věci věcněprávního statusu energetických zařízení v praxi nepovšimnuta. Vzhledem ke zpravidla lokálnímu provozování jednotlivých zdrojů tepla se o využití uvedené právní úpravy pokoušeli zejména dodavatelé tepelné energie.¹⁸⁷ Otázkou platnosti vymezení prostoru kotelny a regulační stanice tepla jako nebytových prostor v bytovém domě se zabýval Ústavní soud v usnesení ze dne 8. prosince 2004, sp. zn. III. ÚS 23/04.¹⁸⁸ Stěžovatel jako vlastník vytvořil prohlášením podle ZOVV ke dvěma navzájem propojeným komplexům domů právně dvě budovy. V jedné z nich se nacházela regulační stanice tepla a ve druhé kotelna, které sloužili k zásobování teplem i jiným spotřebitelům než vlastníků bytových a nebytových jednotek v budově, v níž se každé ze zařízení nacházelo. Stěžovatel vyčlenil každou z nich jako nebytový prostor. Soudy všech stupňů, spolu s Ústavním soudem, posoudily jeho právní úkon jako neplatný podle § 39 ObčZ pro rozpor v s vymezením společných částí domu podle ZOVV.¹⁸⁹ Ústavní soud se ztotožnil s názorem obecných soudů, že vymezení společných částí domů v § 2 písm. g) ZOVV nemůže být rozhodnutím vlastníka změněno, neboť tyto slouží společnému užívání domu a jsou k stanovenému užívání určeny. Ústavní soud se také nezotožnil s námitkou stěžovatele, že společné části domu nemohou sloužit jiným osobám než obyvatelům tohoto domu. V usnesení Ústavní soud odkazuje také na závěr odvolacího soudu, že není rozhodné, zda společné prostory slouží i osobám mimo dům, ale že slouží především obyvatelům příslušného domu. Ústavní soud

179 Tato kapitola je primárně zaměřena na posouzení věcněprávního statusu energetického zařízení, tj. nikoliv jenom na výsledek v podobě přímého určení vlastnického práva k němu. Níže uvedené pojednání vlastnictví energetických zařízení v režimu ZOVV, ve své podstatě části se věnuje problémům analogické povahy. Z tohoto důvodu je uváděna podkapitola systematicky zařazena na toto místo.

180 Z kontextu § 118 ObčZ pak vyplývá, že předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, jejichž povaha to připouští, byty a nebytové prostory. Argumentem a *contrario* také dospějeme k závěru, že byt nebo nebytový prostor není podle ObčZ věcí v právním smyslu. NOBčZ již ale přiznává bytu i nebytovému prostoru svým širokým vymezením pojmu věci (§ 489 NOBčZ) její vlastnosti (§ 1159 ve spojení s § 1158 odst. 2 NOBčZ).

181 Viz § 125 odst. 1 ObčZ. Navzdory skutečnosti, že byty a nebytové prostory nejsou podle ObčZ věcmi, § 125 odst. 1 ObčZ tento terminologický rozdíl opomíjí. Byť předmětem vlastnického práva může být jenom věc v právním smyslu, jeho dílce mluví o vlastnictví bytů a nebytových prostor.

182 Základem úpravy ZOVV je preference spoluvlastnické koncepce, kde hlavním předmětem je budova v spoluvlastnictví vlastníků všech jednotek, ke kterému přistupuje vlastnictví bytu nebo nebytového prostoru (srov. FIALA, J. In: FIALA, J. a kol. *Zákon o vlastnictví bytů. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 594 s. ISBN 80-7179-337-X. s. 9.).

183 Viz § 5 odst. 1 ZOVV.

184 Viz NOVOTNÝ, Marek. *Zákon o vlastnictví bytů: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 575 s. ISBN 978-80-7400-363-9. s. 3.

185 Blíže viz § 1 odst. 4 a § 2 písm. h) ZOVV.

186 Blíže viz NOVOTNÝ 2011 op. cit., 3 a násl.

187 Z pohledu plánů společnosti ČEZ, a.s., na investice do výstavby malých zdrojů na výrobu elektřiny a tepla formou kogenerace o jmenovitém výkonu 50 kW až 1 MWe lze takovéto snahy do budoucna spojovat také se zdroji na společnou výrobu elektřiny a tepla [*Nový pilíř – lokální výroba* [online] [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://futuremotion.cz/cs/futuremotion/lokalni-vyroba.html>].

188 In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28]. K této problematice viz také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 2616/2010. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-05].

189 Viz § 2 písm. g) ZOVV: „společnými částmi domu části domu určené pro společné užívání, zejména základy, střecha, hlavní svíselé a vodorovné konstrukce, vchody, schodiště, chodby, balkóny, terasy, prádelny, sušárny, kočárkárny, kotelny, komíny, výměníky tepla, rozvody tepla, rozvody teplé a studené vody, kanalizace, plynu, elektřiny, vzduchotechniky, vytáhy, bromosvody, společné antény, a to i když jsou umístěny mimo dům; dále se za společné části domu považují příslušenství 1a) domu (například drobné stavby) a společná zařízení domu (například vybavení společné prádelny)“ Podle § 2 písm. c) ZOVV „nebytovým prostorem místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k jiným účelům než k bydlení; nebytovými prostory nejsou příslušenství bytu1) nebo příslušenství nebytového prostoru ani společné části domu.“

tak dal za polemikou stěžovatele i odborné literatury o kogentní nebo dispozitivní povaze¹⁹⁰ vymezení společných částí domu definitivní tečku. Není na tomto místě mým úmyslem polemizovat se závěry Ústavního soudu i větší části občanskoprávní teorie o povaze předmětné právní úpravy. Zastávám totiž názor, že příklonem ke každému z uvedených řešení lze dospět k závěrům, které realizaci právních vztahů v energetice umožňují.¹⁹¹ Úvodem je třeba zdůraznit, že ZOVB používá pojem „část domu“, nikoli součást ve smyslu ObčZ. Část domu přitom není nevyhnutelně jeho součástí.¹⁹² Argumentace dvojstranným funkčním kritériem, jež je nutno aplikovat v případě určení věcněprávního statusu energetického zařízení se ale na tomto místě použije podle mého mínění obdobně. Důsledkem kvalifikace Ústavního soudu i obecných soudů energetického zařízení, v tomto případě předávací stanice tepla a kotelny, jako společných částí bytového domu je, že tato zařízení jsou ve spoluvlastnictví všech vlastníků bytových a nebytových jednotek v domě. Ve svém výsledku je tak vlastnický režim těchto energetických zařízení obdobný výroku o jejich právní povaze součástí k věci hlavní.¹⁹³ Na argumentaci dvoustranným funkčním kritériem se ve svých podáních odvolával v předmětné věci také stěžovatel, který poukazoval na dobrozdání doc. JUDr. J. F., CSc.,¹⁹⁴ dle kterého společné části domu mají sloužit jen spoluvlastníkům tohoto domu a pokud by měly sloužit i jiným osobám, byl by překročen logický smysl ustanovení o společných částech domu. Dle mého názoru se lze ztotožnit se závěry soudů o neplatnosti vymezení například prostor vchodů nebo schodišť jako nebytových prostor. To ale neplatí v případě energetických zařízení, jež jsou prvkem energetických soustav.¹⁹⁵ U společné části domu je třeba ve smyslu výše uvedeného trvat na podmínce určení společné části domu pro společné užívání výhradně vlastníky jednotek bytového domu, jehož mají být společnou částí. Lze si totiž jen stěží představit situaci, kdy by vchod nebo schodiště mohli sloužit více než jedné věci – bytovému domu, v němž se nachází. V případě energetického zařízení toto zařízení vždy nevyhnutelně slouží více zařízením nacházejícím se jak směrem k výrobě, tak i směrem ke spotřebě dodávané energie.

Podle mého mínění nelze na požadavku vlastnictví energetických zařízení, jež slouží bytovému domu, vlastníky bytových a nebytových jednotek v tomto domě trvat také pro ničím neodůvodněné rozdílné zacházení

190 K tomuto menšinovému názoru viz NOVOTNÝ 2011 op. cit., s. 24 a násl.

191 Na druhé straně nelze z mého pohledu opomenout nepochybný přínos právního stavu, kdy právní úprava poskytuje svým adresátům (účastníkům právních vztahů) možnost úpravy právních vztahů ad hoc podle konkrétních okolností.

192 Viz ELIÁŠ 2010 op. cit., s. 20.

193 Tento závěr v konkrétním případě nevylučuje možnost, že společnou částí bytového domu může být věc právně samotná. Naopak, zastávám v tomto článku názor, že i v uvedeném případě by se jednalo existenci samostatných věcí v právním smyslu.

194 Celým jménem zřejmě doc. (od r. 2006 prof.) JUDr. Josef Fiala, CSc.

195 K povaze domovní kotelny umístěné v bytovém domě provozované dodavatelem tepla jako společné části bytového domu se uplatní argumentace obdobně.

s vlastníky jiných nemovitostí. Nachází-li se totiž výměníková stanice v bytovém domě, přičemž slouží k zabezpečení dodávek tepla také pro vlastníky jednotek v jiném bytovém domě, je podle usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 23/04 ve spoluvlastnictví vlastníků jednotek bytového domu, v němž se nachází. Je-li ve stejném případě výměníková stanice umístěna v nemovitosti, která není bytovým domem podle ZOVB, není ve smyslu výše citovaného rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2452/98 ze samé podstaty věci jeho součástí a vznik vlastnického práva k ní se řídí obecným občanskoprávním režimem. Vlastnické právo všech vlastníků má přitom podle čl. 11 odst. 1 věty druhé Listiny stejný zákonný obsah a ochranu.

Pro podporu této argumentace lze také komparativně uvést, že podle § 2 odst. 5 slovenského zákona o vlastnictví bytů¹⁹⁶ jsou společnými zařízeními domu zařízení, jež jsou určena pro společné užívání, a to i v případě, že jsou umístěna mimo dům. Nad rámec § 2 písm. g) ZOVB ale slovenský zákon o vlastnictví bytů také explicitně vyžaduje, aby společná zařízení domu sloužila *výhradně* tomuto domu. Pokud tedy mohly obecné soudy i Ústavní soud ve výše uvedené věci svůj právní názor odůvodnit prostým tvrzením, že § 2 písm. g) takovou podmínku neobsahuje, pro jejich slovenské kolegy je tento požadavek stanoven výslovně.¹⁹⁷

196 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 182/1993 Z.z., o vlastnictví bytov a nebytových priestorov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28].

197 Komparativně lze také poukázat na rozdíly v systematice právní úpravy těch prvků, jež jsou podle ZOVB společnou částí domu, s právní úpravou slovenského zákona o vlastnictví bytů [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 182/1993 Z.z., o vlastnictví bytov a nebytových priestorov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28]].

Společné části bytového domu lze podle § 2 písm. g) ZOVB rozdělit do tří skupin:

- a) části domu určené pro společné užívání, a to i když jsou umístěny mimo dům,
- b) příslušenství domu, a
- c) společná zařízení domu.

Podle § 2 slovenského zákona o vlastnictví bytů tvoří společné části domu jenom části domu nezbytné pro jeho podstatu a bezpečnost, zejména základy domu, střechy, chodby, obvodové zdi, průčelí, vchody, schodiště, společné terasy, podkrovní, půdy domu, vodorovné nosné a izolační konstrukce a svislé nosné konstrukce. Příslušenství domu slovenský zákon o vlastnictví bytů samostatně nevymezuje, ale stanoví, že společnými částmi domu a příslušenstvím domu, které jsou určeny na společné užívání a slouží výlučně tomuto domu a současně nejsou stavební součástí domu, se pro účely daného zákona rozumějí oplocené zahrady a stavby, zejména oplocení, přístřešky a oplocené nádvoří, jenž se nachází na pozemku patřícím k domu. Takto vymezené společné části domu a příslušenství domu se souhrnně označují legislativní zkratkou „příslušenství.“ Společným zařízením domu jsou taková zařízení, jenž jsou určena pro společné užívání domu, a to i tehdy pokud jsou umístěny mimo dům. V souladu s jejich funkcí ale slovenský zákonodárce výslovně stanovil, že jsou nimi jenom tehdy, když slouží *vylučně* tomuto domu. *Z této konstrukce vyplývá, že příslušenství ani společná zařízení domu podle slovenské úpravy zákona o vlastnictví bytů nejsou společnou částí bytového domu.*

Každá z porovnávaných právních úprav obsahuje určitý příkladný výčet prvků, jež spadají podle zákonodárce pod definici daného legislativního pojmu. Ze systematického hlediska lze mít podle mého názoru za to, že příkladné výčty každé z úprav jsou zmatečné. Jelikož je tento článek publikován v českém právním prostředí, zaměřil se následující výklad zejména na vymezení postoje k české právní úpravě. Z tohoto hlediska jsou společnými částmi domu jenom takové části domu, jež tvoří jeho esenciální stavební prvky nebo prostory, které jsou ze své povahy (např. chodby nebo vchody) určeny pro společné užívání

Tato skutečnost ale, dle mého mínění, nic nemění na skutečnosti, že požadavek, aby společné zařízení domu jako jeho společná část, sloužilo výlučně tomu bytovému domu, jehož má být společnou částí, vyplývá se smyslu a účelu § 2 písm. g) ZOVb. V této souvislosti zbývá jenom jak obecným soudům, tak samotnému orgánu ochrany ústavnosti připomenout, že

„[s]oud [...] není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jenž mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovým celku.“¹⁹⁸

Jazykový výklad představuje podle Ústavního soudu samotného také

„[...] pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.“¹⁹⁹

Úsilí dodavatelů tepla o řešení právně nejisté situace věcněprávního statusu předávací stanice tepla nebo kotelny ve smyslu vymezení prostoru, kde se tato zařízení nacházejí, jako nebytové jednotky, nebylo ve světle výše rozebraných úvah soudů úspěšné. Z předchozího textu je zjevné, že se z mého pohledu nelze se soudním výkladem v dané věci ztotožnit. Na straně druhé je ale nutno doplnit, že připuštění možnosti vymezení prostoru, v němž je umístěno energetické zařízení, jako nebytové jednotky není podle mě řešením potíží s judikaturou Nejvyššího soudu. Z pozitivního vymezení nebytového

vlastníků jednotek. Příslušenstvím domu jsou v souladu s § 121 ObčZ samostatné věci, které vlastnický náležejí společně všem spoluvlastníkům částí domu určených pro společné užívání jako věci hlavní a jsou jimi určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány. Společná zařízení domu ZOVb blíže nevymezuje. Jeho slovenský protějšek ale v souladu s vymezením částí domu určených pro společné užívání podle českého ZOVb stanoví, že jsou taková zařízení, jež jsou určena pro společné užívání domu, a to i tehdy pokud jsou umístěny mimo domu. Z analýzy usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 23/04 také vyplývá, že pro společná zařízení domu použil soud tutéž definici, jakou jsou vymezeny části domu určené pro společné užívání. Na základě uvedeného mám za to, že systematická slovenského zákona o vlastnictví bytů, podle níž společné části bytového domu tvoří jenom části domu určené pro společné užívání, přičemž příslušenství a společná zařízení domu představují samostatné pojmové kategorie, je postavena na pevnějších základech znalosti věci. V případě částí domu určených pro společné užívání totiž, na rozdíl od společných zařízení domu, zákon podmínku výlučnosti účelového určení nestanoví. Základy nebo nosná konstrukce domu totiž s výjimkou jiného věcného práva (např. v podobě věcného břemena) jiné věci sloužit nemůže. Energetické zařízení jako společné zařízení domu přitom vždy slouží více věcem ve směru k výrobě i spotřebě energie.

198 Viz náleží Ústavního soudu ze dne 4. února 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96.

In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28]; k vázanosti Ústavního soudu svou vlastní judikaturou viz náleží Ústavního soudu ze dne 12. září 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/06. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-09].

199 Viz náleží Ústavního soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. Pl. ÚS Pl. ÚS 33/97. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28].

prostoru plyne, že jde o místnost nebo soubor místností, tj. že jde o určitý prostor vně bytového domu. Nebytový prostor je samostatným předmětem právních vztahů i vlastnictví. Nebytový prostor se nachází v bytovém domě, jehož esenciálními prvky jsou inter alia základy, střecha, hlavní svíslé a vodorovné konstrukce, které jsou podle ZOVb společnou částí domu. Podle § 120 odst. 1 ObčZ jsou tyto stavební prvky také součástí domu a nepředstavují proto samostatný objekt práv. Jakékoliv energetické zařízení, jež je umístěno v bytovém prostoru, je nevyhnutelně upevněno k některé ze stěn, k podlaze, nebo ke stropu nebytového prostoru. Jde tedy o případ, kdy je energetické zařízení podle Nejvyššího soudu upevněno k jiné věci, a neslouží-li také jiné věci, je její součástí. Neúčelnost uvedeného schématu řešení problémů s judikaturou Nejvyššího soudu je podporována také platnou koncepcí úpravy bytového vlastnictví, jež vychází z reálné nedělitelnosti bytového domu.²⁰⁰

Závěrem této podkapitoly lze doplnit, že úpravu více odpovídající potřebě realizace společenských vztahů přinese podle mého názoru až úprava NObčZ. Podle NObčZ budou obdobně kritériu ZOVb společné jenom ty části nemovitosti, které podle své povahy mají sloužit vlastníkům jednotek společně.²⁰¹ Druhý odstavec kogentně vymezuje, které části jsou vždy společné. Z jejich výčtu přitom obecně plyne, že jde o části důležité pro samu podstatu domu. Narozdíl od ZOVb, nová občanskoprávní úprava o společných částech nestanoví jako lex specialis, že tyto jsou ve spoluvlastnictví vlastníků jednotek. Naopak, společnou částí jsou podle Důvodové zprávy²⁰² jen takové objekty vlastnického práva, k nimž mají spoluvlastníci vlastnický titul. O těchto věcech platí ustanovení § 1223 a násl. NObčZ o přídatném spoluvlastnictví.

2.6 Shrnutí dílčích závěrů

V této kapitole jsem argumentoval ve prospěch kvalifikace energetického zařízení, jež je prvkem energetické soustavy, jako samostatného objektu právních vztahů. K uvedenému závěru lze dospět také podle názoru Nejvyššího soudu, ale pouze pokud je energetické zařízení spojeno s jinou věcí a má současně vazby k dalším věcem, aniž by k těmto vazbám bylo zapotřebí existence této jiné věci. V této situaci nemůže být ani podle Nejvyššího soudu energetické zařízení součástí této jiné věci. Aplikace uvedeného pravidla ve vztahu ke kvalifikaci energetického zařízení jako součástí jiné věci je ovšem nekonzistentní a nelze se na něj v praxi spoléhat. Podle mého mínění je třeba energetické zařízení považovat za samostatnou věc v právním smyslu vždy. Energetické zařízení totiž vždy slouží jinému energetickému zařízení ve směru k místu dodávky nebo výroby energie. V této souvislosti zdůrazňuji aplikaci tzv. dvoustran-

200 Názor francouzské literatury, podle níž se mezi vlastníky bytových jednotek rozdělovali i základové zdi domu, a to způsobem, že se přičleňovali v té části, v níž spadali průřezy té které jednotky, odmítla v našem prostředí již starší literatura [LUBY, Štefan. Vlastnictví bytov. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1971, 518 s. s. 277].

201 Viz § 1160 odst. 1 NObčZ.

202 Viz s. 880.

ného funkčního kritéria. Energetické zařízení bude podle předložené argumentace proti názoru Nejvyššího soudu samostatnou věcí také ve vztahu k budově, v níž je umístěno. Rozhodující funkci plní totiž energetické zařízení, nikoliv budova. Ze systematického pohledu na právní regulaci v energetice je třeba stejný věcněprávní status přiznat také tzv. jinému energetickému zařízení, jež není prvkem energetické soustavy. Ve smyslu uvedeného bude energetické zařízení umístěné v budově samostatnou věcí, jejímž vlastníkem bude ten, komu svědčí vlastnický titul. V případě, že se ale bude nacházet takovéto zařízení v bytovém domě, bude podle Nejvyššího i Ústavního soudu jako společná část domu ve spoluvlastnictví vlastníků bytových a nebytových jednotek. Z mého pohledu je ale nutno trvat na analogické aplikaci dvoustranného funkčního kritéria i v tomto případě. Aby se určitý prvek stal, jako společná část bytového domu, objektem vlastnického práva vlastníků bytových a nebytových jednotek, je třeba, aby sloužil potřebám tohoto bytového domu výlučně. V případě energetického zařízení k takovému závěru nelze na základě provedené analýzy dospět, neboť energetické zařízení slouží současně každému dalšímu energetickému zařízení energetické soustavy ve směru k výrobě energie.

3. Vlastnictví energetických zařízení na územích určených k zajišťování obrany státu

Článek 11 odst. 1 Listiny deklaruje právo každého vlastnit majetek. Odstavec 2 stejného článku ale vytváří zákonodárci prostor pro to, aby stanovil, který majetek smí být výlučně ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob. Soudobá ústava České republiky nezná institut výlučného majetku státu. Na druhé straně český ústavodárci v čl. 11 odst. 2 Listiny ukládá moci zákonodárné imperativ takovéto majetek stanovit. Uvedený požadavek Listiny přejímá ve vztahu k věcem také § 125 odst. 2 ObčZ. Zvláštní zákon, který by tuto problematiku komplexně upravoval, dosud vydán nebyl. V sektoru energetiky zasluhuje v tomto kontextu pozornost právní úprava zákona o zajišťování obrany České republiky,²⁰³ a to ve vztahu k územím vojenských újezdů. V následující kapitole proto provedu analýzu vlivu výhradního vlastnictví státu na územích vojenských újezdů ve vztahu k plnění povinností osob oprávněných k podnikání v energetických odvětvích. Rozbor bude doplněn o srovnání se slovenskou právní úpravou.

3.1 Věcný rozsah státního vlastnictví na územích určených k zajišťování obrany státu

Imanentní funkcí, již je stát povinen zabezpečit vůči svému obyvatelstvu, je požadavek zajištění obrany před vnějším napadením.²⁰⁴ V souladu s plněním tohoto závazku byl přijat ZOČR. Významnou roli pro zajištění

obranu státu mají vojenské újezdy. Jedná se o vymezené části území České republiky určené k zajišťování obrany státu a zejména k výcviku ozbrojených sil²⁰⁵ v polních podmínkách.²⁰⁶ Újezd tvoří územní správní jednotku státu.²⁰⁷ V současnosti se v České republice nachází pět vojenských újezdů s celkovou rozlohou 1 296 km².²⁰⁸ Tvoří tak podíl přibližně 1,64%²⁰⁹ na celkové rozloze území České republiky. Z hlediska jejich plochy ve vztahu k území státu jako celku tak představují jeho zanedbatelnou část. Budeme-li vycházet z teoretického předpokladu, že energetická infrastruktura je rozmístěná po území České republiky rovnoměrně, konstatování bude obdobné. Při plánování výstavby energetické infrastruktury je ale třeba zohlednit mnoho faktorů.²¹⁰ Při bližším pohledu, zejména na mapu elektrizační a plynárenské soustavy, lze proto dospět k názoru, že předpoklad rovnoměrného rozmístění prvků energetických soustav neplatí.²¹¹ Představuje-li také energetická soustava vzájemně propojený funkční celek jednotlivých energetických zařízení, podmiňuje její funkčnost jako celku každé jednotlivé zařízení. Podle § 5 odst. 3 EnerZ je proto osoba žádající o udělení licence pro podnikání v energetických odvětvích povinna doložit vlastnické, nebo užívací právo k energetickému zařízení, které má sloužit k výkonu licencované činnosti. Splnění podmínky pro udělení licence tak vyžaduje prokázání vlastnického, nebo užívacího práva ke každému jednotlivému zařízení, jež má k podnikání v energetice sloužit. Z těchto důvodů je nutno, podle mého názoru, věnovat pozornost také specifickým vlastnictví těchto zařízení na území vojenských újezdů.

Paragraf 31 odst. 1 ZOČR stanoví, že veškerý majetek na území újezdu, s výjimkou vneseného majetku, smí být jen ve vlastnictví státu. Majetek tvoří podle občanskoprávní teorie věci, byty a nebytové prostory, práva a jiné majetkové hodnoty vyhovující výměru § 118 ObčZ.²¹² Zákon o obraně České republiky ale hovoří jen o majetku, jenž se nachází na území vojenských újezdů. Splnění takovéto podmínky je z povahy věci vyloučeno u majetkových práv a jiných majetkových hodnot. Předmětem vlastnictví mohou být podle ObčZ také pouze věci v právním smyslu. Ve vlastnictví státu tak jsou na základě citovaného ustanovení všechny věci s výjimkou

205 Viz § 30 odst. 1 ZOČR.

206 Viz důvodovou zprávu k zákonu č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28].

207 Viz § 30 odst. 1 ZOČR.

208 Viz KUBISA, Vladimír. *Neznámý svět vojenských újezdů* [online] [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/neznamy-svet-vojen-skych-ujezdu-974223.aspx>

209 Blíže viz ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rozloha, v km², 2003* [online] [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfbca-9de6e905c125723a004180a6/b66af4567b794219c12570820040b748/\\$FILE/roz01.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/c5cfbca-9de6e905c125723a004180a6/b66af4567b794219c12570820040b748/$FILE/roz01.pdf)

210 Viz např. PROCHÁZKA, Radek. *Úvod do problematiky přenosové soustavy*. [online] [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/4142-venkovni-vedeni-vvn-i>

211 Viz OTE-CR.CZ. *SCHÉMATÁ SÍTÍ ELEKTRIZAČNÍ SOUSTAVY A PLYNÁRENSKÝCH SÍTÍ ČESKÉ REPUBLIKY – stav k 11/2011*. [online] [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.ote-cr.cz/statistika/dlouhodobé-bilance>

212 Blíže viz ELIÁŠ 2008 op. cit., s. 469, 470.

203 Viz zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

204 Viz čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

věcí vnesených.²¹³ Nemovitostmi jsou podle ObčZ pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. A contrario jsou věcmi movitými všechny ostatní věci, které nejsou věcmi nemovitými. Vyžaduje-li ObčZ pro nemovitost spojení s pevným základem, vyplývá z toho, že nemovitost nemůže být přenesena ani vnesena. Lze tedy konstatovat, že Česká republika je na území vojenských újezdů ex lege vlastníkem všech nemovitých věcí a těch movitých věcí, jež nebyly na území újezdů vneseny. Ostatní movité věci, které byly na území vojenského újezdu například vyrobeny, tak náleží do vlastnictví státu.

Výše poukazují na nesprávnou kvalifikaci energetického zařízení jako součásti nemovité věci, s níž je takovéto zařízení spojeno. Podle mého názoru tak představuje takovéto energetické zařízení samostatnou věc v právním slova smyslu. Pokud tomu tak podle Nejvyššího soudu není, osoba žádající o udělení licence pro podnikání v energetických odvětvích by byla povinna získat jiný právní titul užívání věci.²¹⁴ V případech vnesených energetických zařízení, která se podle Nejvyššího soudu nestanou součástí věci nemovité,²¹⁵ zůstává vlastnické právo k nim zachováno.²¹⁶

Poněkud užší potřebu obligatorního vlastnictví věci na územích obdobných vojenským újezdům (na vojenských obvodech) vyjádřil slovenský zákonodárce v zákoně o vojenských obvodech [(SR)ZVO].²¹⁷ Podle ustanovení jeho § 5 odst. 1 jsou ve vlastnictví státu pouze nemovitosti a práva k nim a právo k vodám, pokud (SR) ZVO, nebo zvláštní předpisy nestanoví jinak.²¹⁸ I podle slovenského práva mohou být předmětem vlastnictví pouze věci. Z pohledu vlastnictví energetických zařízení jsou tak ve vlastnictví státu na území vojenských obvodů pouze taková energetická zařízení, jež jsou nemovitostmi. I když mi není známo žádné rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky, podle něhož by energetické zařízení bylo součástí nemovitosti, s níž je

213 Úmysl zákonodárce vyjádřený v důvodové zprávě k ZOČR, aby byl z vlastnictví státu na území státu vyloučen pouze vnesený majetek osob, kterým bude povolen pobyt na území vojenského újezdu, se do textu zákona nepromítá.

214 Otázkám užívání titulu k energetickým zařízením na území vojenských újezdů se podrobněji věnuji v následující podkapitole.

215 Nebo jiné věci ve vlastnictví odlišného subjektu.

216 Vyloučení přechodu vlastnického práva k věci vnesené lze přivítat také z pohledu mezinárodních závazků České republiky v oblasti zajištění tranzitu energetických surovin a produktů z nich. Viz např. čl. 7 odst. 1 Dohody k energetické chartě (SDĚLENÍ Ministerstva zahraničních věcí č. 372/1999 Sb.): „Each Contracting Party shall take the necessary measures to facilitate the Transit of Energy Materials and Products consistent with the principle of freedom of transit and without distinction as to the origin, destination or ownership of such Energy Materials and Products or discrimination as to pricing on the basis of such distinctions, and without imposing any unreasonable delays, restrictions or charges.“

217 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 281/1997 Z.z., o vojenských obvodech a zákon, kterým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ve znení pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

218 Takovýmto zvláštním předpisem je například zákon č. 229/1991 Zb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a inému polnohospodářskému majetku, ve znení pozdějších předpisů, jež v § 6 odst. 1 písm. v) stanovil, že nemovitosti, které přešly na stát, a které se nachází jen na území Vojenského obvodu Javorina, se vydají oprávněným osobám. Viz také § 16 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ve znení pozdějších předpisů, na jehož základě byly vydány pozemky také obcím.

spojeno, lze vzhledem k faktickému hledání inspirace slovenských soudů za česko-slovenskou hranicí takového závěr předpokládat.

Vedle problémů, s nimiž se potýká také české právní prostředí, může být na Slovensku rozhodující posouzení movité nebo nemovité povahy věci. Ve vlastnictví států bude jenom takové energetické zařízení, jež je věcí nemovitou. V případě elektroenergetiky se jedná zejména o povahu stožárů elektrického vedení. Z hlediska posouzení jejich věcněprávního statusu lze takovéto sloupy v zásadě členit na (i) jednoduché stožáry s kruhovým průřezem nebo průřezem tvaru „I“ a (ii) stožáry příhradové čtyřboké konstrukce.²¹⁹ V prvním případě jde o dřevěné, betonové nebo ocelové sloupy, jež zpravidla nemají pevný základ a podle převažujícího názoru právní praxe je nelze považovat za stavbu.²²⁰ Zpravidla proto nenaplnují zákonné vymezení věci nemovité. Povahou elektrických stožárů druhé kategorie se zabýval Nejvyšší soud Slovenské republiky v řízení o vyloučení věci z konkurzní podstaty,²²¹ v němž naznačil, že takovéto stožár elektrického vedení lze považovat za věc movitou. Pro takovéto posouzení je, podle jeho názoru, důležitá skutečnost, že stožárovou konstrukci lze od pevného základu odmontovat. Tento názor sdílí i Truneček a dodává, že považovat betonové základové patky za nemovité věci by bylo zřejmě neadekvátní.²²² S uvedenými názory se nelze podle mého mínění ztotožnit. Z rozhodnutí soudu vyplývá, že v předmětném případě se jednalo o stožár elektrického vedení, který se konstrukčně skládal z betonového základu (tzv. patky) a ocelové konstrukční části. Nutno poznamenat, že ocelová část stožáru tvoří konstrukčně jediný celek. Do betonového základu elektrického stožáru jsou zalité ocelové komponenty, k nimž se následně na místě stavby stožáru maticemi upevní jednotlivé části ocelové konstrukce (tzv. štokování).²²³ Ocelová konstrukce je tak podle mého názoru součástí betonového základu a spolu tvoří věc nemovitou. V České republice se otázkou právní povahy elektrického stožáru žádný z vrcholných soudů České republiky nezabýval. Nejvyšší soud ale posuzoval stavební konstrukci lyžařského vleku, pozůstávajícího z betonových základových patek a sloupů připevněných ocelovými kotevními šrouby. Tuto kvalifikoval jako věc nemovitou.²²⁴ Lze se proto domnívat, že v analogickém

219 Blíže viz PROCHÁZKA, Radek. *Stožáry VVN (III). Konstrukční řešení stožárů*. [online] [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.tzb-info.cz/4192-~stozary-vvn-iii>

220 Viz TRUNEČEK, Jaroslav. *Věcná břemena s veřejnoprávním prokem*. Praha: Leges, 2010. 136 s. ISBN 978-80-87212-37-0. s. 60.

221 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 2 Obo 41/2008. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>

222 Viz TRUNEČEK 2010 op. cit., s. 60, 61.

223 Není-li použita metoda klopení. Viz např. ČEPS, A.S. *Výstavba přenosové soustavy*. [online] [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.ceps.cz/CZE/Media/Ke-stazeni/Fotogalerie/Vystavba-prenosove-soustavy/Stranky/default.aspx>

224 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2008, sp. zn. 28 Cdo 35/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22]; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. 28 Cdo 3856/2007. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22] a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2009, sp. zn. 28 Cdo 3608/2007. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační

případě stožáru příhradové čtyřboké konstrukce by byl jeho názor obdobný. V právní praxi obou sousedních zemí je aktuální a judikaturou dosud nevyřešená problematika kvalifikace plynovodu jako věci movité, respektive nemovité.²²⁵ Podle EnerZ se plynovodem rozumí zařízení k potrubní dopravě plynu přepravní nebo distribuční soustavou a přímé a těžební plynovody.²²⁶ Podle blíže neodůvodněného názoru slovenské společnosti SPP – distribúcia, a.s.,²²⁷ je plynovod věcí movitou. Finanční úřad ve Znojme jej považoval za součást jiné věci – distribuční soustavy plynu²²⁸. Podle Fialy²²⁹ je třeba pátrat, zda někde nemá plynovod spojení se zemí pevným základem, přičemž se podle jeho názoru toto spojení obvykle najde.²³⁰ Na jedné straně by bylo možné použít systematický argument, že § 70 EnerZ umožňuje realizaci přeložky plynárenského zařízení.²³¹ Za použití stejného argumentu lze ale v případě přeložky zařízení přenosové soustavy a distribuční soustavy elektřiny dospět v souladu s vyvozenými závěry o nemovité povaze elektrického stožáru k výsledku, že přeložit lze ve smyslu § 47 EnerZ²³² také nemovitý prvek elektrizační (energetické) soustavy. Zbývá proto jen souhlasit s názorem prof. Fialy, že k povaze plynovodu jako věci movité, nebo nemovité lze dospět jenom při posouzení v konkrétní situaci.²³³ V souvislosti s novou občanskoprávní úpravou 498 odst. 1 věty první NOBČZ lze uvést, že případy podzemních plynovodů budou (zřejmě) v České republice od 1. ledna 2014 považované za nemovitosti přímo na základě této zákonné úpravy.

Společným znakem české i slovenské úpravy vlastnického práva státu na územích určených k zajišťování obrany státu je, že se vztahují nevyhnutelně jenom k věcem. Uvedená právní úprava je z pohledu její aplikace na energetické zařízení v některých případech problematická. Území vojenských újezdů či vojenských obvodů (na Slovensku) není velmi rozlehle. Mohou se proto vyskytovat situace, kdy se například plynovod jako jedna věc v občanskoprávním smyslu nachází na území vojenského újezdu/obvodu a současně mimo tohoto území. Vlastnit přitom lze pouze věc –

ní systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].

225 Viz rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. září 2007, sp. zn. 29 Ca 115/2006. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22]. V podrobnostech blíže viz SKÁLA, Milan. *Spojení se zemí pevným základem*. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-12-23].

Viz § 2 odst. 2 písm. b) bod 10 EnerZ. (SR)EnerZ ani (SR)NEnerZ pojem plynovodu nedefinují.

226 Viz § 2 odst. 2 písm. b) bod 10 EnerZ. (SR)EnerZ ani (SR)NEnerZ pojem plynovodu nedefinují.

227 Jde o distribuční společnost na trhu s plynem ve Slovenské republice. Viz ČOREJ, Juraj. *Prošba o konzultáciu k diplomovej práci – Vlastníctvo energetických zariadení* [online]. Viktor Szabo. 18. září 2012 [cit. 2012-10-19].

228 Věcněprávní a vlastnický režim energetické soustavy je předmětem podrobné analýzy následující kapitoly.

229 Viz FIALA, Josef. *Povaha plynovodu ako movite/nemovite veci podľa ucinneho ObcZ* [online]. Viktor Szabo. 26. září 2012 [cit. 2012-10-19].

230 Naopak k pravidelné povaze plynovodu jako věci movité viz SKÁLA, Milan. *Spojení se zemí pevným základem*. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-12-23].

231 Viz § 81 (SR)NEnerZ.

232 Viz § 45 (SR)NEnerZ.

233 Viz také nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 1999, sp. zn. IV. ÚS 189/99.

nikoliv zvláště její součást, která s ní sdílí společný osud. V případě přesahu věci na území vojenského újezdu, který je v poměru k ostatní části věci zanedbatelný, by bylo možné uvažovat o analogické aplikaci judikatury k § 418 OZO. Obecný zákoník občanský vycházel ze zásady, že stavba je součástí pozemku. Situace, kdy je podle ZOČR každá nemovitá věc nacházející se na území vojenského újezdu ve vlastnictví státu, jenž je současně vlastníkem pozemku, je podle mého názoru ve svém výsledku analogická. Ve stavební praxi se i v minulosti stávalo, že stavba přesáhla také na pozemek souseda. Podle tehdejší judikatury se vlastník pozemku, na něhož přesahovala část budovy, stával vlastníkem přesahující části této budovy (přestavku).²³⁴ Ustanovení § 418 OZO přitom bylo možné podle judikatury aplikovat také na stavbu silnice.²³⁵ Žádné ustanovení českého platného a účinného pozitivního práva, jež by situaci upravovalo, ale návod k řešení podle mého názoru neposkytuje.

V úvodu této podkapitoly jsem zmínil nutnost existence vlastnického práva nebo užívacího titulu žadatele o licenci podle EnerZ. Tuto skutečnost si uvědomil zatím pouze slovenský zákonodárce, který novelou zákona č. 149/2008 Z.z.²³⁶ doplnil do § 5 (SR)ZVO odstavec 4. Na jeho základě může Ministerstvo obrany Slovenské republiky vydat jiné právnické osobě souhlas na výstavbu a provozování inter alia vyjmenovaných energetických zařízení, pokud výkon těchto činností nebude bránit zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu.²³⁷ Vlastníkem těchto zařízení se stane osoba, které byl souhlas s výstavbou a provozováním vydán. Pozitivní legislativní počin nelze v souvislosti s uvedenou novelou (SR)ZOV upřít. Paragraf 5 odst. 4 (SR)ZOV se ale stává problematickým v kontextu s úmyslem zákonodárce vyjádřeným v důvodové zprávě. Úmyslem zákonodárce bylo podle důvodové zprávy, aby do budoucna nebyly ve vlastnictví státu na území vojenských obvodů žádné inženýrské stavby. Chtěl-li proto zákonodárce docílit přechodu vlastnického práva k energetickým zařízením na území vojenských obvodů na jiné osoby, dikce ustanovení § 5 odst. 4 (SR)ZOV upravuje jen výstavbu a provoz nových zařízení. Zákonodárce tak svou vůli do normativního textu nepřenesl ani náznakem. Zařízení, k jejichž výstavbě a provozu nebyly vydány povolení podle § 5 odst. 4 (SR)ZOV, tak z mého pohledu zůstávají i nadále ve vlastnictví státu.

234 Viz Gl. U. N. F. 6472.

235 Viz Vážný č. 9238. Viz také §§ 323 až 325 osnovy československého zákoníku občanského a § 1087 NOBČZ.

236 Blíže viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Důvodová správa k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z.z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 172/2003 Z.z. Národná rada Slovenskej republiky, tisk 511, ze dne 18. prosince 2007 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.nrsr.sk>

237 Do 17. října 2012 vydalo Ministerstvo obrany Slovenské republiky celkem čtyři stanoviska k výstavbě energetických zařízení na území vojenských obvodů (vysokotlaké a nízkotlaké plynové přípojky, vysokonapěťové a nízkonapěťové elektrické přípojky).

3.2 Užívání energetických zařízení na územích určených k zajišťování obrany státu

Podle § 5 odst. 3 EnerZ²³⁸ je osoba žádající o udělení licence podle EnerZ povinna doložit vlastnické, nebo užívací právo k energetickému zařízení, které má sloužit k výkonu licencované činnosti.²³⁹ V následujícím rozboru se proto věnují zvláště existenci vlastnického a užívacího práva žadatele, resp. držitele licence.

Na území bývalého Československa představoval právní úpravu území určených k zajišťování obrany státu zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 8 uvedeného zákona byly zestátněny všechny nemovitosti a práva k vodám na území újezdu, pokud náležely jiným osobám nežli státu.²⁴⁰ Zestátnění bylo provedeno zásadně za náhradu. Tehdejší právní úprava na rozdíl od její současné nastupkyne ale explicitně nevyučovala, aby vlastnictví zejména k nemovitostem na území vojenských újezdů následně (např. originálním způsobem) nabyla jiná osoba. Právní úprava zákona č. 169/1949 Sb. ve své materiálně nezměněné podobě byla způsobilá vyvolávat právní účinky na území České republiky až do 1. prosince 1999, kdy nabyl účinnosti ZOČR. Podle § 31 odst. 1 ZOČR musí být všechn majetek na území vojenských újezdů, s výjimkou vneseného majetku, jen ve vlastnictví státu. Případy nemovitostí a věcných práv k nim, které nebyly ke dni nabytí účinnosti ZOČR převedeny na stát, upravuje § 73 ZOČR. Ten stanoví, že pokud tyto nebudou převedeny do vlastnictví státu do 1. prosince 2001, nebo nebude-li do tohoto data zahájeno řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí, všechny nemovitosti a věcná práva k nim se vyvlastní. O vypořádání vlastnického práva k movitým věcem na území vojenských újezdů, jež přešly také do vlastnictví státu, již ale ZOČR nemluví.²⁴¹

Na Slovensku platil zákon č. 169/1949 Zb. do 29. října 1997, kdy nabyl účinnosti (SR)ZOV. Podle § 5 odst. 1 (SR)ZOV mohou být nemovitosti a práva k nim stejně jako právo k vodám na území vojenských obvodů pouze ve vlastnictví státu.²⁴² Ministerstvo obrany bylo povinné zajistit jejich majetkoprávní vyrovnání nebo zřízení věcného břemene tak, aby nemovitost byla určena k obraně státu.²⁴³ Energetická zařízení ovšem ze své povahy sloužit k obraně státu zásadně nemohou. A contrario z uvedeného pravidla v případě energetických zařízení vyplývá, že vlastnické právo k nim muselo být odejmuto vyvlastněním. Nemovitosti a práva k nim, za něž byla poskytnuta náhrada, přešly do vlastnictví státu

a jsou nezczizitelné.²⁴⁴ Podle současně platné a účinné právní úpravy lze povolit, aby byl vlastníkem nových vybraných energetických zařízení na území vojenských obvodů subjekt od státu odlišný.²⁴⁵

Na území zaniklého Československa a do nabytí nové právní úpravy na území nástupnických států bylo možné, aby na základě § 8 odst. 5 zákona č. 169/1949 Sb. ministerstvo obrany dohodlo s jiným příslušným ministerstvem, jaká zařízení na území újezdu bude vojenská správa udržovat a provozovat z důvodu veřejného zájmu. Podle § 22 odst. 1 této úpravy bylo možné, aby vojenská správa vykonávala na území újezdů na základě dohody ministerstva obrany s jiným příslušným ministerstvem hospodářskou nebo správní činnost, jejíž vykonávání by jinak podle obecných předpisů náleželo někomu jinému než vojenské správě nebo národním výborům. Ministerstvo obrany České ani Slovenské republiky, navzdory mým opakovaným žádostem o zpřístupnění znění takovýchto dohod, nebylo způsobilé takto učinit ohledně žádné z nich. Ze smlouvy mezi Ministerstvem hospodářství SR a Ministerstvem obrany SR, získané jiným způsobem, lze ale podle mého názoru usuzovat, že takováto dohoda na území Slovenska v období roku 1996 skutečně existovala.²⁴⁶ Po zrušení této právní úpravy může v České republice Ministerstvo obrany po projednání s příslušnými ministerstvy a jinými ústředními správními úřady rozhodnout, jaké právnické osoby budou z důvodů veřejného zájmu a hospodářského využití území újezdu založeny k provozování podnikatelské činnosti na území újezdů.²⁴⁷ Ve Slovenské republice je Ministerstvo obrany povinné zabezpečovat veřejně prospěšné služby – to ale pouze na území vojenského obvodu.²⁴⁸ Není tak povinné zajistit přenos, přepravu, distribuci nebo rozvod energií na energetických soustavách, jejichž účelem není zabezpečovat tyto potřeby na území vojenského obvodu. Ministerstvo obrany České republiky podle všech zpřístupněných informací využilo možnost zřídit zvláštní právnické osoby podle § 31 odst. 2 ZOČR v případě zajištění dodávek energií pouze v souvislosti s dodávkami tepelné energie.²⁴⁹ Ministerstvo obrany Slovenské republiky zajišťuje dodávky

244 Viz § 5 odst. 3 (SR)ZOV. Pokud si ale Ministerstvo obrany svou povinnost vypořádat tyto nemovitosti a práva k nim nesplnilo, a contrario tyto věci do vlastnictví státu nepřešly.

245 Viz výše komentář k § 5 odst. 4 (SR)ZOV.

246 Blíže viz MINISTERSTVO HOSPODÁŘSTVA SR – MINISTERSTVO OBRANY. *Smlouva o spolupráci při výstavbě, prevádzke a údržbe plynovodov na území vojenského obvodu Záhovie*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://www.zmluvy.gov.sk/>

247 Viz § 31 odst. 2 ZOČR.

248 Viz § 8 odst. 1 písm. b) bod 2 (SR)ZOV. V demonstračním výčtu tohoto ustanovení zákonodárce uvádí např. zásobování vodou.

249 Viz SPRÁVA VOJENSKÉHO BYTOVÉHO FONDU PRAHA – ČESKÁ REPUBLIKA (MINISTERSTVO OBRANY). *Smlouva o provozování technologického zařízení (číslo smlouvy neuvedeno; ze dne 10. ledna 2008)*. a SPRÁVA VOJENSKÉHO BYTOVÉHO FONDU PRAHA – ČESKÁ REPUBLIKA (MINISTERSTVO OBRANY). *Smlouva o dodávce tepelné energie (číslo smlouvy neuvedeno; ze dne 10. ledna 2008)*. Zpřístupněno v rámci: MINISTERSTVO OBRANY (ČESKÉ REPUBLIKY), KANCELÁŘ MI-NISTRA. *Žádost o poskytnutí informací ze dne 09. 10. 2012, č. j. 1780-8/2012-1140*. Viktor Szabo. 5. listopad 2012 [cit. 2012-11-11].

238 Ve Slovenské republice obdobně viz § 7 odst. 1 písm. f) a odst. 2 písm. c) ve spojení s odst. 4 (SR)NEnerZ.

239 Prokazování existence vlastnického nebo užívacího práva upravuje § 7 vyhlášky č. 426/2005 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

240 S výjimkou nemovitosti a práv zapsaných v železničních knihách (§ 8 odst. 4 uvedeného zákona).

241 Zbývá proto jenom věřit, že v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny byla za ně poskytnuta oprávněným osobám rovněž náhrada.

242 K výjimce zvláštní právní úpravy viz výše.

243 Viz § 5 odst. 2 a § 11 odst. 2 (SR)ZOV.

energií na území vojenských obvodů na základě smluvních závazků s držiteli licence podle (SR)NEnerZ.²⁵⁰

Z provedeného rozboru minulé i současné právní úpravy vyplývá, že s výjimkou zajištění dodávek tepelné energie na území vojenských újezdů v České republice nejsou služby dodávky elektřiny, plynu nebo tepla zajišťovány organizačními složkami České nebo Slovenské republiky, ani k tomuto účelu zřízenými právními osobami. Vykonává-li tyto činnosti jiný subjekt, musí mít k energetickým zařízením na území vojenského újezdu vlastnické právo, nebo k nim musí mít právo užívání z jiného právního titulu. Pokud byly některé věci na území vojenských újezdů ke dni nabytí účinnosti ZOČR ve vlastnictví jiné osoby než státu, nabude k nim v souladu s touto právní úpravou vlastnictví Česká republika. Současně zaniknou také věcná práva k cizím nemovitostem na území újezdů zřízená ve prospěch právnických a fyzických osob.²⁵¹ Podobně na Slovensku nemovitosti a práva k nim,²⁵² majetkověprávně vypořádané podle (SR)ZVO, přechází do vlastnictví státu. Pokud tedy vlastnil držitel licence na podnikání v energetických odvětvích na území vojenských újezdů energetická zařízení, o nichž mluví předmětná ustanovení ZOČR a (SR)ZVO, jeho vlastnické právo k nim zaniká. Splnění podmínky existence titulu užívání energetického zařízení proto musí žadatel o licenci prokázat v souladu s § 7 odst. 2 až 5 vyhlášky č. 426/2005 Sb.²⁵³ Měl-li držitel licence podle EnerZ zřízené právo užívání jako věcné břemeno vyplývající nikoliv ze zákona (s výjimkou jeho vydržení),²⁵⁴ v souladu s citovanou úpravou § 73 odst. 2 ZOČR toto věcné břemeno zaniklo.²⁵⁵ Nevzniklo-li výjimečně užívací právo k ener-

getickému zařízení rozhodnutím soudu nebo správního orgánu, lze jej prokázat pouze předložením nájemní smlouvy, smlouvy o výpůjčce nebo jiným soukromoprávním titulem.²⁵⁶ O zpřístupnění takovýchto titulů jsem požádal podle právní úpravy o svobodném přístupu k informacím.²⁵⁷ Ministerstvo obrany České republiky a Ministerstvo obrany Slovenské republiky mou žádost o zpřístupnění všech právních titulů užívání energetických zařízení na území vojenských újezdů, resp. vojenských obvodů, zpřístupnit explicitně ani konkludentně neodmítlo. Žádný z takovýchto individuálních právních titulů mi ale nebyl zpřístupněn.²⁵⁸ Vyloučíme-li tedy porušení povinností ministerstev, z obsahu zpřístupněných informací vyplývá, že soukromoprávní titul k užívání energetických zařízení na územích vojenských obvodů nevznikl. Z informací poskytnutých Ministerstvem obrany České republiky přitom plyne, že takováto zařízení se na území všech vojenských újezdů v České republice nachází a za účelem jejich provozování bylo vydáno od roku 2009 do 5. listopadu 2012 celkem 429 povolení pro vstup.²⁵⁹ Lze se proto důvodně domnívat, že žádný z držitelů licence podle EnerZ soukromoprávní titul opravňující k užívání energetických zařízení na území vojenských újezdů písemně²⁶⁰ neuzavřel.

Na území vojenských újezdů nemohou být jakákoliv energetická zařízení s výjimkou vnesených movitých věcí, jež se nestala součástí jiné věci na území vojenského újezdu, ve vlastnictví jiného subjektu nežli státu. Mají-li držitelé licence podle EnerZ zájem takovéto zařízení užívat, musí mít k tomu užívací titul. Obecně lze vyslovit předpoklad, že veškerá energetická zařízení na území vojenských újezdů nejsou užívána na základě takového práva přiznaného rozhodnutím soudu nebo správního orgánu. Provedená analýza naznačuje, že držitelé licence podle EnerZ právní titul na užívání všech energetických zařízení na území vojenských újezdů nemají. Držitelé licence tak nesplňují podmínku pro její udělení podle § 5 odst. 3 EnerZ a Energetický regulační úřad je v takovéto situaci oprávněn rozhodnutí o udělení licence změnit (§ 9 EnerZ), nebo zrušit [§ 10 odst. 2 písm. a) EnerZ]. Tyto závěry platí obdobně také pro situaci držitelů licencí podle (SR)NEnerZ.²⁶¹

250 Z veřejně dostupných smluv viz např. SLOVENSKÁ REPUBLIKA – MINISTERSTVO OBRANY, SEKCIA MAJETKU A INFRAŠTRUKTÚRY, SPRÁVA PREVÁDZKY A ÚDRŽBY; STREDOSLOVENSKÁ ENERGETIKA, A.S. *Zmluva o dodávke a odbere elektriny pre odberné miesto 1220649 – 6 ze dne 2. března 2010*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://www.zmluvy.gov.sk/>

251 Na základě ustanovení § 73 odst. 2 ZOČR přitom mohou zaniknout pouze věcná břemena vzniklá nikoliv ze zákona, s výjimkou vydržení. Věcná břemena jako věcná práva k cizím nemovitostem zaniknou podle § 73 odst. 2 ZOČR titulem soukromoprávního úkonu spojeného s věcněprávními účinky povolení vkladu do katastru nemovitostí nebo rozhodnutím o vyvlastnění. Z citovaného ustanovení je patrné, že nejde o právní akty moci zákonodárné. Takovýmto způsobem proto nemohou zaniknout věcná břemena vyplývající z platné a účinné úpravy zákona. Jiná bude zřejmě situace v případě zákonných věcných břemen například podle již zrušené energetické legislativy. Tato věcná břemena zůstala v souladu se zásadou iura quesita zachována (§ 98 odst. 4 EnerZ). Argumentace, že zákon lze zrušit pouze aktem stejné nebo vyšší právní síly, již ale v případě zrušeného zákona uplatnit nelze.

252 Na rozdíl od ZOČR úprava (SR)ZVO nemluví jen o věcných právech. Z občanskoprávního hlediska přitom nemůže k právům existovat vlastnické právo.

253 Viz vyhláška č. 426/2005 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

254 V případě vzniku věcného břemene vydržením dochází k vydržení ex lege splněním jeho zákonných podmínek. Na rozdíl od věcného břemene vzniklého přímo z ustanovení zákona bez přistoupení jiné právní skutečnosti tak nelze uplatnit argumentaci podle poznámky pod čarou č. 251.

255 Věcná břemena vzniklá na základě předchozí právní úpravy v souladu s § 98 odst. 4 EnerZ opravňující držitele licence k zřízení a provozování energetických zařízení na cizích nemovitostech. Nevyplývá z nich ale oprávnění držitele licence provozovat energetická zařízení ve vlastnictví jiných subjektů.

256 Podle § 7 odst. 2 písm. d) citované vyhlášky lze užívací právo prokázat také ověřenou kopií zřizovací listiny, dokládá-li žadatel jako příspěvková organizace územního samosprávního celku předání energetického zařízení v majetku zřizovatele do její správy. Vlastnické právo zřizovatele ale v případě, že jeho zřizovatelem není stát, resp. jeho organizační složka, podle ZOČR zaniklo a nelze ho doložit podle § 7 odst. 5 této vyhlášky.

257 Jednalo se o povolení na vstup pro provozovatele dálkových ropovodů a plynovodů, místních rozvodů plynu, transformačních stanic, dálkových a místních rozvodů elektřiny.

258 Byly mi ovšem zpřístupněny, kromě výše uvedené smlouvy o dodávce tepla od právnické osoby zřízené Ministerstvem obrany ČR k tomuto účelu, smlouvy zakládající užívací titul např. k vodovodům, infrastruktuře mobilních operátorů, radiokomunikací, vysílačům radiového vysílání apod.

259 Ke vstupu na území vojenského újezdu je třeba povolení (§ 39 ZOČR). Pro srovnání na území slovenských vojenských obvodů je vstup na tato území od 1. července 2012 zásadně dovolen [a contrario § 9b (SR)ZOV].

260 Paragraf 17 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů vyžaduje písemnou formu a připojení podpisů na a jedné listině i v případě, že to právní předpisy nevyžadují. Konkludentní uzavření smlouvy je proto vyloučeno.

261 Blíže viz § 10 (SR)NEnerZ.

Výše uvedené závěry o právních důvodech užívání energetických zařízení na území vojenských újezdů platí pro držitele licencí podle EnerZ obecně. Z pohledu držitele licence na přenos elektřiny (ČEPS, a.s.) a přepravu plynu (společnost NET4GAS, s.r.o.) je ale situace specifická. V návaznosti na legislativu Evropské unie o liberalizaci trhů s energiemi²⁶² stanoví § 24a odst. 2 písm. a) EnerZ (model Ownership Unbundling) povinnost, že provozovatel přenosové soustavy musí být vlastníkem provozované přenosové soustavy. Provozovatelem přenosové soustavy je v České republice společnost ČEPS, a.s. Podle informací poskytnutých samotnou společností ČEPS, a.s.,²⁶³ tato provozuje energetická zařízení tvořící přenosovou soustavu také na území vojenských újezdů.²⁶⁴ V případě provozovatele přepravní soustavy, společnosti NET4GAS, s.r.o., která je součástí vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, se na ni vztahují ustanovení §§ 58b až 58m (resp. § 58n) EnerZ (model Independent Transmission Operator – ITO). I v této situaci je podle § 58h odst. 1 písm. a) EnerZ provozovatel soustavy povinen vlastnit přepravní soustavu a další majetek nezbytný pro provádění přepravy plynu.²⁶⁵ V tomto případě se ale informace o faktickém umístění zařízení přepravní soustavy na území vojenských újezdů nepodařilo získat. V případě právní úpravy Slovenské republiky je provozovatel přenosové soustavy rovněž povinen tuto soustavu jako celek vlastnit.²⁶⁶ Společnost Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a.s., ale žádná zařízení na území vojenských obvodů neprovozuje.²⁶⁷ Naopak, z obsahu starší zveřejněné smlouvy²⁶⁸ společnost eustream, a.s., působící jako provozovatel přepravní soustavy plynu, provozuje plynovody na území vojenského obvodu Záhorie. Na základě usnesení vlády Slovenské republiky²⁶⁹ se v případě společnosti eustream, a.s., uplatní model ITO, podle něhož

je provozovatel přepravní soustavy povinen tuto soustavu vlastnit.²⁷⁰ Z těchto zjištění plyne, že i když jsou provozovatelé přenosových a přepravních soustav v České a Slovenské republice povinni energetická zařízení, jež je tvoří, vlastnit, faktická praxe se od normativního požadavku liší. Z pohledu konfliktů zákonů je proto třeba posoudit vztah speciality a subsidiarity sporných ustanovení zákonů. Podle právní úpravy vlastnictví na územích určených k zajišťování obrany státu jsou přitom věci vymezené v analyzovaných ustanoveních této právní úpravy obligatorně ve vlastnictví státu. Tato ustanovení se vztahují na všechny věci, respektive všechny majetky, na zvlášť vymezených územích státu. Podle rozhodné energetické legislativy musí být přenosová a přepravní soustava ve vlastnictví jejich provozovatelů na celém území státu. Relevantní ustanovení zákonné úpravy související se zajištěním obrany státu vymezuje předmět právní regulace obecně jako určité věci nebo majetky. Energetická legislativa naopak reguluje vlastnictví specifických předmětů právních vztahů, jimiž jsou přenosová a přepravní soustava. Územní působnost této legislativy zahrnuje celé státní území. Podle mého názoru je třeba dát přednost při řešení tohoto konfliktu právní úpravě s omezenou územní působností před působností celostátní. Za *lex specialis* je tak třeba považovat § 31 odst. 1 ZOČR, resp. § 5 odst. 1 (SR)ZOV. Z uvedeného řešení vyplývá, že právní úpravy vlastnictví na územích určených k zajišťování obrany státu provozovatelům těchto soustav splnění povinnosti podle energetické legislativy neumožňují. Vzhledem k povinnosti České republiky k řádné implementaci směrnice úpravy, jejíž požadavek vlastnictví soustav v uvedených případech stanoví, lze podle mého mínění zastávat názor, že Česká republika zachováním dikce § 31 odst. 1 ZOČR porušuje své závazky vyplývající z čl. 4(3) SEU (duty of sincere and loyal cooperation). V případě, že tranzitní plynovody na území vojenského obvodu Záhorie naplní zákonné znaky nemovitých věcí, platí tyto závěry obdobně pro Slovenskou republiku. Je proto zřejmě jen otázkou času a pečlivosti práce Evropské komise, kdy tato zahájí řízení podle čl. 258 a násl. SFEU.

3.3 Shrnutí dílčích závěrů

Ze zvláštní úpravy vlastnictví na územích vojenských újezdů státu vyplývá, že Česká republika je v oblastech újezdů *ex lege* vlastníkem všech nemovitých věcí a těch movitých věcí, jež nebyly na území újezdů vneseny. Pod tyto kategorie spadají také energetická zařízení. Ve smyslu EnerZ je přitom držitel licence na podnikání v energetických odvětvích povinen takováto zařízení vlastnit, nebo mít k jejich užívání jiný právní titul. Závěrem výše provedené analýzy je, že žádný z držitelů licence, jenž provozuje energetická zařízení na územích vojenských újezdů, vlastnické právo k těmto zařízením mít nemůže. Současně žádný z uvedených subjektů nemá jiný právní titul k jejich užívání. Držitelé licence tak nesplňují podmínku stanovenou EnerZ a Energetický regulační úřad je v takovéto situaci *de lege lata*

262 Z rozhodné směrnice úpravy viz směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>, a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

263 Viz FLÁŠAR, Petr. ČEPS, a.s. Nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1. 24. září 2012.

264 Společnost ČEPS, a.s., provozuje takováto zařízení zejména na území vojenského újezdu Hradiště.

265 S výjimkou zařízení, pro která byla udělena výjimka podle § 67a EnerZ.

266 Viz § 30 odst. 1 (SR)NEnerZ.

267 Viz HALÁK, Marián. Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Mlynské nivy 59/A, 824 84 Bratislava. 15. října 2012.

268 Viz MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR – MINISTERSTVO OBRANY. *Zmluva o spolupráci pri výstavbe, prevádzke a údržbe plynovodov na území vojenského obvodu Záhorie*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://www.zmluvy.gov.sk/>; Podle této smlouvy se na území vojenského obvodu Záhorie nachází soustava pěti linií tranzitního plynovodu v celkové délce 6 km a 950 m. Smlouva současně předpokládala výstavbu další linie plynovodu na tomto území. Vlastníkem jednotlivých zařízení přepravní soustavy plynu je doposud zásadně její mateřská společnost Slovenský plynárenský priemysel, a.s.

269 Blíže viz usnesení vlády Slovenskej republiky č. 656 ze dne 28. listopadu 2011, k návrhu na určenie nepoužitia vlastnickeho oddelenia prevádzkovateľa prepravnej siete, číslo materiálu: 38632/2012. [online] [cit. 2012-11-04].

Dostupné z: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/GetUznesenia/?idRokovanie=668>

270 Viz § 55 odst. 3 písm. a) (SR)NEnerZ.

oprávněn rozhodnutí o udělení licence změnit, nebo zrušit. V případě provozovatelů přenosové a přepravní soustavy je omezena ve smyslu směrnice úpravy Evropské unie možnost užívání titulu energetických zařízení pouze na jejich vlastnictví. Lze proto dospět k závěru, že Česká republika porušuje své povinnosti vyplývající z čl. 4(3) SEU (duty of sincere and loyal cooperation). Tyto závěry platí obdobně také pro situaci na území Slovenské republiky.

4. Věcněprávní a vlastnický režim energetické soustavy

Energetickou soustavou se v tomto pojednání rozumí celek, který tvoří samostatná funkční zařízení nebo funkční celky individuálních energetických zařízení na přeměnu, transformaci, připojení, přenos, přepravu, rozvod, distribuci nebo dodávku energie, které jsou prvky elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení provozovaného poskytovatelem energetických služeb. Primárním předmětem tohoto článku je posouzení otázky vlastnických práv k jednotlivým věcem, které jsou součástí (prvky) energetických soustav. Z dosud provedené analýzy judikatury, zejména tuzemských soudů, doplněné mými vlastními názory by bylo možné s opatrností konstatovat, že prvkem energetické soustavy mohou být samostatné věci v právním smyslu. V České republice se ale k této otázce podle mého vědomí²⁷¹ žádný z vyšších soudů výslovně nevyjádřil. Při bližším náhledu na vymezení energetické soustavy pro účely tohoto článku a její legální definice EnerZ lze dospět k závěru, že pojem energetická soustava není prostým zevšeobecněným názvem pro elektrizační soustavu, plynárenskou soustavu a rozvodné tepelné zařízení. Pojem energetická soustava, jak je na tomto místě používán, nezahrnuje některé prvky, jež elektrizační soustavu, plynárenskou soustavu a rozvodné tepelné zařízení ve smyslu EnerZ spoluvytváří. Pojem energetická soustava v každém z těchto odvětví je pojmem užším než ta soustava, o níž EnerZ mluví v souvislosti s jednotlivými odvětvími. Z věcněprávního a vlastnického režimu elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení pak ale vyplývají závěry nevyhnutelně také pro pojem energetické soustavy.

V předchozí analýze věcněprávního statusu energetických zařízení byla věnována pozornost energetickým zařízením v elektroenergetice a teplárenství, a to zejména z pohledu bohaté judikatury českých soudů. K otázce věcněprávního a vlastnického režimu energetické soustavy jako takové se ale žádný z vyšších soudů České republiky nevyjádřil. Vypomůžeme si proto komparativním pohledem do sousední Slovenské republiky. Tento přístup je umožněn historicky společným základem úpravy občanského práva v obou státech. Navzdory samostatnému vývoji občanskoprávní úpravy v každé z těchto dnes samostatných zemí lze

ale i dnes konstatovat, že relevantní občanskoprávní úprava současti věci je v obou státech až dosud stejná. V praktické rovině to dokazuje i vzájemná argumentační výpomoc rozhodnutími soudů druhého státu, není-li v domácím prostředí předchozí řešení obdobného případu k dispozici. Podobná situace panuje také v oblasti legálního vymezení energetických soustav. Tyto soustavy vznikly rozdělením společné soustavy zaniklého československého státu a toto dědictví společného technického základu si nesou dodnes. Z pohledu efektivnosti působení práva se tato skutečnost odráží také ve vymezení energetických soustav. Na základě porovnání relevantní občanskoprávní a energetické legislativy lze tak dospět k závěru o vzájemné použitelnosti judikatury v oblasti věcněprávního režimu. Neexistuje-li proto v daném státě soudní řešení předkládané situace, obracím se s upozorněním k rozhodovací činnosti soudů druhého ze států.

4.1 Věcněprávní status energetické soustavy z pohledu národního práva

Nejvyšší soud *Slovenské republiky* zaujal v otázce věcněprávního statusu energetické soustavy stanovisko ve věci společnosti SPP – preprava, a.s.,²⁷² jako provozovatele přepravní soustavy plynu (dále jen „SPP – přeprava“ v příslušném gramatickém tvaru), proti rozhodnutí Protimonopolního úřadu Slovenské republiky (dále jen „Protimonopolní úřad“ nebo „úřad“ v příslušném gramatickém tvaru).²⁷³ Skutkovým základem posouzení byla situace, jež vznikla v souvislosti s výstavbou a uvedením do provozu zdroje na výrobu elektřiny a tepla (dále jen „zdroj“ v příslušném gramatickém tvaru) na bázi paroplynového cyklu v oblasti západního Slovenska. Zdroj měl být zásobován plynem prostřednictvím přímého napojení na přepravní soustavu.²⁷⁴ Toto napojení se mělo stát jedním ze dvou vstupních bodů navazující distribuční soustavy plynu. Mateřská společnost investora projektu založila za tímto účelem dvě dceřiné společnosti. Jedna z nich působila jako výrobce elektrické a tepelné energie (dále jen „výrobce“ v příslušném gramatickém tvaru) a předmětem podnikání druhé ze společností bylo provozování distribuční soustavy²⁷⁵ a výkon činnosti dodavatele plynu (dále jen „distributor“²⁷⁶ v příslušném gramatickém tvaru). SPP – přeprava podměnila připojení distribuční soustavy k přepravní soustavě prodejem připojovacího zařízení²⁷⁷ (vysokotlakého plynovodu) ve vlastnictví distributora. Z důvodu časové tísně v souvislosti s plánovaným spuštěním

272 Později eustream, a.s.

273 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 4Sžh/1/2010. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>

274 Napojení zdroje na existující distribuční soustavu v oblasti nebylo možné z technických důvodů.

275 Pro přehlednost textu je, pokud to obsah pojmu dovoluje, používána terminologie českého EnerZ.

276 Plnění úkolů společností jako dodavatele plynu není v tomto kontextu významnější; proto je volen pro zkratku tento pojem.

277 Nejde o plynovodní přípojku podle § 2 odst. 2 písm. b) bodu 11 EnerZ, protože toto zařízení neslouží k připojení odběrného plynového zařízení, ale k propojení přenosové a distribuční soustavy.

271 S výjimkou možnosti analogické aplikace závěrů Nejvyššího soudu v případě vodovodu (viz výše analýzu k rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 22 Cdo 944/2007).

výroby elektřiny a tepla a hrozícími ztrátami výrobce, přistoupil po bezúspěšných jednáních distributor na odprodej zařízení.

Protimonopolní úřad posoudil jednání společnosti SPP – přeprava jako vynucování nepřiměřené obchodní podmínky zakládající zneužití dominantního postavení²⁷⁸ a uložil jí proto správní sankci.²⁷⁹ Podle (SR) EnerZ, účinného v rozhodné době, tvořily národní přepravní nebo přenosovou soustavu nebo síť²⁸⁰ soustava, která přepravuje plyn nebo elektřinu na vymezeném území.²⁸¹ Přepravní soustava plynu se skládala z navzájem propojené soustavy kompresorových stanic a soustavy vysokotlakých plynodů kromě těžební soustavy. Připojovací zařízení, jehož prodej provozovatel přepravní soustavy vyžadoval, mělo charakter vysokotlakého plynovodu a bylo instalováno před místem připojení přenosové a distribuční soustavy. Skutečnost, že předmětné zařízení technicky náleželo k přepravní soustavě plynu, nebyla ve smluvním jednání SPP – přeprava s distributorem ani ve správním v řízení samotném nijak rozporována.

Z pohledu posouzení přiměřenosti podmínky prodeje připojovacího zařízení se musel Protimonopolní úřad vypořádat s otázkou posouzení věcněprávního statusu připojovacího zařízení k přepravní soustavě, resp. k jejím jednotlivým prvkům, a vlastnickým právem k ní. SPP – přeprava odůvodňovala oprávněnost své podmínky inter alia tvrzením, že připojovací zařízení je součástí přepravní soustavy. Potřeba vlastnického práva k zařízení vyplývala podle názoru provozovatele přepravní soustavy z jeho povinnosti zabezpečovat spolehlivé, bezpečné a efektivní provozování přepravní soustavy.²⁸² Protimonopolní úřad argumentaci provozovatele odmítl. V řízení bylo zjištěno, že vylučným vlastníkem přepravní soustavy byla v rozhodném období mateřská společnost SPP – přeprava, společnost Slovenský plynárenský priemysel, a.s. (dále jen „SPP“). Provozovatel přepravní soustavy tuto užíval pouze titulem nájmu. Existence tohoto nájemního vztahu umožňovala obviněnému, podle názoru úřadu, plnění všech povinností vyplývajících z veřejnoprávní regulace (SR) EnerZ. Úřad se s názorem obviněné společnosti o nutnosti jednoty vlastnictví k plynárenským zařízením neztotožnil. Podle jeho právního názoru ze žádného právního předpisu nevyplývá, že přepravní soustava „včetně všech její součástí“ může vlastnický náležet jenom jednomu subjektu. Naopak, pro vydání povolení

278 V Slovenské republice viz § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 136/2001 Z.z. {SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 136/2001 Z.z., o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ve znení pozdějších předpisů In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]; v České republice viz § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znení pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-18].

279 Pro zajímavost lze uvést, že výše pokuty představovala v tehdejší měně 98.900.000,- SKK (cca. 3.282.878,- EUR; konverzní kurz 30,126 SKK/1 EUR).

280 V terminologii (SR) EnerZ.

281 Viz § 2 písm. a) bod 12 (SR) EnerZ.

282 Viz § 41 odst. 6 písm. a) (SR) EnerZ.

k přepravě plynu²⁸³ postačoval podle úřadu, kromě existence vlastnického práva k technologické části zařízení pro přepravu plynu, právní titul založený na jiném než vlastnickém právním vztahu.²⁸⁴ Otázce právní povahy připojovacího zařízení jako součásti přepravní soustavy, nebo (jiné) věci se již ale Protimonopolní úřad blíže nevěnoval. Ustanovení dodatku k provoznímu řádu²⁸⁵ provozovatele přepravní soustavy, schválené Úřadem pro regulaci síťových odvětví²⁸⁶ v den podpisu smlouvy o připojení s distributorem, jehož se společnost SPP – přeprava dovolávala, považoval úřad za přijaté účelově a rozporné s čl. 20 odst. 4 Ústavy Slovenské republiky.²⁸⁷ Podle uvedeného ustanovení slovenské ústavy lze vlastnické právo omezit za tam stanovených podmínek jen zákonem. Tuto podmínku provozní řád obviněného podle rozhodnutí úřadu nesplňuje.

Proti rozhodnutí úřadu byl podán rozklad. Rada Protimonopolního úřadu, rozhodující o rozkladu, se s rozhodnutím Protimonopolního úřadu po věcné stránce ztotožnila. Proti tomuto rozhodnutí podala společnost SPP – přeprava žalobu ke Krajskému soudu v Bratislavě, který se s rozhodnutím žalovaného ztotožnil a žalobu zamítl.

V odvolacím řízení Nejvyšší soud Slovenské republiky napadený rozsudek Krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Z pohledu věcněprávního statusu připojovacího zařízení a přepravní soustavy a vlastnického práva k nim, je z mého pohledu nutno uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu podrobit podrobné analýze. Ta bude zaměřena na právní relevanci provozního řádu společnosti SPP – přeprava a odkazu Nejvyššího soudu na ustálenou judikaturu k § 120 slovenského občanského zákoníku o součástech věci.

Podle názoru Nejvyššího soudu nelze jen ze skutečnosti, že provozní řád provozovatele přepravní soustavy byl schválen až v den podpisu smlouvy o připojení s distributorem dovozovat, že podmínka převodu vlastnického práva k připojovacímu zařízení ze strany SPP – přeprava byla nepřiměřená. Bylo totiž zjištěno, že návrh na zahájení řízení o schválení dodatku k provoznímu řádu SPP – přeprava byl podán před zahájením řízení před Protimonopolním úřadem a Úřad pro regulaci síťových odvětví tento dodatek schválil před

283 Viz § 5 odst. 2 písm. c) (SR) EnerZ.

284 Viz § 6 odst. 2 písm. c) (SR) EnerZ ve spojení s § 1 odst. 1 vyhlášky Úřadu pre reguláciu sieťových odvetví č. 375/2005 Z.z. {SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Vyhláška Úřadu pre reguláciu sieťových odvetví č. 375/2005 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na preukázanie technických predpokladov na podnikanie v energetike, požiadavkách na vzdelanie a na odbornú spôsobilosť, ako aj spôsob ich preukázania, ve znení pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18].

285 Podle jeho čl. 7 v rozhodném znění „[t]echnické zariadenia prevádzkované PPS predstavujú neoddeliteľnú súčasť prepravnej siete. [...] Prevádzkovateľ pripojeného plynárenského zariadenia (pozn.: t.j. distribučná sieť) nemá vlastnické právo ani žiadne iné práva k prepravnej sieti ani ktorejkoľvek jej časti.“

286 Viz rozhodnutí Úřadu pre reguláciu sieťových odvetví ze dne 16. května 2007 č. 0003/2007/04/PP.

287 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústava č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, ve znení pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]; „Vyvolastnenie alebo nútené obmedzenie vlastnického práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.“

skončením předmětného řízení. Z mého pohledu nelze Nejvyššímu soudu vytykat jeho právní názor, že tvrzení o nepřiměřenosti obchodní podmínky nemožno založit jen na dodatečném schválení provozního řádu obviněné, jež tento požadavek zakotvuje. Na straně druhé ovšem lze jen těžko podrobit kritice rozhodnutí Protimonopolního úřadu proto, že se v odůvodnění svého rozhodnutí vypořádal také s námitkou obviněné, že uvedený požadavek je oprávněný na základě její provozního řádu. Odůvodnění rozhodnutí není, jak by se mohlo z rozhodnutí Nejvyššího soudu zdát, založeno pouze a jenom na posouzení relevance provozního řádu společnosti SPP – přeprava. Úřad se otázkou relevance provozního řádu společnosti SPP – přeprava zabývá až v návaznosti na její vyjádření²⁸⁸ podané před vydáním rozhodnutí úřadu. Byť také podle názoru úřadu není ustanovení provozního řádu obviněné relevantní, dovozuje tento jeho rozpor také materiálně na základě čl. 20 odst. 4 slovenské Ústavy. Z ustanovení, podle něhož nemůže být vlastníkem připojovacího zařízení distributor, k připojení jehož distribuční soustavy slouží, také nevyplývá, že jeho vlastníkem je obligatorně provozovatel přepravní soustavy. Z pohledu správního trestání nezůstává rovněž než připomenout Nejvyššímu soudu Slovenské republiky, že otázku přiměřenosti je třeba, podle mého právního názoru, posuzovat v souladu se zásadou zákonnosti.²⁸⁹ Odpovědnost za správní delikt a z toho důvodu také (ne) přiměřenost obchodní podmínky, musí existovat v době skutku. Pokud je nepřiměřenost obchodní podmínky v řízení jinak prokázána, nelze z mého pohledu tuto skutečnost zpochybnit deklarací obviněného – byť schválenou orgánem státní správy, který k přezkumu ustanovení o určení vlastnictví k technickým zařízením navíc nemá kompetence.²⁹⁰ Z těchto důvodů nelze podle mého mínění dospět k závěru, že vlastnický režim připojovacího zařízení propojujícího přenosovou a distribuční

soustavu je obligatorně určen provozními podmínkami provozovatele přepravní soustavy.

Výše v tomto článku konstatuji, že Protimonopolní úřad se posouzením otázky věcněprávního statusu připojovacího zařízení kromě konstatování, že ze žádného právního předpisu nevyplývá, že přepravní soustava „včetně všech její součástí“ může vlastnický náležet jenom jednomu subjektu, blíže nezabýval. Na tuto skutečnost upozorňuje ve svém rozhodnutí také Nejvyšší soud. Připomíná znění § 120 odst. 1 slovenského občanského zákoníku,²⁹¹ podle něhož součást věci sdílí právní osud věci, která k ní podle své povahy patří a nemůže být oddělena, aniž by se tím věc znehodnotila. V případě naplnění znaků součásti věci proto vlastnické právo k ní nabude vlastník věci hlavní, a to i tehdy, když náklady na její pořízení nebo zabudování vynaložila osoba od vlastníka věci hlavní odlišná. Tato právní úprava je podle Nejvyššího soudu použitelná i v dané věci a odpovídají jí také ustanovení provozního řádu společnosti SPP – přeprava. Je-li totiž podle Nejvyššího soudu připojovací zařízení součástí přepravní soustavy z hlediska jejího technického a hospodářského účelu, pak také úkony vlastníka [nebo správce (!)], jež tento učiní v zájmu jednoty vlastnictví přepravní soustavy, nelze považovat za nelegitimní.

Nabídnutá argumentace Nejvyššího soudu bohužel podle mého názoru neposkytuje žádné přesvědčivé důvody, proč by se s ní měly soudy v podobných řízeních v budoucnu ztotožnit.²⁹² Kritizované rozhodnutí Nejvyššího soudu je praktickým odrazem teoretickoprávního problému přisuzování soukromoprávního obsahu pojmům obsaženým v prepisech veřejného práva, jež neobsahují jejich autonomní vymezení. Právní předpisy

288 Viz čl. 87 rozhodnutí Protimonopolního úřadu Slovenskej republiky ze dne 21. října 2011, č. 2007/DZ/2/1/105 [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozhodnutí Protimonopolního úřadu ze dne 21. října 2011, č. 2007/DZ/2/1/105. In: [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.antimon.gov.sk/819/4501/rozhodnutie-c-2011dzz2046.axd>].

289 Viz čl. 50 odst. 6 Ústavy Slovenské republiky [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústava č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]], § 2 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]], a § 7 odst. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]].

290 A contrario viz § 5 zákona č. 276/2001 Z.z., o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 276/2001 Z.z., o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-24]]. Blíže viz bod 17 – 30 rozhodnutí Protimonopolního úřadu Slovenskej republiky ze dne 27. června 2012, č. 2012/ZK/2/1/028 [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozhodnutí Protimonopolního úřadu Slovenskej republiky ze dne 27. června 2012, č. 2012/ZK/2/1/028. In: [online] [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://www.antimon.gov.sk/898/zneuzivanie-dominantneho-postavenia.axd>].

291 Uvedené ustanovení je totožného znění jako § 120 odst. 1 ObčZ.

292 Řešení předmětné věci se pohybuje na úrovni tzv. jednoduchého práva, s jehož výkladem Nejvyšším soudem Slovenské republiky se bohužel nemohu ztotožnit. Na druhé straně lze předpokládat ovlivnění Nejvyššího soudu tradičním výkladem sepětí ústavně garantovaných práv vlastnit majetek a práva (svobody) podnikat. Ústavní soud Slovenské republiky vykládá pojem vlastnictví v souladu s jeho vymezením v římskoprávním smyslu. Zdůrazňuje přitom oprávnění s předmětem vlastnictví právně relevantním způsobem nakládat k účelu, k němuž byl nabyt. Vlastnictví proto považuje za ekonomický pilíř právního státu [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nález Ústavního soudu ze dne 25. května 1999, sp. zn. PL. ÚS 37/1999. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-02-19]]. K sepětí práva vlastnického a práva (svobody) podnikání se vyjádřil také český Ústavní soud: „Právo vlastnit majetek a svoboda podnikání jsou sice zařazeny Listinou základních práv a svobod a chápány jako práva různých kategorií, první jako základní proti druhému jako hospodářskému a sociálnímu, přesto spolu úzce souvisí. Svoboda podnikání bývá dokonce označována jako svoboda odvozená od práva na vlastnictví. Tomuto názoru lze dát za pravdu jen částečně. Podnikání a další hospodářská činnost představuje jistě zejména činnost zaměřenou na vytvoření majetkových hodnot potřebných k zajištění životních potřeb. Jejich každodenním výsledkem je majetek (v moderním hospodářství peníze), jež chrání základní právo na vlastnictví. Vlastnictví majetku (kapitálu) bývá navíc předpokladem zabývání podnikání a pokračování v něm. Vedle toho ovšem podnikání představuje způsob osobní i skupinové seberealizace. Dokonce vlastnické právo, nemá-li být pojímáno samoúčelně, samo zprostředkovává využití jiných základních a dalších práv [Nález Ústavního soudu ze dne 30. října 2002, sp. zn. PL. ÚS 39/01. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-19]].“ Tento myšlenkový postup využívají také stěžovatelé v řízení před Evropským soudem pro lidská práva. Mezinárodní dokumenty, včetně Evropské úmluvy, totiž samostatně právo podnikat zásadně nezahrnují. „Ochrana majetku tak nabyvá nádech „ekonomické svobody...“ (WINTTR, Jan. In: KMEC, Jiří et al. Evropská úmluva o lidských právech: komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 1247.).“

energetického práva včetně (SR)EnerZ²⁹³ používají pojem „součást“ na mnoha místech a v různých významech. Odkaz Nejvyššího soudu na nařízení *slovenské* vlády,²⁹⁴ přijaté až po rozhodné době, v jeho rozsudku naznačuje zdroj inspirace soudu. Podle § 9 odst. 4 citovaného právního předpisu představuje technické zařízení, umožňující přechod plynu mezi přepravní soustavou a připojeným plynárenským zařízením, neoddělitelnou součástí přepravní soustavy. Z povahy součásti věci podle § 120 odst. 1 *slovenského* ObčZ plyne, že součást věci musí náležet k věci hlavní. Nejvyšší soud v uvedeném případě aplikuje ustanovení o součásti věci a dovozuje to tak, že připojovací zařízení je součástí přepravní soustavy v občanskoprávním smyslu.²⁹⁵ Z toho současně plyne, že přepravní soustava je věcí, jež může mít součásti v občanskoprávním smyslu. Tento závěr je podle mého mínění v zjevném rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu o věcněprávním statusu energetických zařízení.²⁹⁶

Z účelového vymezení elektrizační a plynárenské soustavy a rozvodného tepelného zařízení v energetické legislativě ale plyne, že všem těmto soustavám je společný znak, že je tvoří určitý soubor prvků. Na základě tohoto jednotčícího znaku mám za to, že pro argumentaci proti vyslovenému názoru Nejvyššího soudu lze použít judikaturu mimo plynárenské odvětví energetiky. Nejvyšší soud *České republiky* v případě transformátoru, jenž sloužil k zásobování elektrickou energií dvou objektů, judikoval, že tento není součástí žádného z objektů (věcí).²⁹⁷ Transformátor byl v uvedeném případě podle soudu samostatným předmětem právních vztahů. A contrario § 118 ObčZ lze dovést, že jelikož není transformátor

293 Obdobně platí také pro český EnerZ.

294 Viz nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 409/2007 Z.z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s plynom, ve znění pozdějších předpisů [SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 409/2007 Z.z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s plynom, ve znění pozdějších předpisů In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]].

295 Podobně viz názor Finančního úřadu ve Znojme, o němž se dozvídáme z rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. září 2007, sp. zn. 29 Ca 115/2006. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22], nebo viz TRUNEČEK 2010 op. cit., s. 60. K chápání energetické soustavy jako věci v právním smyslu se přiklání také Ministerstvo pro místní rozvoj [Metodická pracovní pomůcka v oblasti výkladu pojmů elektroenergetiky - vztah mezi zákonem č. 458/2000 Sb. (energetický zákon) ve znění pozdějších předpisů a § 103 odst. 1) písm. b) bod 4. zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)]. Podle § 103 odst. 1) písm. b) bod 4 StZ ve znění do 31. 12. 2012 se v případě „zařízení, která jsou součástí nebo příslušenstvím energetické soustavy“ nevyžadovalo stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu. Energetickou soustavu ve smyslu metodické pomůcky tvoří elektrizační soustava, plynárenská soustava a soustava centrálního zásobování teplem. Součástmi těchto soustav rozumí Ministerstvo jednotlivá zařízení, která je tvoří ve smyslu § 2 EnerZ. Pojmu součást ve smyslu citovaného ustanovení StZ přitom přísluší občanskoprávní obsah podle § 120 odst. 1 ObčZ. Absurditu výkladu Ministerstva ilustruje demonstraativní výčet součástí energetické soustavy, v němž uvádí např. zařízení pro společnou výrobu elektřiny a tepla (kogenerační jednotky). Otázka, zda je kogenerační jednotka součástí elektrizační soustavy nebo soustavy centrálního zásobování teplem ale zůstává nezodpovězena.

296 Vzhledem k prakticky totožné právní úpravě součásti věci ve slovenském a českém právu to platí obdobně pro judikaturu Nejvyššího soudu České republiky v téže oblasti.

297 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

ani bytovým či nebytovým prostorem, právem ani jinou majetkovou hodnotou, je samostatnou věcí v právním smyslu. Ze skutkových okolností případu se lze důvodně domnívat, že uvedený transformátor tvořil prvek vedení menšího než 110 kV, a byl proto současně prvkem určité distribuční soustavy. Z technického a hospodářského hlediska by proto podle *slovenského* Nejvyššího soudu mělo analogicky z právní věci *SPP – přeprava* plynout, že transformátor je součástí energetické (distribuční) soustavy. Ve výše citovaném případě je ale samostatnou věcí v právním smyslu. Absurdita uvedeného názoru vzniká i při porovnání s vlastní judikaturou Nejvyššího soudu *Slovenské republiky*. I podle ní je například stožár elektrického vedení, jenž podle (SR)EnerZ tvoří prvek distribuční soustavy, samostatnou věcí.²⁹⁸ Ani na tomto místě se proto nemůže zapomínat na podstatu dvoustranného funkčního kritéria, podle něhož tvoří energetickou soustavu soubor právně samostatných věcí, jež jsou ve vzájemných funkčních vazbách. Nelze proto podle mého názoru vykládat pojem součást, jak je používá (SR)EnerZ²⁹⁹ v jejím občanskoprávním smyslu.

Vzhledem k výše zmíněné podobnosti právních úprav obou států lze používání pojmu součást, ve smyslu sounáležitosti s určitým hmotným objektem, v jejich předpisech, podle mého názoru, rozdělit do dvou skupin: (i) součást jako prvek určitého hospodářského nebo technického celku a (ii) všechny ostatní případy, kdy je pojem součást použit v občanskoprávním smyslu.³⁰⁰ Základním rozlišovacím kritériem významu obou pojmů je podle mého názoru použití pojmu ve vztahu k energetické soustavě, nebo jejímu jednotlivému prvku (zejména ke konci soustavy). Hovoří-li tedy právní norma energetické legislativy o elektrických vedeních jako o součásti distribuční soustavy,³⁰¹ používá zákon pojem součást ve vztahu k distribuční soustavě jako k určitému hospodářskému a technickému celku, a nelze ho vykládat jako součást věci podle § 120 ObčZ, nýbrž jako její prvek bez určení jejího věcněprávního statusu. O součásti v občanskoprávním smyslu mluví (SR)EnerZ³⁰² a EnerZ ve vztahu k objektu, který zásadně netvoří energetickou soustavu. Národním příkladem je dílce ustanovení § 2 odst. 2 písm. c) bodu 10 *českého* EnerZ po novele zákonem č. 165/2012 Sb.,³⁰³ podle něhož předávací stanice není součástí budovy, ve které je umístěna, ale je samostatnou věcí.³⁰⁴

298 Viz SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 2 Obo 41/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-02-07]. Z komparativního pohledu lze také uvést, že podle *českého* EnerZ jsou součástí příslušných distribučních soustav také elektrické a plynovodní přípojky za předpokladu, že jsou ve vlastnictví provozovatele příslušné soustavy. Z toho plyne, že elektrické přípojky jsou samostatným objektem majetkových práv a nejsou součástí distribuční soustavy v občanskoprávním smyslu.

299 To obdobně platí také pro *český* EnerZ.

300 Pojem součást používá příslušná energetická legislativa také k vyjádření vztahu držitele licence k vertikálně integrovanému podnikateli.

301 Viz např. § 2 písm. b) bod 8 (SR)EnerZ nebo § 2 odst. 2 písm. a) bod 1 *českého* EnerZ.

302 Obdobně platí také pro (SR)NEnerZ.

303 Viz zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].

304 Viz také např. § 45 odst. 8 a 12 EnerZ.

Z provedené analýzy vyplývá, že elektrizační soustava, plynárenská soustava, rozvodné tepelné zařízení nebo, pro účely tohoto pojednání, energetická soustava není jedinou věcí v právním smyslu. Netvoří je ani jednotlivé přepravní, resp. přenosové a distribuční soustavy. Žádná z těchto soustav (sítí) není samostatnou věcí, nýbrž představuje soubor jednotlivých věcí, mezi nimiž existují vzájemné funkční vazby. Nelze proto posuzovat jednotlivé energetické zařízení ve vztahu k určité energetické soustavě za její součást. Pokud by v souladu s názorem Nejvyššího soudu podle svého technického a hospodářského účelu představovalo připojovací zařízení součástí přepravní soustavy v občanskoprávním smyslu, byla by tím podle mého názoru popřena sama existence přepravní soustavy jako samostatné věci. Lze totiž předpokládat, že samostatnou věcí by podle Nejvyššího soudu ze stejných důvodů měla být také distribuční soustava. Je-li jejich společným faktickým účelem „dodávka“ plynu z místa jeho těžby do místa spotřeby, nelze je v souladu s názorem Nejvyššího soudu považovat za věci právně samostatné a spolu by proto měly tvořit jediný právní celek. Takovýto závěr by byl zjevně absurdní i v kontextu se současnou legislativou Evropské unie, z níž nutno dovodit, že přepravní, resp. přenosová a distribuční soustava, netvoří jednu věc v občanskoprávním smyslu. Náleží-li ovšem takovýto soubor věcí jedné osobě, je otázkou, zda se může jednat o věc hromadnou.³⁰⁵ Věc hromadná nese společné označení a představuje jeden předmět právních vztahů. V učebnicích občanského práva se jako typický příklad věci hromadné uvádí knihovna, kterou tvoří soubor samostatných knih, jež mají stejného vlastníka. Rozhodne-li se vlastník dát pro některou z jeho oblíbených knih vyhotovit vazbu v kůži, stane se tato vazba součástí této jednotlivé knihy. Nová kožená vazba se nestane součástí knihovny, neboť ta je jenom právní skutečností, že několik věcí tvoří celek. Z uvedených příkladů je patrné, že jednotlivé věci nejsou mezi sebou vzájemně fyzicky spojeny. To ale v případě energetických zařízení neplatí. Absence fyzického spojení věcí tvořících věc hromadnou je přitom podle doktríny k OZO podmínkou její existence.³⁰⁶ Bylo by proto otázkou judikatury, zda bude považovat energetickou soustavu z důvodu její specifické povahy za věc hromadnou, či nikoliv.³⁰⁷ Osobně se domnívám, že v případě soustav síťových odvětví existuje k odůvodnění závěru o povaze energetické soustavy jako věci hromadné dostatek prostoru pro distinkci od jiných případů. Ostatně Nejvyšší soud České republiky přiznal povahu věci hromadné vodovodu ve výše citovaném rozhodnutí pod sp. zn. 22 Cdo 944/2007.³⁰⁸ Pokud by Nejvyšší soud *České republiky* v této názorové linii setrval i nadále, vyplývalo by

305 Věc hromadnou platný právní řád nedefinuje. K jejímu vymezení viz § 302 OZO nebo § 501 NObčZ.

306 Viz poznámku pod čarou č. 134.

307 V České republice by byl v takovém případě od 1. ledna 2014 nutný extenzivní výklad § 501 NObčZ.

308 Na druhé straně lze tento závěr Nejvyššího soudu kritizovat, neboť právě podle citovaného rozhodnutí ZOVK předpokládá, že vodovod bude ve vlastnictví různých subjektů (blíže viz poznámku pod čarou č. 155). Uvedená kritika ovšem nesměřuje proti (ne)aplikaci kritéria absence fyzického spojení věcí tvořících věc hromadnou.

z toho, že žádná z uváděných soustav v energetice by jako věc hromadná nemohla mít součásti v občanskoprávním smyslu. To ale neplatí pro jednotlivé věci, jež ji tvoří. Byla-li tedy v rozhodné době přepravní soustava plynu jako věc hromadná ve vylučném vlastnictví společnosti SPP, nemohlo být její součástí připojovací zařízení. Ostatně, pokud by připojovací zařízení bylo skutečně součástí jiné věci ve vlastnictví SPP – přeprava, resp. její mateřské společnosti, neexistoval by důvod podmiňovat uzavření smlouvy o připojení k přenosové soustavě jejím prodejem. Součástí věci totiž nutně sdílí právní osud věci hlavní.³⁰⁹

4.2 Implikace unijní legislativy na vlastnické a věcněprávní otázky režimu energetických soustav

Podle Nejvyššího soudu *Slovenské republiky* si nelze při posuzování přiměřenosti obchodní podmínky nepovšimnout rovněž pozdější právní úpravy na evropském trhu s plynem. Také s odkazem na Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES, podle jejíhož čl. 17 odst. 1 písm. a) musí provozovatel přenosové soustavy tuto soustavu vlastnit, měl podle soudu Protimonopolní úřad „jednoznačně zdůvodnit“ na základě jaké právní úvahy dospěl k závěru o nepřiměřenosti vyžadované obchodní podmínky. Podle mého mínění je třeba Nejvyšší soud na tomto místě upozornit, že Protimonopolní úřad vydal své rozhodnutí před uveřejněním Směrnice v Úředním věstníku Evropské unie, tj. před 13. červencem 2009, a tato nabyla účinnosti až 14. srpna 2009. Nejvyššímu soudu je třeba rovněž připomenout, že podle čl. 288 SFEU je směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředku se ponechává vnitrostátním orgánům. Slovenská republika, podobně jako ostatní členské státy EU, byla povinna transponovat závazky ze Směrnice do svého právního řádu do 3. března 2011.³¹⁰ Do marného uplynutí termínu k přizpůsobení vnitrostátního právního řádu nevyvolávala Směrnice vůči subjektům vnitrostátního práva žádné právní účinky.³¹¹ Členské státy byly navíc

309 S tímto problémem se Nejvyšší soud snaží vypořádat zdůrazněním potřeby objasnění otázky, zda smluvní strany měly zájem řešit otázku vlastnictví, nebo se jednalo jenom o vypořádání vztahů založených vybudováním připojovacího zařízení.

310 Opírá-li se Nejvyšší soud o novou směrniceovou úpravu, kterou byly členské státy povinny promítnout do vlastního (vnitrostátního) právního řádu před uplynutím lhůty k jejímu promítnutí do národního právního řádu, lze také uvést, že Slovenská republika splnila svou povinnost až přijetím (SR)NEnerZ, jenž nabyl účinnost jeden a půl roku po uplynutí lhůty k transpozici Směrnice.

311 V dalším řízení byl podle Nejvyššího soudu Protimonopolní úřad povinen přihlídnout k *pozdější úpravě* představované Směrnicí, nařízením slovenské vlády č. 409/2007 Sb. a provozním řádem SPP – přeprava. Nad rámec posouzení věcněprávního statusu a vlastnického práva k energetickým zařízením považují za potřebné vyjádřit se také k otázce případné aplikace zásady příkazu retroaktivity in bonam partem. V práva oblasti trestního i správního trestání se uplatňuje příkaz k aplikaci pozdějšího zákona, jestliže to je pro pachatele příznivější [§ 2 odst. 1 slovenského trestního zákona; SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18] a § 7 odst. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů; SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů.

povinné zabezpečit, aby byl vybraný nebo stanovený model provedení unbundlingu v praxi proveden nejpozději do 3. března 2012.³¹² Chtěl-li navzdory uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud z *procesních* důvodů, aby se Protimonopolní úřad zabýval také otázkou (ne)priměřenosti vyžadované obchodní podmínky ve vztahu k nové legislativě EU, mohl a měl tak udělat méně nedbalým způsobem než je analyzovanému rozhodnutí vlastní. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu vyplývá, že podle názoru soudu bude moct být provozovatel přepravní soustavy jenom její vlastník. Nejvyšší soud tak vychází z ustanovení čl. 17 odst. 1 písm. a) Směrnice izolovaně bez ohledu na její kontext. Směrnice ale upravuje tři režimy unbundlingu:³¹³ (i) vlastnické oddělení (Ownership Unbundling; Transmission System Operator – TSO), (ii) právní oddělení provozovatele přepravní soustavy (Independent Transmission Operator – ITO), a (iii) provozovatele přepravní soustavy, který je nezávislý na zájmech v oblasti dodávek a výroby (Independent System Operator – ISO).

In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18]]. Platí-li uvedená podmínka pro případ změny zákonné právní úpravy, nelze uvedené pravidlo a contrario použít v případě nařízení slovenské vlády č. 409/2007 Sb., jež je podzákoným právním předpisem, a provozním řádem SPP – přeprava, jež povahu právního předpisu vůbec nemá. Otázkou proto zůstává, zda požadavek změny zákonné úpravy naplňuje přijetí směrnice EU, která k takové změně směřuje, ale sama ji bezprostředně nevyvolává. Podle konstantní judikatury SDEU nemůže, navzdory omezení kompetencí Evropské unie v trestních věcech, dojít k omezení práv poskytovaných právem EU {případ Calfa: Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 19. ledna 1999, věc C 348/96. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>}. Z rozhodnutí Ratti {Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 5. dubna 1979, věc 148/78. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>} vyplývá, že za příznivější právní úpravu zákona ve smyslu příkazu k retroaktivitě ve prospěch obviněného je třeba považovat také směrniceovou úpravu na unijní úrovni, pokud tato nebyla do uplynutí lhůty k splnění povinnosti členského státu do vnitrostátního právního řádu transponována. Podle mého vědomí ale z práva EU nevyplývá povinnost členského státu aplikovat příkaz k retroaktivitě ve prospěch obviněného, neuplynula-li lhůta k transpozici směrnice. Nejvyšší soud proto nemohl vycházet ve své úvaze kromě jiného také z judikatury SDEU. Podle mého názoru pramení úvahy Nejvyššího soudu Slovenské republiky spíše z požadavku přezkoumatelnosti rozhodnutí správního orgánu. Nejvyšší soud totiž žalovanému vytýká, že otázku (ne)priměřenosti odprodeje připojovacího zařízení měl tento posoudit také ve vztahu k uvedenému právní úpravě. Byť jde z pohledu odůvodňování rozhodnutí správních orgánů o zajímavý, ale současně náročný požadavek, tento nenašel u Protimonopolního úřadu správní odezvu. Úřad si totiž ve svém pravomocném rozhodnutí klade otázku, zda „skutková okolnost“ existující před pozdější právní úpravou může být posouzena jako nepřiměřená obchodní podmínka, pokud je takováto *skutková okolnost* akceptována pozdější právní úpravou (Rozhodnutí Protimonopolního úřadu ze dne 27. června 2012, č. 2012/ZK/2/1/028, s. 37.). Protimonopolní úřad svůj názor, že v daném případě došlo k porušení pravidel o ochraně hospodářské soutěže, v uvedeném rozhodnutí z mého pohledu pregnantně a podrobně vysvětlil. Navzdory skutečnosti, že na svém názoru i po zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu vytrval, Protimonopolní úřad tak nakonec, podle mého mínění, z důvodu nesprávné interpretace názoru Nejvyššího soudu řízení zastavil, neboť „*Nejvyšší soud se s tímto odůvodněním předmětné věci ze strany Úřadu neztotožnil a důvody pro konstatování porušení zákona nepovažoval za dostatečné*“ (s. 40).“

312 Viz čl. 9 odst. 1 Směrnice ve spojení s jejím čl. 9 odst. 8.

313 Blíže viz Commission Staff Working Paper: Interpretative Note on Directive 2009/72/EC Concerning Common Rules for the Internal Market in Electricity and Directive 2009/73/EC Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas. The Unbundling Regime. [online] [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_the_unbundling_regime.pdf

V případě uplatnění prvního modelu stanoví čl. 9 odst. 1 písm. a) Směrnice, že takovýto provozovatel musí provozovanou soustavu také vlastnit. Tato povinnost se ale podle odstavce 5 stejného článku Směrnice považuje za splněnou, pokud dva nebo více podniků vlastnických přepravní soustavy vytvořilo společný podnik, který působí jako provozovatel přepravní soustavy ve dvou nebo více členských státech pro dotčené přepravní soustavy. I v případě uplatnění tohoto modelu tak není povinnost vlastnického práva provozovatele přepravní soustavy k této soustavě bezvýjimečná. Z hlediska účelu oddělení vlastnictví, kdy je deklarovaným cílem Směrnice zajistit, aby tatáž osoba nebo tytéž osoby nebyly oprávněny vykonávat kontrolu nad výrobním nebo dodavatelským podnikem a zároveň vykonávat kontrolu nad provozovatelem přepravní soustavy nebo nad přepravní soustavou, nebo uplatňovat ve vztahu k nim jakékoli právo,³¹⁴ je podle mého názoru dle čl. 9 odst. 1 písm. a) Směrnice z hlediska povinnosti minimalizace zásahu do lidských práv excesivní. Dosažení cíle účinného oddělení tak, podle mého názoru, alespoň a contrario čl. 8 Preambule Směrnice³¹⁵ nebrání vlastnictví připojovacího zařízení provozovatelem distribuční soustavy plynu. Směrnice ale dávala členským státům také možnost, aby v případě podniků, které vlastnily přepravní soustavu k 3. září 2009 a byly součástí vertikálně integrovaného podniku, bylo na výběr z ustanovení: (i) provozovatele přepravní soustavy, který musí být vybaven veškerými lidskými, technickými, fyzickými a finančními zdroji potřebnými pro plnění svých povinností (ITO), *nebo* (ii) provozovatele přepravní soustavy, který je nezávislý na zájmech v oblasti dodávek a výroby (ISO) a provozuje přepravu plynu na přepravní soustavu, která vlastnický náleží jinému subjektu. Vertikálně integrovaným podnikům, které vlastní přepravní soustavu, ale podle čl. 9 odst. 8 Směrnice nesmí být bráněno podniknout kroky k dosažení vlastnického oddělení podle čl. 9 odst. 1 Směrnice. Společnost SPP – přeprava, jež byla ve správním řízení obviněna z porušení pravidel hospodářské soutěže, takovýmto podnikem byla. Uplatnění modelu ISO by znamenalo, že ISO bude mít jako vlastnický oddělená společnost všechny povinnosti TSO.

314 Viz dále citace čl. 8 Preambule Směrnice.

315 „*Účinné oddělení je možné zajistit pouze odstraněním podnětu pro vertikálně integrované podniky, na jehož základě by tyto společnosti mohly diskriminovat konkurenci, pokud jde o přístup k síti a investice. Oddělení vlastnictví, které vyžaduje, aby byl vlastník soustavy určen jako provozovatel soustavy a aby byl nezávislý na veškerých zájmech v oblasti dodávek a výroby, je jednoznačně účinným a stabilním způsobem, jak vyřešit nevyhnutelný střet zájmů a zajistit bezpečnost dodávek. Z uvedené důvodu Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 10. července 2007 o perspektivách vnitřního trhu se zemním plynem a elektrinou označil oddělení vlastnictví na úrovni přepravních soustav za neúčinnější nástroj nediskriminační podpory investic do infrastruktury, spravedlivého přístupu k soustavě pro nové účastníky a transparentnosti trhu. V rámci oddělení vlastnictví by členské státy tedy měly mít povinnost zajistit, aby tatáž osoba nebo tytéž osoby nebyly oprávněny vykonávat kontrolu nad výrobním nebo dodavatelským podnikem a zároveň vykonávat kontrolu nad provozovatelem přepravní soustavy nebo nad přepravní soustavou nebo uplatňovat ve vztahu k nim jakékoli právo. [zvýraznění V.S.] Kontrola nad přepravní soustavou nebo provozovatelem přepravní soustavy by naopak měla vyloučit možnost vykonávat kontrolu nad výrobním nebo dodavatelským podnikem nebo uplatňovat ve vztahu k němu jakékoli právo. V rámci těchto omezení by měl mít výrobní nebo dodavatelský podnik možnost vlastnit menšinový podíl v provozovateli přepravní soustavy nebo v přepravní soustavě.“*

Přepavní soustava bude ale ve vlastnictví jiného subjektu.³¹⁶ V případě aplikace modelu ITO může TSO, za podmínek stanovených v čl. 17 Směrnice, zůstat součástí vertikálně integrovaného podniku. Musí ale vlastnit přepavní soustavu. Vlastnické právo k energetickým zařízením tvořícím přepavní soustavu, jež doposud náleží mateřské společnosti SPP, musí být podle toho modelu převedeno na SPP – přeprava (dnes eustream, a.s.).

Slovenská republika, do doby rozhodování Nejvyššího soudu, své povinnosti do vnitrostátního práva nepromítla a učinila tak až s (SR)NEnerZ, který nabyl účinnosti 1. září 2012. Výběr některého ze tří modelů oddělení provozovatele přepavní soustavy byla přitom vláda Slovenské republiky oprávněna provést do 1. prosince 2012.³¹⁷ Z provedené analýzy evropské legislativy upravující otázky vlastnictví přepavní soustavy plyne, že ani podle směrnice úpravy pro oblast plynárenství nebylo možné v době rozhodování Protimonopolního úřadu ani Nejvyššího soudu dovést, že provozovatel přepavní soustavy SPP – přeprava bude na základě její transpozice do vnitrostátního právního řádu povinen přepavní soustavu jako celek vlastnit. Odkaz Nejvyššího soudu na Směrnici také ve svých důsledcích zpochybňuje platnost jeho názoru o přepavní soustavě jako o věci v občanskoprávním smyslu. Podle čl. 36 Směrnice lze totiž rozhodnutím příslušného regulačního orgánu za stanovených podmínek vyjmout infrastrukturu nedokončenou do 4. srpna 2003 (dále jen „nová infrastruktura“ v příslušném gramatickém tvaru) inter alia ze základního pravidla čl. 9 Směrnice, podle něhož musí být vlastníkem přepavní soustavy její provozovatel. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že i podle evropské legislativy, na kterou Nejvyšší soud odkazuje, je možné, aby část přepavní soustavy byla ve vlastnictví jiného subjektu než jejího provozovatele. I když právo Evropské unie nemá zásadně vliv na soukromé právo členských států, lze z uvedeného kontextu se slovenskou (a obdobně také českou) právní úpravou věcných práv dovést, že takováto část soustavy je samostatnou věcí v občanskoprávním smyslu. A contrario čl. 9 odst. 1 písm. a) Směrnice totiž může takovouto infrastrukturu provozovat také subjekt odlišný od jejího vlastníka. Pokud tedy může být nová infrastruktura tvořící přepavní soustavu ve vlastnictví jiného subjektu než provozovatele ostatních částí soustavy, jež tento provozovatel vlastní, nemůže být součástí přepavní soustavy v občanskoprávním smyslu. Součástí věci totiž sdílí právní osud věci hlavní. Věnuje-li se v této kapitole pozornost věcněprávním a vlastnickým otázkám energetickým, nutno uvést, že vlastnický unbundling evropská legislativa pro distribuční soustavy nestanoví. Aplikují se na ni proto výše uvedené závěry o věcněprávním a vlastnickém režimu přepavní soustavy.

I z pohledu evropského práva tak přepavní soustava představuje podle mého mínění soubor jednotlivých věcí, které budou v závislosti na zvoleném modelu vlastnického unbundlingu zásadně, nikoliv ale bezvýjimečně, náležet jejímu provozovateli. V případě dis-

tribuční soustavy plynu platí tyto závěry ve své věcněprávní části obdobně. Z pohledu existence vlastnického práva k nim zůstává zatím vnitrostátní právní úprava legislativou Evropské unie nedotčena. Byť se předchozí text zabývá evropskou úpravou v oblasti plynárenství, rozhodná právní úprava je v případě unbundlingu přenosových a distribučních společností v elektroenergetice obdobná.³¹⁸ Závěry ze sektoru plynárenství lze proto na ni aplikovat analogicky. Oblast teplárenství má pro vnitřní trh EU jenom omezený význam. Právní úprava podobná uvedeným směrnici v plynárenství a elektroenergetice na evropské úrovni proto nebyla pro něj dosud přijata.

4.3 Shrnutí dílčích závěrů

Odpověď na otázku věcněprávní povahy energetické soustavy determinuje úsilí o výklad právního řádu ve smyslu jeho jednoty a bezrozpornosti.³¹⁹ Podle Nejvyššího soudu *Slovenské republiky* je proto přepavní, resp. obecně energetická soustava, samostatnou věcí v právním smyslu. Osobně však v tomto článku připouštím různý význam a smysl navenek stejně se jevících pojmů používaných v energetické legislativě. S odůvodněním založeným na dosavadní související judikatuře českého a slovenského nejvyššího soudu, systematickém výkladu energetické legislativy a právních předpisech Evropské unie proto dospívám k názoru, že energetická soustava nepředstavuje nevyhnutelně jedinou věc v právním slova

318 Viz směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

319 Podle Hanse Kelsena představuje právní řád jednotný, vnitřně bezrozporný systém (bliže viz KELSEN, Hans. *Ryzí nauka právní*. Brno: Orbis, 1933. 55 s. s. 32 a násl.). Weinberger chápe právní řád jako smysluplnou (racionální) jednotu, která se projevuje v postulátu konzistence a požadavku teleologické jednotnosti normativního řádu (WEINBERGER, Ota. *Norma a instituce. Úvod do teorie práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 217 s. ISBN 80-210-1123-8. s. 20, 21, 52, 53, 92 – 95.). Také Alexy považuje systémový pohled na právo za základní předpoklad jeho porozumění a aplikace (ALEXY, Robert. *Recht, Vernunft und Diskurs. Studien zur Rechtsphilosophie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1995, 292 s. ISBN 978-3518287675. s. 76.). Viz také ŠÍN, Zbyněk. *Tvorba práva a její pravidla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 236. ISBN 80-244-0191-6. s. 196 a násl. Ve Slovenské republice k principu jednoty a bezrozpornosti právního řádu viz např. náleží Ústavního soudu Slovenské republiky ze dne 2. dubna 1996, sp.zn. PL. ÚS 30/95 z In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-02-12]. V České republice existuje k otázce používání soukromoprávních pojmů v oblasti práva veřejného konstantní judikatura Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu [viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 13. září 2007, sp. zn. I. ÚS 643/06. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12], nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2008, sp. zn. 7 AfS 27/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12]]. Požadavek jednoty a bezrozpornosti právního řádu se ale uplatní pouze zásadně – neexistují-li rozumné důvody vedoucí k závěru, že v daném případě jimi zákonodárce, který jich v jiném zákoně užil, mínil něco jiného než v úpravě soukromoprávní (například proto, že jsou užity v různých kontextech, nebo proto, že historický zákonodárce jimi v různých dobách mínil různé věci) [Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4. května 2010, sp. zn. 4 Ads 77/2007. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12]]. Ustanovení § 1 odst. 1 věty druhé českého NOBěZ také nově stanoví, že „[u]platňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.“ Je proto otázkou, jak toto ustanovení do budoucna ovlivní soudní interpretaci zásady jednoty a bezrozpornosti právního řádu.

316 Viz čl. 14 odst. 2 a 5 Směrnice.

317 Viz § 50 odst. 8 (SR)NEnerZ.

smyslu. Energetickou soustavu tvoří samostatná funkční zařízení nebo funkční celky individuálních energetických zařízení, které si zachovávají samostatnost jako individuální objekty práv. Tato její povaha na druhé straně nevylučuje kvalifikaci energetické soustavy jako majetkového celku náležejícího stejné osobě, respektive věci hromadné.

5. Právní úprava v novém občanském zákoníku

Dne 1. ledna 2014 nabývá účinnosti nový občanský zákoník. Vzhledem k datu vzniku tohoto článku nelze proto jeho přítomnost v kontextu koncepce vlastnictví energetických zařízení opomenout. Je obecně známo, že NObčZ opouští dosavadní zásadu, podle níž stavba není součástí pozemku, a stanoví do budoucna její opak. Předchozí text se vlastnictvím energetických zařízení ve vztahu k pozemkům detailněji nezabýval s konstatováním, že to, vzhledem k zásadě superficies solo non cedit, nečiní významnější problémy. Mění se společně se zásadou superficies solo non cedit k jejímu opaku také poklidný právní vztah energetických zařízení k pozemkům? Předkládaná kapitola věnuje otázce, zda je tomu tak či nikoli, mnohem větší pozornost. Nelze v ní ovšem opomenout ani obecnou úpravu NObčZ o součástech věci.

5.1 Pojetí součásti věci v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník se vrací k širokému pojetí věci. Navazuje tak na OZO z roku 1811,³²⁰ ale i na obecnou právní teorii, která vychází z justiniánských Digest a právníci vycházejí v Digestech zase z řecké filosofie. Paragraf 489 NObčZ stanoví, že věci v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Nový občanský zákoník tak určuje pojmové znaky věci negativně (jde o něco, co je od osoby rozdílné) a pozitivně (současně slouží k potřebám lidí). Třetí podmínkou je samostatná existence. To znamená, že res omnium communes nejsou věcmi.³²¹ Paragraf 493 NObčZ dále výslovně stanoví, že věci není lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny.³²² Nový občanský zákoník z pojetí věci vylučuje také živé zvíře.³²³

Pojmové vymezení věci doplňují ustanovení o součásti věci. Základní ustanovení § 505 NObčZ přejímá dosavadní úpravu § 120 odst. 1 ObčZ. Uvedené závěry o věcněprávní povaze energetického zařízení, jež je prvkem energetické soustavy, tak lze bez dalšího aplikovat kontinuálně s nabytím účinnosti NObčZ. Nový občanský zákoník již ale nepřejímá ustanovení

§ 120 odst. 2 ObčZ, že stavba není součástí pozemku, a vrací se k římskoprávní zásadě superficies solo cedit.³²⁴ Místo toho NObčZ obsahuje podrobnější úpravu ustanovení o součástech nemovitých věcí³²⁵ a zvláště pozemků. Součástí pozemku je podzemní stavba, která není nemovitou věcí, a to i tehdy, zasahuje-li pod jiný pozemek.³²⁶ NObčZ také výslovně stanoví v § 507, že součástí pozemku je rostlinstvo na něm vzešlé. Paragraf 508 NObčZ přináší také možnost učinit výhradu odděleného vlastnictví ke strojům a jiným zařízením, které byly spojeny s nemovitou věcí, ale vlastnicky náleží jinému subjektu. Součástí pozemku nejsou také inženýrské sítě, jako zejména vodovody, kanalizace nebo energetické či jiné vedení. Uvedená ustanovení NObčZ představují lex specialis k pravidlu, že součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí. Jak bylo řečeno výše, platí tedy obecně kontinuita pojetí součásti věci s dosavadním občanským zákoníkem a závěry učiněné o právní povaze energetického zařízení v časové působnosti ObčZ lze aplikovat i v prostředí NObčZ. Dopad speciálních ustanovení NObčZ o pojetí součásti věci má ale, vzhledem k návratu k tradiční zásadě superficies solo cedit, zásadní právní důsledky. Jejich vliv na věcněprávní status energetických zařízení je proto předmětem detailní analýzy v následující podkapitole.

5.2 Výhrada odděleného vlastnictví ke strojům a jiným zařízením

Převážná většina zahraničních právních řádů respektuje zásadu, podle níž stavby a další konstrukce pevně spjaté s pozemkem nejsou samostatnými věcmi, nýbrž tvoří součást pozemku.³²⁷ K této tradiční zásadě se po více než šedesáti letech vrací také NObčZ. Součástí pozemku je proto od nabytí účinnosti NObčZ prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Součástí pozemku je také podzemní stavba, není-li tato nemovitou věcí. To platí i tehdy, když zasahuje pod jiný pozemek. Výjimku tvoří všechny stavby dočasné,³²⁸ jež nejsou součástí pozemku. V souladu se zásadou ochrany nabytých práv (iura quaesita)³²⁹ se ale stavba, spojená se zemí pevným

324 Srov. § 506 odst. 1 NObčZ: „Součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.“

325 Nový občanský zákoník používá namísto pojmu *nemovitost* (§ 119 odst. 2 ObčZ) slovní spojení *nemovitá věc* (§ 498 odst. 1 NObčZ). Za nemovité věci se považují pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Věc je nemovitou i tehdy, stanoví-li jiný právní předpis, že tato není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty (§ 498 NObčZ). Z intertemporálních ustanovení viz § 3055 odst. 1 NObčZ.

326 Srov. § 506 odst. 2 NObčZ.

327 Viz *Zavedení zásady, podle níž stavba je součástí pozemku a s tím související zavedení práva stavby* [online] [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://obcansky-zakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/stavba-je-soucasti-pozemku.html>

328 Viz např. právo stavby podle § 1240 a násl. NObčZ.

329 Tuto zásadu vyjadřuje v rovině ústavního práva čl. 1 odst. 1 Ústavy a čl. 11 Listiny. Jiný přístup jednoduchého práva by tak zakládal neústavnost předmětné právní úpravy.

320 Blíže viz §§ 285 a 353 OZO.

321 Důvodová zpráva (s. 693) výslovně uvádí, že „věci v právním smyslu je to, čeho se mohou týkat subjektivní majetková práva, především právo vlastnické. Obecně je pro věc v právním smyslu typické, že si ji lze přivlastnit.“

322 Stanoví-li tak ale zvláštní právní předpis, lze i části lidského těla pokládat za věc. S takovýmito věcmi je pak možné nakládat pouze v mezích těchto zvláštních právních předpisů (Důvodová zpráva, s. 694.). K nakládání s částmi lidského těla viz §§ 111 a 112 NObčZ.

323 Blíže viz § 494 věta druhá NObčZ: „Ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“

základem, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku, na němž je zřízena a je ke dni nabytí účinnosti NObčZ ve vlastnictví osoby odlišné od vlastníka pozemku, nestává dnem nabytí účinnosti NObčZ součástí pozemku a je i nadále nemovitou věcí.³³⁰ To platí obdobně také pro stavbu, která má být zřízena na pozemku jiného vlastníka na základě věcného práva vzniklého stavebníkovi před dnem nabytí účinnosti NObčZ, nebo na základě smlouvy uzavřené před dnem nabytí jeho účinnosti.³³¹ Stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku, na němž je zřízena, přestává být dnem nabytí účinnosti NObčZ samostatnou věcí a stává se součástí pozemku, měla-li v den nabytí účinnosti tohoto zákona vlastnické právo k stavbě i vlastnické právo k pozemku táž osoba.³³² Obdobné účinky nastanou také podle obecného pravidla § 3058 odst. 1, věty první NObčZ, „[s]tanou-li se pozemek i stavba vlastnictvím téhož vlastníka.“

Speciální ustanovení § 508 NObčZ o součástech věci umožňuje učinit výhradu odděleného vlastnictví ke strojům a jiným zařízením (dále jen „stroj“ v příslušném gramatickém tvaru) pevně spojeným s nemovitou věcí, ale náležejícím jinému vlastníku než je vlastník nemovité věci. Tato výhrada má, na rozdíl od úpravy v § 2132 NObčZ, resp. § 601 ObčZ a § 445 ObchZ, účinky erga omnes. Ustanovení tohoto paragrafu tak vylučují aplikaci ustanovení o nabytí vlastnického práva specifikací a bezdůvodném obohacení. To ale jenom tehdy, byl-li stroj upevněn³³³ k nemovité věci, která se zapisuje do veřejného seznamu,³³⁴ a se souhlasem vlastníka této nemovité věci byla do téhož seznamu zapsána výhrada, že stroj není jeho vlastnictvím. Podle Důvodové zprávy zde NObčZ sleduje řešení odpovídající evropským standardům a zřetelně vychází z dikce § 297a OZO a § 235 osnovy československého zákona občanského. V následujícím výkladu budu proto vycházet z komentáře k československému občanskému zákoníku (dále jen „komentář“ v příslušném gramatickém tvaru).³³⁵ Za stroj podle § 508 NObčZ se tak považuje „vše, co podle názoru obchodu (nikoli snad jen podle fyziky) se pokládá za stroj.“³³⁶ Ustanovení § 508 NObčZ předpokládá jenom spojení s nemovitou věcí, nikoli s věcí movitou. Je-li ke stroji zapsána do katastru nemovitostí výhrada odděleného vlastnictví, zůstává i nadále samostatnou věcí v právním smyslu. Otázkou je, zda musí být výhrada odděleného vlastnictví ke stroji smlouvena, nebo jestli ji stačí smluvit i dodatečně. Komentář zde vychází z judikatury, která povoluje poznámku nikoli jenom pro výhradu vlastnictví při dodání strojů až do

úplného zaplacení kupní ceny, nýbrž i pro jiné případy, kdy stroje jsou vlastnictvím osoby jiné nežli vlastníka nemovité věci.³³⁷ Lze mít proto podle komentáře za to, že dodatečná výhrada vlastnictví se připouštěla a znamenala nový způsob převodu vlastnictví k součástí nemovité věci.³³⁸ K těmto závěrům nelze podle mého názoru nic namítat ani v režimu NObčZ, zvláště, vyžaduje-li se k zápisu výhrady souhlas vlastníka nemovité věci. Na rozdíl od OZO, účinky výhrady podle NObčZ nejsou časově omezené.³³⁹ Výhrada ale bude vymazána, prokáže-li vlastník nemovité věci, nebo jiná osoba oprávněná k tomu podle zápisu ve veřejném seznamu, že se vlastník nemovité věci stal vlastníkem stroje.³⁴⁰ Souhlas vlastníka nemovité věci k zápisu výhrady se vyžaduje vždy. Má-li být jiným strojem nahrazen stroj, který je součástí nemovité věci, lze výhradu do katastru nemovitostí zapsat, pokud proti tomu osoba zapsaná ve výhodnějším pořadí³⁴¹ nevznese odpor. Výše komentovaná úprava NObčZ, umožňující výhradu odděleného vlastnictví ke strojům, zřetelně směřuje k zlepšení právní jistoty při realizaci občanskoprávních vztahů. Její příspěvek k zajištění vlastnického práva (zejména) poskytovatelů energetických služeb podle EnerZ ve všech situacích dodávek energií je v případě zachování kontinuity judikatury Nejvyššího soudu ve věcech energetických zařízení přinejmenším problematický. Dosavadní výklad vycházel z teorie a praxe aplikace § 279a OZO. Pak nelze přehlédnout, že Nejvyšší soud Československé republiky v případě kotle sloužícího k vytápění budovy hotelu judikoval, že nazírání na stroj ve smyslu § 279a OZO podle hospodářského života je imanentní spojení pojmu stroje s tvořením, nebo výkonem pracovní síly, což ovšem nelze tvrdit ani o topném (a ani o vodovodním) zařízení hotelu.³⁴² Výhradu podle § 279a OZO k nim proto nebylo možné učinit.³⁴³ Pokud by se současný Nejvyšší soud od tohoto názoru i odklonil,³⁴⁴ respektive nejudikoval o energetických zařízeních obdobně,³⁴⁵ problematickým se může jevit trvání na

337 Srov. Vážný 11.200.

338 Viz ROUČEK, SEDLÁČEK 1935 op. cit., s. 47.

339 Podle § 297a OZO poznámka výhrady pozbyla svého účinku, když uplynulo pět let od zápisu, počínajícího ode dne podání žádosti o povolení poznámky. Před uplynutím lhůty ji bylo možno opět se souhlasem vlastníka nemovité věci obnovit.

340 Srov. § 508 odst. 1 věta druhá NObčZ.

341 Takovými osobami jsou zapsaní hypotekární věřitelé (v terminologii NObčZ zástavní věřitelé), nikoli osoby oprávněné ze služebnosti (Vážný 4118). Podle Důvodové zprávy jsou jimi také osoby s právem zpětné koupě, předkupním právem a dalšími právy.

342 Americká kamna ale NS ČSR za stroj ve smyslu § 279a OZO ve svém předchozím rozhodnutí považoval [Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. října 1926, sp. zn. Rv I 635/26. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].]. Za stroj v uvedeném smyslu považoval tehdejší Nejvyšší soud také elektrárenské stroje sloužící k výrobě elektřiny [Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 1. září 1925, sp. zn. Rv II 537/25. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].].

343 Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 15. února 1934, sp. zn. Rv I 2530/33. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

344 Odklon by byl potřebný minimálně v případě domovní kotelny.

345 V citovaných situacích totiž nejde o energetická zařízení, ale jde o jiná energetická zařízení, neboť se tyto nachází před začátkem energetické soustavy (úsek výroby energie). I z těchto závěrů ale lze usuzovat možný názor soudů k

330 Srov. § 3055 NObčZ, věta první; „Totéž platí o stavbě, která je ve spoluvlastnictví, je-li některý ze spoluvlastníků i vlastníkem pozemku nebo jsou-li jen některé spoluvlastníci stavby spoluvlastníky pozemku“ (§ 3055 odst. 1 věta druhá NObčZ).

331 Srov. § 3055 odst. 2 NObčZ.

332 Srov. § 3054 NObčZ.

333 Ustanovení § 508 NObčZ se aplikuje v případech, v nichž by se stroj stal jinak součástí (nebo příslušenstvím) nemovité věci.

334 Veřejným seznamem je podle § 1 odst. 2 a § 21 odst. 1 zákona č.

344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, katastr nemovitostí.

335 Viz ROUČEK, SEDLÁČEK 1935 op. cit., 970 s.

336 Srov. Vážný 3263.

souhlasu vlastníka nemovité věci k zápisu výhrady do katastru nemovitostí. Nejvyšší soud ve své judikatuře řešil zejména případy, v nichž posuzoval, zda kupříkladu výměňková stanice nebo transformátor jsou součástí nemovité věci, k jejímuž zásobování energií slouží, či nikoliv. Tato zařízení tvoří prvky energetické soustavy, tj. nachází se před místem dodávky/odběru energie, a jsou nezbytná ke splnění jejich smluvní povinnosti dodávat za stanovených podmínek energií zákazníkovi nebo odběrateli tepelné energie. K zajištění plnění těchto smluvních povinností jim zákon ukládá k jejich energetickým soustavám povinnost zabezpečit jejich spolehlivé provozování a obnovu.³⁴⁶ Splní-li tyto své smluvní i zákonné povinnosti, mohou pozbyt vlastnické právo k energetickému zařízení, které se stalo součástí jiné věci ve vlastnictví odlišného subjektu. Podle § 508 nelze totiž výhradu odděleného vlastnictví k věci zapsat do katastru nemovitostí bez souhlasu vlastníka nemovité věci. Poskytovateli energetických služeb tak stále zůstává jen možnost žalovat o vydání bezdůvodného obohacení. Na druhé straně nelze upřít nové právní úpravě, samozřejmě za podmínky odklonu od citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, přínos v případě domovní kotelny – nedohodne-li se poskytovatel energetických služeb s vlastníkem nemovité věci na výhradě odděleného vlastnictví, investici realizovat nebude.

5.3 Superficies solo (non) cedit a nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník v § 506 jako lex specialis k obecnému ustanovení o součástech věci³⁴⁷ stanovuje, že stavby a jiná zařízení (dále jen „stavba“ v příslušném gramatickém tvaru) na povrchu pozemku jsou jeho součástí. Návrh nového občanského zákoníku zamýšlel přiznat zvláštní právní režim jen podzemním stavbám se samostatným účelovým určením³⁴⁸ a stavbám dočasným. Zavedení obecné zásady, že stavba je součástí pozemku, by ale mohlo být problematické v případě energetických soustav. Jednotlivé prvky energetických soustav byly v režimu ObčZ především na základě práva věcného břemena umísťovány na cizích pozemcích a vzhledem k uplatňování opačné zásady, čili superficies solo non cedit, si ponechávaly povahu samostatných věcí. Samostatná věcněprávní povaha těchto věcí se ale přijetím NObčZ nezměnila a nadále jsou samostatnými věcmi v právním smyslu.³⁴⁹ Pokud byly stavbou spojenou se zemí pevným základem, i nadále se považují za nemovité věci. Problematický se ovšem podle Návrhu jeví právní stav pro futuro. Ústavněprávní výbor Poslanecké sněmovny proto podal pozměňovací návrh,³⁵⁰ dle

povaze energetických zařízení jako strojů ve smyslu § 508 NObčZ.

346 Tyto povinnosti vyplývají v elektroenergetice např. z § 25 odst. 1 písm.

a) EnerZ; v plynárenství např. § 58 odst. 8 písm. a) EnerZ; v teplárenství § 76 odst. 9 písm. b) EnerZ.

347 Blíže viz § 505 NObčZ.

348 Podle Návrhu jde např. o metro nebo vinný sklep pod cizím pozemkem.

349 Blíže viz § 3054 NObčZ a násl. NObčZ.

350 Viz *Pozměňovací návrhy obsažené v usnesení ústavně právního výboru č. 81 z 33. schůze konané dne 10. a 11. října 2011* (sněmovní tisk 362/2) [online] [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=362&ct1=2>

něhož „[i]nženýrské sítě, zejména vodovody, kanalizace nebo energetické či jiné vedení, nejsou součástí pozemku. Má se za to, že součástí inženýrských sítí jsou i stavby a technická zařízení, která s nimi provozně souvisí.“³⁵¹ Tento pozměňovací návrh byl Poslaneckou sněmovnou přijat a stal se v uvedeném znění součástí NObčZ jako jeho § 509. Pokud by nebylo uvedené ustanovení do NObčZ zapracováno, mohl by takovéto pravidlo ve vztahu k energetickým soustavám stanovit samostatně EnerZ. V tom případě by ale mohlo hrozit nebezpečí, že jeho novela by mohla nabýt účinnosti později než samotný NObčZ. Nebýt § 509 NObčZ, výklad NObčZ ve prospěch samostatné věcněprávní existence prvků energetických soustav na pozemcích by byl značně problematický.³⁵² Z pohledu právní jistoty tak lze současné znění § 509 NObčZ jen přivítat.³⁵³ Ostatně, přijaté řešení podle mého mínění odpovídá také právní úpravě, z níž NObčZ ideově čerpá. Zásadu superficies solo cedit uznávalo ve starověku i římské právo a podobně jako nový český občanský zákoník, tak i Římané připouštěli z této zásady výjimky. Toto pojednání je tematicky věnováno vlastnictví energetických zařízení. Ve vztahu k období starověkého Říma je zřejmé, že o existenci energetického vedení, nebo energetického zařízení v tomto období hovořit nelze. Paralelou nám ovšem může být existence vodovodů, které již tehdejší společnost znala. Vodovody jsou inženýrskými sítěmi podle § 509 NObčZ stejně jako energetická vedení. Z pramenů vyplývá, že veřejný vodovod³⁵⁴ mohl být věcí extra commercium³⁵⁵ a mohl

351 „[I]nženýrské sítě se nestávají součástí pozemku, a to samozřejmě ani do minulá, ani do budoucna. [...] Inženýrské sítě se z tohoto hlediska budou pokládat více za věcná břemena nežli za stavby, protože je zcela jasné, že jejich cílem není na tom pozemku nějakým způsobem fungovat, ale že jejich cílem je ten pozemek právě přemístit a směřovat na další pozemky, kde poskytují své služby.“ (BENDA, Marek. In: *Parlament České republiky Poslanecká sněmovna 2010–, stenozáznamy, stenografický zápis 25. schůze, 25. října 2011* [online] [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025015.htm#r2>)

352 Blíže viz dále o služebnosti inženýrské sítě.

353 Na straně druhé ale může mít včlenění ustanovení § 509 NObčZ, jako pozměňovacího návrhu předloženého Návrhu, za následek jeho nedůslednou provázanost s ostatními ustanoveními NObčZ. V některých případech můžou být energetická vedení považována za věci movité. Nemovité věci jsou podle § 498 odst. 1 věty první NObčZ jenom pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Samostatnou nemovitou věcí tak může být podzemní energetické vedení. Nebude-li tedy předmětné nadzemní energetické vedení prohlášeno za nemovitou věc jiným zákonem (§ 498 odst. 1 věta druhá NObčZ), zejména EnerZ, půjde podle § 498 odst. 2 NObčZ o věc movitou. Příslušenstvím věci movité by se tak mohly stát i stavby a technická zařízení, která s nadzemním energetickým vedením provozně souvisí, byť podle předchozí úpravy ObčZ by stavby byly nemovitostmi a podle intertemporálních ustanovení § 3055 NObčZ by nemovitými věcmi byly i nadále.

354 Předmětem porovnání současné úpravy NObčZ a římskoprávní úpravy je na tomto místě právě veřejný, a nikoli soukromý, vodovod. Je to z toho důvodu, že jak v případě dodávek energií prostřednictvím energetických soustav v režimu EnerZ, tak v případě veřejného vodovodu, docházelo na straně dodávky k uspokojování potřeb více než jednoho subjektu. Tato paralela již ale neplatí ve vztahu energetických soustav podle EnerZ k soukromému vodovodu ve starověkém Římě. [Pro úplnost lze dodat, že s jinou úpravou soukromých vodovodů než služebností vodovodu jsem se při studiu pramenů také nesetkal.]

355 Jde o věci vyloučené z právního obchodu. Byly to res publicae (věci veřejné státu římskému nebo obcím), protože sloužily obecnému užívání občanů. Jako příklad res publica učebnice římského práva uvádějí obvykle veřejné cesty. Povaha vodovodu jako res publica vyplývá podle mého názoru a minorit ad maius z D 43, 21, 4 Venuleus libro primo interdictorum: „De rivis reficiendis ita

být jak součástí pozemku, tak i věci právně samostatnou na pozemku.³⁵⁶ Jelikož ovšem šlo o *res extra commercium*, vždy byl veřejný vodovod ve vlastnictví státu nebo obce. To platilo i v případě, že pro vodovod neplatila výjimka ze zásady *superficies solo cedit*. V takovém případě byl součástí pozemku ve vlastnictví státu nebo obce. Lze přitom podobně jako i dnes předpokládat, že vodovod musel v mnohých případech vést také přes pozemky, které byly původně ve vlastnictví subjektu od státu nebo obce odlišného. K pojmu *expropriatio* přitom římské právo nikdy nedospělo. Účinky vyvlastnění ale bylo možné dosáhnout pomocí *emptio ab invito*,³⁵⁷ kdy byl soukromý subjekt na základě rozhodnutí magistráta nucen k uzavření kupní smlouvy ve prospěch veřejně prospěšné stavby, jako například vodovodu.³⁵⁸ V první Československé republice se také podle OZO uplatňovala zásada *superficies solo cedit*. Podle § 26 zákona č. 438/1919 Sb., o státní podpoře při zahájení soustavné elektrisace, ve znění pozdějších předpisů, ale elektrická vedení a jejich příslušenství, včetně zařízení transformačních a spojovacích, nebyla příslušenstvím nemovitých věcí, na nichž byla zřízena. Stejně plynovody a jiná rozvodná a spotřební zařízení plynárenských podniků, jimž byly přiznány právní výhody podle §§ 2, 3 nebo 4 zákona č. 177/1934 Sb. z. a n., o plynárenských podnicích požívajících výhod, zůstávaly majetkem těchto podniků až do úplného zaplacení odběratelem³⁵⁹ nebo vlastníkem nemovité věci, v níž byly zřízeny. Do té

doby nebyly částí ani příslušenstvím³⁶⁰ této nemovité věci. Vodovody byly také zpravidla právně nezávislé na pozemcích, přes které vedly.³⁶¹

Výše jsem se zmínil, že nebyť přijetí pozměňovacího návrhu ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny, výklad NObčZ ve prospěch samostatné věcněprávní existence prvků energetických soustav by byl problematický. Podle mého názoru naznačují jejich samostatnost ustanovení § 1267 NObčZ o služebnosti³⁶² inženýrské sítě. Služebnost inženýrské sítě³⁶³ zakládá podle § 1267 odst. 1 NObčZ právo vlastním nákladem a vhodným i bezpečným způsobem zřídit na služebném pozemku, nebo přes něj vést vodovodní, kanalizační, energetické nebo jiné vedení, provozovat je a udržovat. Vlastník pozemku se zdrží všeho, co vede k ohrožení inženýrské sítě, a je-li to s ním předem projednáno, umožní oprávněné osobě vstup na pozemek po nezbytnou dobu a v nutném rozsahu za účelem prohlídky nebo údržby inženýrské sítě. Tato ustanovení umožňují energetické vedení na služebném pozemku zřídit nebo jej přes něj vést. Neupravují ale vlastnické právo k těmto vedením. Lze jenom připomenout, že byť jak právo služebnosti, tak právo stavby³⁶⁴ patří k věcným právům k cizím věcem, jsou instituty odlišnými.³⁶⁵ Z pojmového znaku služebnosti tak nevyplývá právní samostatnost energetického

interdictum, ut non quærat, an aquam ducere actori liceret: non enim tam necessariam refectionem itinerum quam rivoorum esse, quando non reffectis rivis omnis usus aquæ auferretur et homines siti necarentur. Et sane aqua pervenire nisi reffecto rivo non potest: at non reffecto itinere difficultas tantum eundi agendique fiet, quæ temporibus aestivis levior esset“ [překlad SCOTT, Samuel P.: „*The interdict is also granted where aqueducts ought to be repaired, and no inquiry is made whether a right to conduct the water exists or not. For the repair of roads is not as necessary as that of aqueducts, for if the latter are not repaired, the entire use of the water will be stopped, and persons will be exposed to death by thirst. It is evident that water cannot be obtained without repairing aqueducts; but if a road is not repaired, passage to and fro will only be rendered difficult, and this is less during the summer time.*“].

356 Viz D 43.20.1 Ulpianus libro 70 ad edictum: „*Praeterea Labeo scribit, etsi quidam ductus aquarum non sit fundi, quia quocumque duci possint, tamen ad hoc interdictum pertinere*“ [překlad SCOTT, Samuel P.: „*Moreover, Labeo says that even where there are certain aqueducts which do not belong to the land, because they can be used by anyone, the interdict still will apply.*“]. Tento názor potvrzuje podle mého mínění také D 9, 2, 27 Ulpianus libro 18 ad edictum: „*Si quis aquæ ductum meum diruerit, licet cementa mea sunt, quæ diruta sunt, tamen quia terra mea non sit, qua aquam duco, melius est dicere actionem utilem dandam.*“ [překlad SCOTT, Samuel P.: „*Where anyone demolishes my aqueduct, although the materials of which it was composed are my property, still, because the land through which I bring the water is not mine, the better opinion is to say that a praetorian action should be granted.*“].

357 Blíže viz Sextus Iulius Frontinus. *De Aquaeductu Urbis Romæ*. Kniha II, § 128. (překlad RODGERS, R. H. On the water-management of the city of Rome. *Journal of Roman Archaeology*. 2005, ročník 18. s. 514 – 534. ISSN 1063-4304. s. 514 – 534.); D 21, 2, 11 Ulpianus libro 28 ad Sabinum.; Řešení přijaté ve znění § 509 NObčZ se ale v dnešní době jeví jako správné, a to zejména vzhledem k proporcionalitě omezení vlastnického práva. Podle čl. 4 odst. 4 Listiny musí být totiž při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod šetřeno jejich podstaty a smyslu. V případě, že stačí k dosažení účelu méně intenzivní zásah do vlastnického práva, nelze tuto věc vyvlastnit.

358 Viz BERGER, Adolf. *Encyclopedic dictionary of Roman law. Volume 43, Part 2*. Philadelphia: The American Philosophical Society, 1991. 476 s. ISBN 1-58477-142-9. s. 453.

359 Pojem odběratel je na tomto místě použit ve smyslu tehdejších právních předpisů.

360 Příslušenství podle § 294 OZO jako obecného předpisu soukromého práva v době účinnosti tohoto zákona zahrnovalo jak to, co podle ObčZ a NObčZ rozumíme součástí věci, tak to, co rozumíme příslušenstvím.

361 Blíže viz § 2 zákona č. XXIII/1885 o práve vodnom (na Slovensku). In: ROUČEK, SEDLÁČEK 1935 op. cit., s. 38: „*Vodovody (kanále, priekopy, rúry apod.), ktoré odvádzajú vodu do nejakej budovy alebo na nejaký pozemok alebo odtiaľ, sú príslušenstvom* [tj. v dnešní terminologii součástí nebo příslušenstvím] *nehnuteľnosti, k službe ktorej sú určené.*“ Zvláštní zákon v tomto případě také určil věcněprávní status vodovodů ve vztahu k nemovitostem, kterým tyto sloužily.

362 Služebnost je věcné právo, které postihuje vlastníka věci tak, že musí ve prospěch jiného něco trpět nebo něčeho se zdržet (§ 1257 NObčZ). Zařazuje se k věcným břemenům.

363 Při konzultaci této problematiky s Mgr. Ondřejem Běhalem jsem byl upozorněn na skutečnost, že výklad ustanovení § 1267 NObčZ může být v odborných kruzích, právě s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu, která působí v energetice problémy, nejednotný. Existují tak dvě jeho výkladové varianty. Prvá z nich zastává názor, že jde o výslovné zakotvení smluvní možnosti dohody takového služebnosti jako párového ustanovení k úpravě v EnerZ. Jako příklad pak tento výklad uvádí sjednání služebnosti vést přes služební pozemek energetické vedení ve prospěch jiné nemovitosti a toto provozovat a udržovat. Druhý výklad má za to, že se tato úprava použije namísto úpravy, která je dnes ještě obsažena v EnerZ. Byť řešení tohoto rozporu závisí zejména na zákonodárci, zda některá ustanovení EnerZ v této souvislosti zruší, či nikoliv (nemají-li se stát obsoletními), mám za to, že tak neučiní. Z toho vyplývá, že se přikláním k první názorové variantě. Paragraf 3029 odst. 2 NObčZ totiž výslovně uvádí, že „[n]estanozí-li tento zákon něco jiného, nejsou dotčena ustanovení právních předpisů z oboru práva veřejného, jakož i ustanovení jiných právních předpisů upravujících zvláštní soukromá práva.“ Také dle Důvodové zprávy „*ustanovení o služebnosti inženýrské sítě je navržen[o] jako párové soukromoprávní ustanovení k četným veřejnoprávním úpravám*“ (s. 909) a „*je koncipována jako soukromoprávní, nezasažuje tedy do četných veřejnoprávních úprav a ponechává je nedotčeny*“ (s. 907). Pokud by se měl vyžadovat pro výkon oprávnění demonstračně uvedených v § 1267 zásadně (viz odst. 2) souhlas vlastníka služebné nemovitosti, nebo alespoň projednání předem (odst. 1, věta druhá), znamenalo by to praktickou nemožnost poskytování energetických služeb.

364 Podle § 1240 odst. 1 NObčZ může být pozemek zatížen věcným právem jiné osoby (stavebníka) mít na povrchu nebo pod povrchem pozemku stavbu. Nezáleží na tom, zda se jedná o stavbu již zřízenou či dosud nezřízenou. Právo stavby je věc nemovitá, stavba vyhovující právu stavby je jeho součástí a podléhá ustanovením o nemovitých věcech (§ 1242 NObčZ).

365 Každý z institutů je upraven v samostatném oddíle o věcných právech k cizím věcem.

vedení ve vztahu k služebnímu pozemku. Podle § 1267 odst. 2 NObčZ ale je-li to výslovně ujednáno, zahrnuje služebnost inženýrské sítě právo zřídit, mít a udržovat na služebním pozemku také potřebné obslužné zařízení. Ustanovení § 1267 odst. 1 výslovně nestanoví, že služebnost inženýrské sítě zakládá také právo na služebním pozemku mít energetické vedení. Hovoří jenom o tom, že je možné ho na služebním pozemku zřídit nebo přes něj vést, provozovat ho a udržovat. Z kontextu výkladu odstavce 1 a 2 ale vyplývá, že zahrnuje-li služebnost inženýrské sítě právo zřídit, mít a udržovat na služebním pozemku také potřebné obslužné zařízení, zahrnuje tato služebnost samozřejmě právo mít na služebním pozemku i samotné energetické vedení (odst. 1). Znamená-li mít totéž co vlastnit, jak je tomu v případě práva stavby podle § 1240 NObčZ ve spojení s § 1242 NObčZ, přičemž vlastnit je možno jenom věc,³⁶⁶ lze z uvedeného dovodit, že energetické vedení není součástí pozemku a je samostatnou věcí. Rozhodně lepším řešením, než dovozovat samostatný věcněprávní status energetického vedení touto dlouhou a zjevně ne zcela neprůstřednou³⁶⁷ cestou, je ustanovení § 509 NObčZ stanovící uvedené *expressis verbis*.

5.4 Shrnutí dílčích závěrů

V souvislosti s přípravou NObčZ, vracejícímu se k zásadě *superficies solo cedit*, se jevílo jako problematické uplatnění této zásady bezvýjimečně ve vztahu k inženýrským sítím. Podle schváleného znění NObčZ ale díky pozměňovacímu návrhu inženýrské sítě, zejména vodovody, kanalizace nebo energetické či jiné vedení, nebudou ani do budoucna součástí pozemku. V návaznosti na problematickou judikaturu Nejvyššího soudu ve věci věcněprávního statusu energetického zařízení přináší nová úprava také možnost učinit výhradu odděleného vlastnictví ke strojům a jiným zařízením, které byly spojeny s nemovitou věcí, ale vlastnický náleží jinému subjektu. Podle podmínek stanovených judikaturou k obdobné právní úpravě v období I. ČSR by ovšem takováto výhrada vlastnického práva k energetickým zařízením obecně nebyla možná. Zůstává proto otázkou, jak se k možnosti navázání na prvorepublikovou judikaturu vymezí současný Nejvyšší soud.

6. Konkretizace závěrů o věcněprávní povaze energetických zařízení pro jednotlivá energetická odvětví

Uplynulý výklad byl věnován teoretickému i praktickému náhledu na otázku vlastnictví energetických zařízení. Analyzoval jsem relevantní judikaturu, zejména Nejvyššího soudu, a pokusil jsem se formulovat vlastní ucelenou koncepci výkladu věcněprávního statusu energetických zařízení. V globálním pojetí systému práce jsem postupoval metodou indukce, jejímž účelem bylo

prokázat všeobecnou platnost navržené koncepce věcněprávního statusu energetických zařízení jako samostatných věcí. Výsledkem systematického postupu v předchozích kapitolách jsou, alespoň podle mého mínění, obecně navržené závěry, které lze aplikovat ve všech energetických odvětvích. Pro potřeby právní praxe, a to zejména té méně energetické, je ale vhodnější formulovat předchozí závěry konkrétně pro každé odvětví energetiky zvlášť. Je třeba ale připomenout, že prezentované názory nebyly potvrzeny judikaturou Nejvyššího soudu. Právě naopak, jsou s ní v přímém rozporu. Je-li potřebné předchozí názory formulovat více srozumitelně v tom smyslu, na jaké zařízení jednotlivých odvětví v energetice se uvedené závěry vztahují, je tomu tak proto, že dosavadní judikatura Nejvyššího soudu má v energetické praxi negativní důsledky a její změnu by praxe nepochybně přivítala. Obrací-li se tato kapitola ke čtenáři právnických kruhů „méně energetických,“ nutno na tomto místě poskytnout čtenáři detailnější popis technických schémat zásobování energií v jednotlivých energetických odvětvích. Jen ten totiž může zajistit správnou aplikaci předchozích závěrů tohoto pojednání.

Názory, k nimž jsem v předložené analýze dospěl, mohou z povahy věci vycházet pouze z dosavadního vývoje právní úpravy v oblasti. Má-li ovšem příkaz práva najít své místo ve světě praxe, potřebuje ke svému působení čas. Na začátku této kapitoly proto dostává prostor také obecnější úvaha o časových možnostech aplikace mých závěrů. V této souvislosti je, o to intenzivněji, nutno připomenout přijetí NObčZ. Ve vztahu k pozemkům zůstanou jednotlivé prvky energetických soustav i nadále věcněprávně nezávislými stejně jako v režimu ObčZ. Obecné pravidlo, že součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila, ponechává v platnosti i nová občanskoprávní úprava. Ani po 1. lednu 2014 není proto podle mého mínění důvodu na zastávané koncepci výkladu věcněprávního statusu energetických zařízení cokoliv zásadního měnit. Tím jsem stručně vymezil nárok na další trvání výkladu v prostředí práva soukromého. O dynamickém prostředí veřejnoprávním blíže pojednává následující podkapitola.

6.1 Vymezení soustav v energetice z hlediska časové působnosti norem

Koncepce výkladu v předchozích kapitolách tohoto článku je založena na aplikaci občanskoprávní teorie ve specifickém prostředí sektoru energetiky. Dosavadní výklad se z tohoto důvodu nevyhnutně obracel k vymezení jednotlivých částí elektrizační soustavy, plynárenské soustavy a rozvodného tepelného zařízení v oblasti teplárenství. Tradiční postuláty dlouhodobé vědy občanského práva se v tomto prostředí aplikují v prostředí dynamického vývoje veřejnoprávní regulace energetických odvětví. Lze si proto položit otázku aplikovatelnosti předložených závěrů v době významnějších koncepčních změn právní regulace v oblasti energetiky. Ke stručnému nastínění mého názoru k časové aplikaci předloženého výkladu poslouží v nevyhnutné míře kon-

³⁶⁶ Srov. § 1011 NObčZ.

³⁶⁷ Proti výše uvedenému výkladu lze například argumentovat, že výjimky ze zásady *superficies solo cedit* jsou explicitně a zřejmě i s úmyslem jejich taxativního výčtu vyjmenované v NObčZ. Výjimky je také třeba interpretovat restriktivně.

cepční porovnání národních a nadnárodních právních úprav v této oblasti.

V jednotlivých státech světa působí různé zdroje pravidel chování, jejichž původ nebo uznání se odvozuje od vůle suveréna vykonávajícího nad tímto územím svou svrchovanou moc. Obsahovým znakem suverenity je nezávislost jejího nositele na jakémkoliv jiné moci uvnitř i mimo stát. Každý ze suverénů je proto nezávislý na jiném suverénu uplatňujícím svou moc nad jiným teritoriem. Každý z nich je proto v souladu s vnitrostátními právními poměry zásadně oprávněn k tvorbě práva (nebo jeho uznání) a aplikaci bez ohledu na praxi v jiném státě. V oblasti právní regulace energetiky využil český zákonodárce svoje oprávnění vymezit jednotlivé části soustav v energetických odvětvích v ustanoveních energetického zákona. Na něj pak koncepčně, ve snaze o jednotu a bezrozpornost právního řádu, navazují další právní předpisy stejné i nižší právní síly. Podobná situace je i v dalších státech. Obsah pojmů, míra jejich abstraktnosti nebo způsob definice (pozitivní nebo negativní) jsou ovšem stát od státu proměnlivé. Na druhé straně ale ani suverénní moc není schopna měnit či ovlivňovat platnost zákonů přírodních. Na tomto základě lze z náhledů jednotlivých právních řádů na ten samý předmět zájmu abstrahovat jeho společné znaky. V evropském prostředí se s takovou potřebou setkáváme v souvislosti s nadnárodní právní úpravou na úrovni Evropské unie.³⁶⁸ Navzdory úsilí tvůrců pramenů unijního práva o jeho perspektivní působení se v energetice nelze obejít bez potřeby zobecnění více či méně podrobných definic platných a účinných v jednotlivých členských státech. V obecné rovině lze v unijních právních aktech sledovat také snahu o obecnější vymezení jednotlivých soustav ve spojení s účelem, který plní. Národní ani nadnárodní právo tvůrce se totiž nemůže zcela oprostít od sepětí normativity a fakticity technické konstrukce soustav v energetice. Je to právě obsah právních pojmů, jež reaguje na technické aspekty budování energetické infrastruktury, nikoliv naopak. Otázka, do jaké míry je právo tvůrce legitimován k tvorbě norem jakéhokoliv obsahu, je spíše otázkou právní teorie a práva ústavního. V případě výrazného odklonu zákonodárce od faktické technologické struktury soustav v energetice by bylo nutné očekávat dlouhodobý deficit, ne-li faktickou nemožnost naplňování obsahu aktů zákonodárce.

V souvislosti s regulací energetických odvětví na úrovni Evropské unie nutně došlo k zobecnění definic jednotlivých soustav podle jejich společných znaků. Na druhé straně lze ovšem následně sledovat v návaznosti na povinnost transpozice evropské směrnice úpravy do práva národního zpětné probírání takto obecně vymezených definic. Účelem této úvahy je odpovědět na otázku vlivu změny právního vymezení jednotlivých soustav. To má být učiněno vzhledem k možností aplikace zejména dvoustranného funkčního kritéria k určení věcněprávního statusu energetického zařízení a určení vlastnického práva k němu. Na základě uvedeného lze podle mého názoru konstatovat, že pokud bude

právo tvůrce respektovat předpoklad své rozumnosti alespoň v míře nutného sepětí normativity a fakticity, není nutno od aplikace dvojstranného funkčního kritéria upustit. Dojde-li také při změně právní úpravy k posunu vymezení soustavy v energetice směrem k výrobě nebo spotřebě energie, resp. primárního energetického zdroje, na majetkových právech dosavadních vlastníků se zásadně nic nemění. Ochranu jim totiž poskytuje zásada ochrany nabytých práv (*iura quesita*). Pokud tedy dojde z nějakého důvodu ke změně právní úpravy vymezení soustavy tak, že některá energetická zařízení soustavu začnou, nebo naopak přestanou tvořit, na trvání vlastnického práva k nim tato skutečnost zásadně nemá vliv. Existují-li ovšem závažné důvody k volbě jiného řešení úpravy vlastnických vztahů k energetickým zařízením, náleží vlastníkům lidskoprávní ochrana na národní i mezinárodní úrovni.

6.2 Elektroenergetika

Elektrizační soustavu České republiky tvoří vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přenos, transformaci a distribuci elektřiny, a to včetně elektrických přípojek, přímých vedení a systémů měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky. Elektrizační soustavu lze zjednodušeně členit na oblast výroby elektřiny, jejího přenosu a distribuce. V oblasti výroby elektrické energie působí výrobní s různým výkonem, což podmiňuje možnosti uspokojování potřeb zákazníků v různě rozlehlých územích. Podle toho jsou výrobní elektrické energie připojeny k přenosové nebo distribuční soustavě.³⁶⁹ Ve výrobnách elektrické energie s velkým instalovaným výkonem³⁷⁰ se uskutečňuje přeměna různých forem energie na elektřinu a prostřednictvím transformátorů³⁷¹ se dostává do přenosové soustavy. Od obchodního místa³⁷² pokračuje přenosová soustava vzájemně propojeným souborem vedení a zařízení zejména o elektrickém napětí 400 kV a 220 kV. Přenosovou soustavu tvoří také vybraná vedení a zařízení 110 kV.³⁷³ Všechna vedení a zařízení o elektrickém napětí 400 kV, 220 kV a vybraná vedení a zařízení o elektrickém napětí 110 kV slouží pro zajištění přenosu elektřiny pro celé území České republiky z míst výroby do míst koncentrované spotřeby. Přenosová soustava má páteřní charakter a propojuje hlavní uzly území³⁷⁴ či státu. Tato vedení jsou propojena s elektrizačními soustavami sousedních států.³⁷⁵ Vedení

369 Srov. § 23 odst. 1 písm. a) EnerZ.

370 Výrobní elektrické energie s velkým instalovaným výkonem jsou proto připojeny zásadně k přenosové soustavě. Označují se také jako tzv. systémové elektrárny.

371 Transformátory na transformaci elektrického napětí z výroby elektřiny nejsou prvkem přenosové soustavy.

372 Obchodním místem se rozumí místo, na které navazuje přenosová soustava nebo distribuční soustava, včetně měřících transformátorů, v němž dochází k realizaci závazků účastníkům trhu s elektřinou, jejichž předmětem je dodávka elektřiny.

373 Tato vybraná vedení jsou uvedena v příloze Pravidel provozování přenosové soustavy.

374 V některých státech (např. v Německu) existuje v rámci celého území státu několik přenosových soustav.

375 Přenosovou soustavu tak tvoří také přeshraniční propojení sousedících přenosových soustav (interconnectors).

368 V současné době zejména v souvislosti s výše analyzovanou právní úpravou tzv. 3. liberalizačního balíčku.

a zařízení o elektrickém napětí 400 kV, 220 kV a 110 kV³⁷⁶ jsou vzájemně propojena elektrickými stanicemi, v nichž dochází k transformaci parametrů elektrické energie. Přenosová soustava končí za elektrickou stanicí propojující vedení 220 kV s vedením 110 kV. V případech, kdy tvoří přenosovou soustavu také vedení o elektrickém napětí 110 kV, končí přenosová soustava až za elektrickou stanicí propojující přenosovou soustavu s vedením o elektrickém napětí velikosti 22 kV, 25 kV nebo 35 kV. Z míst napojení na přenosovou soustavu zpravidla vychází distribuční soustava,³⁷⁷ která má obvykle paprskovitý charakter. Distribuční soustavu tak lze vymezit jako vzájemně propojený soubor vedení a zařízení o napětí 110 kV, nejsou-li tyto součástí přenosové soustavy, a vedení a zařízení o napětí 0,4/0,23 kV, 1,5 kV, 3 kV, 6 kV, 10 kV, 22 kV, 25 kV nebo 35 kV³⁷⁸ včetně elektrických přípojek ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy.³⁷⁹ Tato vedení a zařízení slouží k zajištění distribuce (rozvodu) elektriny k zákazníkům na vymezeném území České republiky. Elektrická energie ale nemusí do distribuční soustavy proudit jenom z přenosové soustavy. K distribuční soustavě může být také připojena výroba elektrické energie³⁸⁰. K distribuční soustavě tak může být připojena například malá vodní elektrárna nebo výroba elektriny fungující na principu kombinované výroby elektriny a tepla.³⁸¹ Do obchodního místa nejsou tyto výrobní prvky distribuční soustavy a závěry tohoto článku se na ně neaplikují.

Z předchozího výkladu je patrné, že elektrizační soustavu tvoří vedení a zařízení o různém elektrickém napětí. Účelem těchto vedení a zařízení je, společně s dalšími prvky elektrizační soustavy, zajistit dodávky elektrické energie zákazníkům poskytovatelů energetických služeb. Množství spotřebované elektrické energie těchto zákazníků se výrazně liší od velkých výrobních závodů po domácnosti o několika lidech. K zajištění dodávky elektrické energie do odběrného místa může být ale každý z této různorodé skupiny zákazníků

připojen elektrickou přípojkou.³⁸² Jde o zařízení, které začíná odbočením od spínacích prvků nebo přípojníc v elektrické stanici. Mimo ni začíná elektrická přípojka také odbočením od vedení přenosové nebo distribuční soustavy. Elektrická přípojka tak začíná odbočením od vedení o elektrickém napětí 400 kV, 220 kV, 110 kV, nebo jiného vedení o nižším elektrickém napětí, které tvoří distribuční soustavu, nebo odbočením od spínacích prvků nebo přípojníc v elektrické stanici, propojujících tato vedení o různém elektrickém napětí.³⁸³ Elektrické přípojky lze tak podle provozního napětí členit na přípojky nízkého napětí a přípojky jiného než nízkého napětí.³⁸⁴ Elektrická přípojka³⁸⁵ nízkého napětí končí podle EnerZ:³⁸⁶

- U venkovního vedení *hlavní domovní pojistkovou skříň*, u kabelového vedení *hlavní domovní kabelovou skříň*.³⁸⁷ Tyto skříně jsou součástí přípojky, a to navzdory skutečnosti, že hlavní domovní pojistková skříň, respektive hlavní domovní kabelová skříň se umísťuje na objekt zákazníka nebo na hranici či v blízkosti hranice jeho nemovitosti.³⁸⁸
- Není-li na nemovitosti zákazníka zřízena hlavní domovní pojistková skříň, končí venkovní přípojka nízkého napětí *posledním kotevním bodem umístěným na této nemovitosti* nebo *na svorkách hlavního jističe objektu*. Tento kotevní bod je součástí přípojky.³⁸⁹
- Není-li na nemovitosti zákazníka zřízena hlavní domovní kabelová skříň, končí elektrická přípojka nízkého napětí *na svorkách hlavního jističe objektu* nebo *v kabelové skříni uvnitř objektu*.³⁹⁰

Elektrická přípojka jiného než nízkého napětí končí při venkovním vedení *kotevními izolátory na stanici zákazníka*, při kabelovém vedení *kabelovou koncovkou v odběratelově stanici*. Kotevní izolátory a kabelové koncovky jsou součástí přípojky.³⁹¹ Je-li tedy elektrická přípojka

382 Není-li připojeno odběrné zařízení pomocí smyčky (viz § 45 odst. 7 EnerZ).

383 Místo odbočení elektrické přípojky je určeno energetickými potřebami zákazníka – množstvím spotřebované energie.

384 Elektrickou přípojkou jiného než nízkého napětí může být přípojka vysokého, velmi vysokého nebo zvlášť vysokého napětí.

385 Z § 45 odst. 4 EnerZ ve spojení s odst. 2 a 3 vyplývá, že elektrická přípojka je samostatnou věcí v právním smyslu, která může být ve vlastnictví jak provozovatele distribuční soustavy, tak jiné osoby. Viz také § 16 odst. 7, 8 a 9 zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].

386 K vymezení konce elektrické přípojky viz také § 16 zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů.

387 Z § 45 odst. 8 EnerZ vyplývá, že EnerZ rozlišuje dva způsoby provedení elektrické přípojky – venkovním nebo kabelovým vedením. V praxi se ale vyskytují také situace, kdy jsou elektrické přípojky provedeny kombinací obou způsobů. Konec takovéto elektrické přípojky již EnerZ nevymezuje. Elektrická přípojka kombinující způsob připojení venkovním a kabelovým vedením současně pozůstává z části venkovního vedení, na niž navazuje kabelové vedení nebo naopak. Takováto elektrická přípojka proto končí v tom bodě, v němž by končil ten typ elektrické přípojky, jenž tvoří část této kombinované elektrické přípojky blíže k odběrnému místu.

388 Srov. § 45 odst. 8 EnerZ.

389 Srov. § 45 odst. 9 EnerZ.

390 Srov. § 45 odst. 10 EnerZ.

391 Srov. § 45 odst. 11 EnerZ.

376 Uvedené platí bez ohledu na to, zda tvoří přenosovou nebo distribuční soustavu.

377 Distribuční soustavy lze členit na velké regionální distribuční soustavy, které vychází z přenosové soustavy, a menší lokální přenosové soustavy (vnořené), které navazují na regionální distribuční soustavy. K terminologickému využití v legislativě viz např. § 2 písm. x) zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].

378 Výjimečně se vyskytují také vedení jiných napěťových úrovní (zejména 5 kV); vznikla historicky a jsou rekonstrukcemi převáděna na napěťové hladiny uvedené v EnerZ.

379 Distribuční soustavu tvoří také systémy měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky. K podrobnému popisu distribučních soustav viz HRADÍLEK, Zdeněk. *Elektroenergetika distribučních a průmyslových zařízení*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2008. 364 s. ISBN 978-80-248-1696-8.

380 Takováto výroba má zpravidla menší instalovaný výkon a označuje se jako tzv. vnořený zdroj.

381 Kombinovanou výrobou elektriny a tepla se podle § 2 písm. g) zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13], rozumí přeměna primární energie na energii elektrickou a užitečné teplo ve společném současně probíhajícím procesu v jednom výrobním zařízení.

ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy, končí se distribuční soustava v bodě, který je podle EnerZ koncem elektrické přípojky. Je-li elektrická přípojka ve vlastnictví jiného subjektu než provozovatele distribuční soustavy, končí se distribuční soustava odbočením od spínacích prvků nebo přípojníc v elektrické stanici a mimo ni odbočením od vedení distribuční soustavy. V případě elektrické přípojky, která začíná odbočením od spínacích prvků nebo přípojníc v elektrické stanici a mimo ni odbočením od vedení přenosové soustavy, končí přenosová soustava před tímto odbočením.³⁹² I takováto přípojka je ale podle EnerZ samostatnou věcí.³⁹³

K elektrické přípojce se na jejím konci připojuje odběrné elektrické zařízení (rozvody elektřiny, elektrické spotřebiče). Na určení vlastnického titulu k nim se již podle § 120 odst. 1 ObčZ nebo § 505 NObčZ nepoužije oboustranné funkční kritérium. Smluvní povinnost poskytovatele energetické služby dodat elektřinu do odběrného místa již byla splněna a další aplikace oboustranného funkčního kritéria by znamenala ad absurdum téměř vyloučení aplikace ustanovení občanskoprávních předpisů o součástech věci.³⁹⁴ V případech bytových domů je podle § 2 písm. g) ZOVB rozvod elektřiny³⁹⁵ společnou částí domu a podle § 8 odst. 1 ZOVB jsou společné části domu v podílovém spoluvlastnictví vlastníků jednotek. Paragraf 45 odst. 12 EnerZ rovněž v souladu se ZOVB stanoví, že společná domovní elektrická instalace v domech, sloužící pro připojení více zákazníků jedné elektrické přípojky, tj. například v bytových domech, není součástí elektrické přípojky, ale naopak součástí nemovitosti. Na společné domovní elektrické stanici se nachází odběrná místa jednotlivých zákazníků. V každém odběrném místě je instalováno odběrné elektrické zařízení jednoho zákazníka, případně i včetně měřicích transformátorů, do něhož se uskutečňuje dodávka elektřiny. Místo dodávky elektřiny pro jednoho zákazníka se tak může v elektroenergetice nacházet za koncem distribuční (energetické) soustavy. Měřicím transformátorem v odběrném místě se rozumí elektroměr.³⁹⁶ I když elektroměr v odběrném místě jako zařízení, které není prvkem energetické soustavy, nestojí v centru pozornosti tohoto článku, v souvislosti s realizací smluvních vztahů v elektroenergetice je nutno vyjádřit se pro úplnost také k jeho věcněprávnímu statusu. Elektroměr nelze podle mého názoru považovat za součást jiné věci, neboť nesplňuje žádnou

z podmínek § 120 odst. 1 ObčZ, resp. § 505 NObčZ. Odběr elektřiny lze realizovat i bez elektroměru jako měřicího zařízení.³⁹⁷ Z těchto důvodů je podle mého výkladu potřeba považovat elektroměr za samostatnou věc v právním smyslu.³⁹⁸

6.3 Plynárenství

Až doposud jsem mluvil, kromě jiného, také o energetickém zařízení, které je prvkem plynárenské soustavy. Pojem energetického zařízení jsem vymezil jako samostatné funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení na přeměnu, transformaci, připojení, přenos, přepravu, rozvod, distribuci nebo dodávku energie, které je prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení provozovaného poskytovatelem energetických služeb. Toto vymezení lze členit na dvě části. Prvá vymezuje účelové určení tohoto zařízení a druhá soustavy energetického odvětví, ve kterém toto účelové určení plní. Na tomto místě bych chtěl pojednat o takovémto zařízení, které naplňuje podmínky první části definice a současně plní své účelové určení v plynárenské soustavě. Plynárenskou soustavu vymezuje EnerZ³⁹⁹ jako „*vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přepravu, distribuci a uskladnění plynu, včetně systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k převodu informací pro činnosti výpočetní techniky a informačních systémů, které slouží k provozování těchto zařízení.*“ Druhá část vymezení energetického zařízení zahrnuje, nad rámec její první části, také výrobu a uskladnění plynu. Prvá část definice, tj. účelové určení zařízení, ale podmiňuje obsah pojmu jako celku. Z toho vyplývá, že energetickým zařízením v plynárenství není zařízení, jenž slouží výrobě nebo uskladnění plynu.⁴⁰⁰

Plynárenskou soustavu lze členit na část výroby, přepravní soustavu, distribuční soustavu a část uskladnění plynu. Plynárenská soustava začíná výrobnou plynu, tj. zařízením na výrobu nebo těžbu plynu, nebo terminálem zkapalněného zemního plynu včetně stavební části a nezbytných pomocných zařízení. Výrobní plynu může být, stejně jako výrobní elektřiny, připojena k přepravní nebo distribuční soustavě.⁴⁰¹ V dalším výkladu ale vycházím, vzhledem k vlastní výrobě plynu na území České republiky, zejména z připojení výroby k přepravní soustavě. Na výrobní plynu navazuje od obchodního místa⁴⁰² soubor plynodů, v nichž udržují požadovaný tlak v přepravní soustavě kompresní stanice. Spolu s dalšími souvisejícími objekty tvoří přepravní soustavu. Ta je propojena s plynárenskými soustavami v zahraničí. Na vstupu a výstupu na/z území České republiky je plyn

392 Elektrická přípojka není a contrario § 2 odst. 2 písm. a) bodu 10 EnerZ prvkem přenosové soustavy.

393 Srov. § 45 odst. 4 EnerZ.

394 Blíže viz část C, kapitola 2.

395 Z předchozího výkladu vyplývá, že jde jenom o rozvod elektřiny za odběrným místem.

396 Srov. § 2 odst. 2 písm. a) bod 6 EnerZ. Zákonná definice je podle mého názoru do jisté míry nepřesná, neboť elektroměr může být vybaven měřicím transformátorem, ale ne každý elektroměr má měřicí transformátor. Elektroměry s měřicím transformátorem se nachází na odběrných místech s vyšším napětím; tyto měřicí transformátory transformují toto napětí na nízké. Je tak zřejmě vhodnější používat obecnější pojem elektroměr. Za elektroměr (k měření činné energie) se považuje „*měřidlo měřící činnou elektrickou energii spotřebovanou v elektrickém obvodu, které je určeno pro použití v obytných a obchodních prostorách a v lehkém průmyslu*“ [§ 2 písm. f) Nařízení vlády].

397 Srov. § 51 odst. 1 písm. c) a d) EnerZ.

398 K problematice elektroměrů na našem území z historického hlediska viz HELLER, Jan. *Základové práva elektřiny*. Bursík & Kohout: Praha, 1905. 170 s. s. 156, 157.

399 Srov. § 2 odst. 2 písm. b) bod 7 EnerZ.

400 Uskladnění plynu je vyloučeno z odborných důvodů jako je to u výroby, včetně těžby plynu (viz část C, kapitola 2.).

401 Viz § 57 odst. 1 písm. a) EnerZ.

402 Obchodním místem rozumíme místo, na které navazuje přenosová soustava nebo distribuční soustava, zpravidla osazené měřicím zařízením, v němž dochází k realizaci závazků účastníkům trhu s plynem, jejichž předmětem je dodávka plynu.

kvalitativně a objemově měřen v hraničních předávacích stanicích. S tranzitními plynovody jsou propojeny vnitrostátní plynovody vnitrostátními předávacími stanicemi. Tranzitní a vnitrostátní plynovody tvoří jako vysokotlaké plynovody přepravní soustavu. Prostřednictvím předávacích stanic je plyn z tranzitních a vnitrostátních plynovodů předáván do (regionálních) distribučních soustav.⁴⁰³ Na každé předávací stanici je měřeno množství zemního plynu. Na přepravní soustavu jsou napojeny také zásobníky na uskladnění plynu. Kvalita plynu je měřena na uzlových místech soustavy.

Problémy s určením vlastnického titulu k energetickému zařízení mohou nastat zejména na distribuční soustavě. Distribuční soustavu odděluje od přepravní soustavy předávací stanice. Za ní tvoří distribuční soustavu vzájemně propojený soubor vysokotlakých, středotlakých a nízkotlakých plynovodů a plynovodních přípojek ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy, který není přímo propojen s kompresními stanicemi. Na vysokotlaký a středotlaký plynovod může být napojen zákazník vysokotlakou plynovou přípojkou, nebo se může od vysokotlakého plynovodu jedné distribuční soustavy oddělit distribuční soustava provozovaná jiným držitelem licence na distribuci plynu. Rovněž může být k distribuční soustavě v takovémto místě připojena výroba plynu (např. bioplynová stanice). Transformaci tlaku plynu z vysokotlakých do středotlakých a ze středotlakých do nízkotlakých plynovodů zajišťují vysokotlaké a nízkotlaké regulační stanice.⁴⁰⁴ Za nízkotlakou regulační stanicí pokračuje distribuční soustava nízkotlakým plynovodem, z něhož odbočují plynovodní přípojky. Ty jsou ale součástí distribuční soustavy jenom pokud jsou ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy.⁴⁰⁵ Plynovodní přípojky slouží k připojení odběrného plynového zařízení. Plynovodní přípojku odděluje od odběrného plynového zařízení hlavní uzávěr plynu. Je-li plynovodní přípojka prvkem distribuční soustavy, tak od hlavního uzávěru plynu nejde v plynárenství o distribuční soustavu a v obecné terminologii tohoto článku o energetickou soustavu.⁴⁰⁶ Energetické zařízení, které je v plynárenství prvkem přepravní nebo distribuční soustavy, je samostatnou věcí v právním smyslu. Na jiné energetické zařízení, nacházející se před počátkem přepravní soustavy, tak prezentovanou koncepcí výkladu věcněprávního statusu energetických zařízení aplikovat nelze. Rovněž uvedené závěry neplatí pro veškerá zařízení počínaje hlavním uzávěrem plynu včetně zařízení pro konečné využití plynu. Tato zařízení jsou odběrným plynovým zaříze-

ním podle EnerZ. Odběrným plynovým zařízením ale není měřicí zařízení.⁴⁰⁷ Je-li prostřednictvím odběrného plynového zařízení v nemovitosti vlastníka dodáván plyn více než jednomu zákazníkovi v této nemovitosti, označuje energetický zákon takovéto odběrné zařízení jako společné odběrné plynové zařízení.⁴⁰⁸ Stejně jako v elektroenergetice, ani v plynárenství se nemusí odběrné místo nacházet na konci distribuční soustavy, ale až za ní. V odběrném místě musí být dodávka plynu měřená měřicím zařízením, kterým je v plynárenství plynoměr.⁴⁰⁹ Odběrné zařízení v domě s byty a nebytovými prostory je podle ZOVB společnou částí⁴¹⁰ tohoto domu. Odběrné plynové zařízení je již nepochybně součástí věci, k níž zásobování plynem slouží.⁴¹¹ O společném odběrném plynovém zařízení to stanoví EnerZ výslovně.⁴¹² Odběrným plynovým zařízením není podle EnerZ měřicí zařízení, čili plynoměr. I když tento není odběrným plynovým zařízením ani prvkem distribuční soustavy, pokládám pro úplnost za potřebné vyjádřit se k souvislosti s realizací smluvních vztahů v plynárenství k jeho věcněprávnímu statusu. Plynoměr zjevně není něčím, co podle povahy věci k ní náleželo a může být od ní oddělen, aniž by se tím tato věc znehodnotila. Odběr plynu přitom lze realizovat i bez plynoměru jako měřicího zařízení.⁴¹³ Je proto podle mého mínění nutné považovat plynoměr za samostatnou věc, kterou vlastní ten, komu k němu jako k samostatné věci svědčí vlastnický titul.

6.4 Teplárenství

Dodávky tepelné energie lze v teplárenství realizovat v zásadě prostřednictvím třech typů technické infrastruktury, jež závisí na výkonu a od toho závislého umístění tepelného zdroje. Odběrateli tepelné energie může být teplo dodáváno z:

- centrálního dálkového zdroje(ů) tepla (dále jen „centrální zdroj tepla“ v příslušném gramatickém tvaru),
- blokové (okreskové) kotelny (dále jen „bloková kotelna“ v příslušném gramatickém tvaru), *nebo*
- domovní kotelny.⁴¹⁴

K realizaci smluvních vztahů dodávky a odběru tepla se v prvních dvou případech vyžaduje veřejnoprávní

403 Přímou přepravní soustavu může být plyn dodáván pomocí vysokotlaké plynovodní přípojky také zákazníkům jako tzv. přímým odběratelům (např. paroplynová elektrárna). Takováto plynovodní přípojka ale není prvkem přepravní soustavy [§ 2 odst. 2 písm. b) bod 15 EnerZ a contrario].

404 Komplex prvků společně označený jako regulační stanice se skládá zásadně ze stavební části, souboru strojně technologického zařízení a vybavení pro regulaci vstupního přetlaku plynu na nižší výstupní přetlak.

405 Není-li tomu tak, končí distribuční soustava před odbočením z jejího plynovodu. K vlastnictví plynovodní přípojky viz § 66 odst. 2 EnerZ.

406 Pokud plynovodní přípojka není ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy a není proto prvkem distribuční soustavy, končí distribuční soustava odbočením z plynovodu distribuční soustavy. Plynovodní přípojka je přitom samostatnou věcí v právním smyslu (§ 66 odst. 2 a 3 EnerZ).

407 Měřidlem jsou podle § 2 písm. a) Nařízení vlády inter alia plynoměry, elektroměry a měřidla tepla.

408 Jako příklad společného odběrného zařízení lze uvést odběrné plynové zařízení, které slouží pro konečné využití plynu vlastníky bytových jednotek bytového domu, kteří jsou zákazníky podle EnerZ.

409 Za plynoměr se podle § 2 písm. e) Nařízení vlády považuje měřidlo určené pro měření, zaznamenávání a indikaci množství (objem nebo hmotnost) jím protéčeného topného plynu, které je určeno pro použití v obytných a obchodních prostorách a v lehkém průmyslu.

410 Srov. § 2 písm. g) ZOVB.

411 Platí obdobně to, co bylo výše řečeno o odběrném elektrickém zařízení (rozvody elektřiny za odběrným místem).

412 Blíže viz § 62 odst. 5 EnerZ.

413 Srov. § 74 odst. 1 písm. c) EnerZ.

414 V případě domovní kotelny je smluvené místo dodávky tepla zpravidla na výstupu ze zdroje tepelné energie (tj. přímo za kotlem).

povolení (licence).⁴¹⁵ V případě domovní kotelny se licence nevyžaduje.⁴¹⁶

V prvních dvou případech lze schéma soustavy zásobování teplem členit na část výroby tepelné energie a část distribuce prostřednictvím rozvodného tepelného zařízení, na níž navazuje oblast, v níž dochází ke spotřebě nebo dalšímu využití tepelné energie (dále jen „spotřeba“ v příslušném gramatickém tvaru).

S případem zásobování teplem z centrálního zdroje(ů) se setkáváme při zajišťování dodávek tepla pro velký počet odběratelů tepla například na území města, nebo jeho podstatné části. V části výroby tepelné energie působí jeden nebo více zdrojů tepelné energie zpravidla s větším instalovaným výkonem. Tyto zdroje tepelné energie jsou napojeny na rozvodné tepelné zařízení. Vlastníkem zdrojů tepelné energie může, ale nemusí být subjekt odlišný od distributora tepelné energie. Zejména v případech, kdy jsou výrobce tepelné energie a distributor odlišné subjekty,⁴¹⁷ nabývá na významu odběrné místo na výstupu ze zdroje, v němž zásadně přechází⁴¹⁸ tepelná energie z vlastnictví dodavatele (výrobce) do vlastnictví odběratele (distributora). Až od tohoto odběrného místa mezi výrobcem tepelné energie a distributorem ve směru dodávky energie lze mluvit o rozvodném tepelném zařízení (v obecné rovině podle předchozího textu energetické soustavy) a jenom zařízení od tohoto bodu naplňují vymezení energetického zařízení pro účely tohoto článku. Jiných strojně technologických zařízení před tímto bodem se proto závěry tohoto článku netýkají. Rozvodné tepelné zařízení slouží pro přepravu tepelné energie tvořené tepelnými sítěmi, předávacími stanicemi a domovními předávacími stanicemi. Rozvodné tepelné zařízení lze dále členit na primární a sekundární stranu rozvodu tepla, které technicky oddělují předávací stanice tepla, v nichž dochází k transformaci parametrů tepla podobně jako v transformátorech v elektroenergetice. Primární rozvod tepla tak začíná za odběrným místem na výstupu ze zdroje tepelné energie a na druhé straně ho ohraničuje příslušná předávací stanice tepla.⁴¹⁹ K určení konce primární strany rozvodného zařízení je ale rozhodné další odběrné místo, které je umístěné před touto předávací stanicí tepla. V odběrných místech dochází k měření dodaného a odebraného tepla, což má význam pokud v tomto místě dochází ke změně vlastnického práva k tepelné energii.⁴²⁰ Za takovýmto odběrným místem dochází k transformaci parametrů tepla v předávací stanici tepla. Množství tepla je po transformaci

v předávací stanici opět měřeno v odběrném místě.⁴²¹ Za tímto odběrným místem začíná sekundární strana rozvodu tepla. Od sekundární strany rozvodu tepla začíná odbočením od rozvodného tepelného zařízení tepelná přípojka.⁴²² Energetický zákon nestanoví o tepelné přípojce⁴²³ podobně jako je tomu u elektrické a plynovodní přípojky, že jsou-li tyto přípojky ve vlastnictví provozovatele příslušné distribuční soustavy, tvoří jeden z prvků této soustavy. Lze ovšem předpokládat, že vztah rozvodného tepelného zařízení a tepelné přípojky bude obdobný.⁴²⁴ Tepelná přípojka končí vstupem do odběrného tepelného zařízení v odběrném místě (nižšího řádu). Právě v tomto místě dochází zásadně ke změně vlastnického práva k tepelné energii.⁴²⁵ Za ním⁴²⁶ následuje odběrné tepelné zařízení určené pro vnitřní rozvod a spotřebu tepelné energie v objektu nebo jeho části, případně v souboru objektů odběratele. Odběrné tepelné zařízení tedy není součástí rozvodného tepelného zařízení. Odběrné tepelné zařízení je podle ObčZ⁴²⁷ nebo NObčZ⁴²⁸ součástí vytápěné věci,⁴²⁹ v terminologii ZOVB⁴³⁰ odpovídá rozvodům tepla a je společnou částí domu.

421 To má význam zejména, pokud se převádí v tomto místě vlastnické právo k tepelné energii z jednoho subjektu na druhý.

422 Tepelná přípojka ale může začínat také na zdroji tepelné energie nebo může být v některých případech napojena také na primární rozvod tepla. Za ní pak následuje odběrné místo, do něhož se provádí dodávka tepla. Za odběrným místem se pak nachází předávací stanice tepla. Slouží-li ale jenom k zajištění zásobování tepla zásadně jednoho objektu, označuje se jako domovní předávací stanice. Co je ale pro předávací stanici tepla nebo domovní předávací stanici společné, je skutečnost, že se jedná o zařízení výměníku tepla, který transformuje parametry teplotnosné látky tak, že lze teplotnosnou látku využít k přímému vytápění. Uvedený výměník tepla již ale není prvkem rozvodného tepelného zařízení a závěry tohoto článku nelze naň aplikovat. To ale neznamená, že nelze použít obecnou občanskoprávní teorii, jak to učinil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

423 Oproti § 31 zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07], lze v § 75 EnerZ přivítat pojmenování zařízení jako tepelné a nikoliv již teplotnosné přípojky. Dikce § 75 EnerZ přitom zůstala obdobná jako u jeho předchůdce. Tepelná přípojka představuje obecnější pojem pro různé druhy přípojek podle vlastností teplotnosného média (teplotnosné, horkovodní a parní přípojka).

424 K situaci, že tepelná přípojka ve vlastnictví provozovatele rozvodného tepelného zařízení není EnerZ prohlášena za součást rozvodného tepelného zařízení, dochází podle mého názoru z důvodu chybějící obecnější terminologie jako je tomu u distribuční soustavy v elektroenergetice a plynárenství.

425 Je-li použít v předchozím textu místo pojmu rozvodné tepelné zařízení obecnější pojem pro všechna tři energetická odvětví, znamená to, že tento bod představuje konec energetické soustavy. Za tímto místem již nelze mluvit o energetických zařízeních, neboť ty mohou být jenom prvky energetické soustavy.

426 V praxi nastávají také případy, kdy se před odběrným místem (nižšího řádu, anebo za ním nachází tzv. tlakově závislá domovní předávací stanice. Jde o atypickou domovní předávací stanici, jež slouží k zajištění dodávky tepla a ohřevu teplé vody zásadně pro jeden objekt. Aplikovatelnost dosavadních závěrů o věcnoprávním statusu energetických zařízení bude proto záviset na konkrétním umístění této tlakově závislé domovní předávací stanice vzhledem k odběrnému místu.

427 Blíže viz § 120 odst. 1 ObčZ.

428 Blíže viz § 505 NObčZ.

429 Platí obdobně to, co bylo výše řečeno o odběrném elektrickém zařízení a odběrném plynovém zařízení.

430 Blíže viz § 2 písm. g) ZOVB.

415 Blíže viz § 4 odst. 1 písm. i) EnerZ.

416 Srov. § 3 odst. 3 věta druhá EnerZ.

417 Jako příklad může sloužit povinný výkup tepelné energie držitelem licence na rozvod tepelné energie od výrobce, jenž tuto energii získává z obnovitelných zdrojů [§ 80 odst. 1 písm. a) bod 1 EnerZ].

418 V přísné občanskoprávní terminologii jde o její převod.

419 Nad rámec vymezení prvků rozvodného tepelného zařízení v EnerZ se může na primární straně rozvodného tepelného zařízení nacházet také přečerpávací stanice. Její zařazení do rozvodného tepelného zařízení závisí od hydrauliky rozvodného tepelného zařízení (např. v případě přepravy tepla na větší vzdálenost, v případě výškových rozdílů nebo dodatečně připojených odběrných míst).

420 Nedochozí-li v tomto místě ke změně vlastnického práva k tepelné energii, nelze toto místo ztotožnit s legálním pojmem odběrného místa podle EnerZ a místo plní jen funkci měřicího zařízení.

Druhým typem realizace smluvního vztahu dodávky a odběru tepla je dodávka tepelné energie z blokové kotelny. Spolu s dodávkami tepla z centrálního zdroje představuje formu centralizovaného zásobování teplem.⁴³¹ Z pohledu rozlohy území, k jehož zásobování teplem slouží, stojí blokovaná kotelná v pozici předávací stanice tepla v systému centralizovaného systému zásobování teplem. Schéma dodávky tepelné energie z blokové kotelny začíná zdrojem tepelné energie, jímž je blokovaná kotelná. Na výstupu z blokové kotelny se nachází odběrné místo na výstupu ze zdroje. V tomto místě začíná rozvodné tepelné zařízení nebo, v obecné terminologii tohoto článku, energetická soustava. Závěry předkládané práce platí jenom a pouze pro zařízení, jež jsou v tepelné energetice prvkem rozvodného tepelného zařízení. Na rozvodné tepelné zařízení navazuje tepelná přípojka.⁴³² Tepelná přípojka končí v odběrném místě pro odběratele tepelné energie. Za ním následuje odběrné tepelné zařízení, o němž platí to stejné jako v případě dodávky tepla z centrálního zdroje tepla.

Třetím případem realizace vztahů v tepelné energetice je dodávka tepla vyrobeného v domovní kotelně. Domovní kotelná může být umístěna v objektu nebo mimo objekt, k jehož zásobování tepelnou energií slouží. Odběrné místo na výstupu ze zdroje, jak je známe z předchozích dvou případů, může fakticky splyvat s odběrným místem pro konečné spotřebitele.⁴³³

V předchozích podkapitolách věnovaných elektroenergetice a plynárenství jsem se vyjádřil k vlastnictví elektroměrů a plynoměrů. Pro úplnost je proto nutné zabývat se na tomto místě také problematikou měření v teplárenství. Paragraf 78 odst. 1 EnerZ stanoví, že držitel licence na výrobu tepelné energie a držitel licence na rozvod tepelné energie je povinen dodávku tepelné energie měřit, vyhodnocovat a účtovat podle skutečných parametrů teplotnosné látky a údajů *vlastního* měřicího zařízení, které na svůj náklad osadí, zapojí, udržuje a pravidelně ověřuje správnost jeho měření. U domovní předávací stanice lze instalovat měření tepelné energie na vstupu nebo na výstupu z domovní předávací stanice. Specifické případy jako v dodávkách elektřiny nebo plynu do bytových domů v teplárenství zásadně⁴³⁴ nena- stávají. Odběratelem není v případě smluvního vztahu o dodávkách tepelné energie konečný spotřebitel. Smluvní stranou dodavatele tepla je v tomto závazkovém vztahu společenství vlastníků jednotek.⁴³⁵ Ceny služeb

431 Pojmy centrální zdroj tepla a centralizované zásobování teplem je proto třeba rozlišovat. Centralizované zásobování teplem je pojem širší, jenž zahrnuje jak dodávku z centrálních zdrojů tepla, tak z blokových koteleň. Charakteristickým rysem pojmu centralizovaného zásobování teplem je použití primární a/nebo sekundární strany rozvodného tepelného zařízení k dodávce tepla konečnému spotřebiteli.

432 K povaze tepelné přípojky viz výše.

433 Budeme-li mít za to, že EnerZ se na tyto případy vztahuje, tak tento sice předpokládá, že odběrné místo na výstupu ze zdroje a odběrné místo pro konečné spotřebitele se nachází v různých bodech úsečky. Vzdálenost mezi nimi má tvořit rozvodné tepelné zařízení, byť by bylo jenom formální (např. o délce 1 metru). Podle mého názoru není nutné (při zachování věcné působnosti EnerZ) na tomto požadavku rozumně trvat.

434 Například pokud není tepelná přípojka ve vlastnictví subjektu odlišného od distributora tepelné energie.

435 Blíže viz § 9a odst. 1 písm. a) ZOVb. Uvedené platí ovšem za předpokladu, že společenství vlastníků zajišťující tepelnou energii jako plnění

spojených s užíváním jednotek rozúčtovává na jednotlivé vlastníky jednotek společenství vlastníků jednotek podle zvláštního právního předpisu.⁴³⁶ Situace podobná odvětví elektroenergetiky a plynárenství s elektroměry a plynoměry tak v teplárenství zpravidla nevzniká.

D. Závěr

Cílem tohoto článku bylo pokusit se zodpovědět otázku věcněprávního a vlastnického režimu energetického zařízení, které je prvkem energetické soustavy. Bylo proto třeba odpovědět, zda se energetické zařízení, jež se stane prvkem energetické soustavy, stává součástí jiné věci a jeho samostatná právní existence zaniká, anebo zůstává samostatným objektem práv. Za tímto účelem jsem provedl zejména detailní analýzu příslušné judikatury Nejvyššího soudu. Odpověď na otázku, kdo bude v konkrétním jedinečném případě vlastníkem energetického zařízení, je ale stejně nejistá jako předvídat názor Nejvyššího soudu.

Poukázal jsem na rozhodování Nejvyššího soudu v otázce, zda se energetické zařízení stává součástí věci jiné a jako samostatný objekt práv zaniká, anebo si zachovává samostatný věcný status. Každý případ posouzení věcněprávního statusu věci je ve své podstatě jedinečný. Podle mého názoru ale nelze považovat judikatorní činnost Nejvyššího soudu v této otázce za jednotnou a zohledňující specifika poskytování energetických služeb. To je důvodem, proč činí otázka věcněprávního statusu energetického zařízení v praktickém životě a rozvoji společenských vztahů, i s přispěním judikatury Nejvyššího soudu, potíže. Byť jde v případě posouzení otázky, zda se věc stává součástí jiné věci, vždy o právní kvalifikaci ad hoc v každém jednotlivém případě, odlišné právní závěry Nejvyššího soudu v případech podle mého mínění v podstatných rysech obdobných, vyvolávají zejména u poskytovatelů energetických služeb oprávněně nejistotu. Vnitřní rozpornost předmětné judikatury kromě toho umocňuje ze strany Nejvyššího soudu používání obecné věcněprávní terminologie, kterou naplňuje tato soudní instance vlastním, právním dějinám ani teorii občanského práva, neznámým obsahem. Judikatorní činnost, zejména Nejvyššího soudu, účastníky na trhu s energiemi ve svém rozhodování omezuje o to víc, že ani jeden směr, kterým se Nejvyšší soud v otázce vlastnictví energetických zařízení vydal, nerespektuje specifické rysy odvětví. Provedenou analýzu judikatury Nejvyššího soudu jsem si proto dovolil doplnit o ucelený výklad určení vlastnického práva k energetickým zařízením napříč všemi energetickými odvětvími. Navrhuji interpretaci ustanovení § 120 ObčZ a § 505 NObčZ, která je založená

poskytované s užíváním bytů či nebytových prostorů nebo k technologickým účelům, není věci vlastníkům bytových jednotek v pozici dodavatele samo [§ 2 odst. 2 písm. c) bod 2 EnerZ].

436 Viz vyhlášku č. 372/2001 Sb., kterou se stanoví pravidla pro rozúčtování nákladů na tepelnou energii na vytápění a nákladů na poskytování teplé užitkové vody mezi konečné spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-15].

na tzv. dvoustranném funkčním kritériu posuzování věcněprávního statusu energetického zařízení. Energetické zařízení je prvkem určitého funkčního celku energetické soustavy, kde nikoliv jednotlivé energetické zařízení, ale tento funkční soubor energetických zařízení zabezpečuje dodávky energií. Energetické zařízení tak současně vždy slouží věcem, k jejichž zásobování energií je určeno a dalším věcem, které společně s ním toto zásobování umožňují (resp. podnikovi poskytovateli energetické služby). Energetické zařízení je proto podle uvedeného výkladu vždy samostatnou věcí v právním smyslu. Uvedený postup pak aplikuji s dávkou analogie také na některé specifické smluvní vztahy v energetice. V článku se použitím jednotné terminologie snažím demonstrovat aplikovatelnost této výkladové varianty v elektroenergetice, plynárenství a teplárenství. Argumentační přesvědčivost má, podle mého názoru, této variantě dodat také provedení harmonického výkladu všech relevantních předpisů. Z pohledu funkce práva je ale nejdůležitější, že právo má sloužit potřebám lidí. Domnívám se, že navržená výkladová varianta slouží všem účastníkům na trhu s energií, protože se vytváří spravedlivé podmínky pro realizaci právních vztahů v této oblasti, a tak i k uspokojování potřeb každého zúčastněného subjektu.

V návaznosti na tuto problematiku obecnějšího charakteru dospívám v rámci zvláštní úpravy vlastnictví na územích vojenských újezdů státu k závěru o rozporu mezi tím, co být má a mezi tím, co je. Žádné ze skutečností z provedeného výzkumu a jeho analýzy nenasvědčují tomu, že by některý z držitelů licence na podnikání v energetických odvětvích, jež provozuje energetická zařízení na územích vojenských újezdů, měl nějaký právní titul k jejich užívání. Držitelé licence tak nesplňují podmínku stanovenou energetickým zákonem a Energetický regulační úřad je v takovéto situaci oprávněn rozhodnout o změně nebo zrušení jejich licence. Provozovatelé přenosové a přepravní soustavy jsou přitom podle současné vnitrostátní i unijní legislativy povinni tyto soustavy vlastnit. Vzhledem k úpravě obligatorního vlastnictví určených věcí nacházejících se na těchto územích tak přistupuje k vnitrostátnímu porušení právní povinnosti také odpovědnost České republiky pro porušení závazku duty and loyal cooperation, vyplývajícího z čl. 4(3) SEU.

Úvahy o věcněprávních a vlastnických otázkách spojených s energetickými zařízeními a energetickými soustavami završuje odpověď na otázku věcněprávní povahy energetické soustavy. Tu podstatně ovlivňuje teoreticko-právní spor o obsahu stejných pojmů používaných jak v právu soukromém, tak v právu veřejném. Z komparativního náhledu slovenské judikatury zastává Nejvyšší soud Slovenské republiky princip jednoty a bezrozpornosti výkladu právního řádu jako celku. Energetickou soustavu proto považuje za samostatnou věc v právním smyslu. Podle mého mínění se ale s tímto pojetím nelze ztotožnit a závěry předložené analýzy vnitrostátního českého i slovenského práva a práva Evropské unie svědčí spíše pro řešení opačné. Energetickou soustavu tak podle mého názoru tvoří samostatná funkční

zařízení nebo funkční celky individuálních energetických zařízení, které si zachovávají samostatnost jako individuální objekty práv. Tato její povaha na druhé straně nevyklučuje kvalifikaci energetické soustavy jako majetkového celku náležejícího stejné osobě, respektive její právní povaze věci hromadné.

Vzhledem k datu vzniku tohoto článku jsem věnoval náležitou pozornost také relevantní právní úpravě nového občanského zákoníku. Ta ponechává základní normu k posouzení věcněprávního statusu jako součásti věci i do budoucna nezměněnou. Aplikace oboustranného funkčního kritéria proto může kontinuálně pokračovat i po 1. lednu 2014, bude-li samozřejmě soudní praxí přijata. Pokud by tomu tak nebylo, nepřináší podle mé analýzy do odvětví energetiky více jistoty ani nový občanský zákoník. Nový občanský zákoník se také vrátil k zásadě *superficies solo cedit*. Ve vztahu k energetickým vedením ale NObčZ stanoví z této zásady výjimku. Ani nová energetická vedení se tak nestanou podle NObčZ součástí pozemku a budou i nadále samostatnými věcmi v právním smyslu.

E. Summary

The objective of this article is to establish what the real rights' and ownership' status of energy facilities in the Czech Republic is. This has been done predominantly by deep and critical analysis of the case law of the Supreme Court of the Czech Republic. The opinions of the Supreme Court itself differ. One claims that an energy facility is a component of a thing and the other opinion interprets the legal status of an energy facility as an individual thing.

The content of the paper has been split into general part and specific part. The first one provides the explanation of concept of ownership in the Czech Republic, constitutional and international guarantees of its protection, and specific features of energy facilities as the elements of energy networks. The article defines term "energy facility" as an individual functional facility or a functional complex compounded of energy facilities for the purpose of transformation, connection, transfer, transmission and distribution of energy, which is a part of electric, gas or heat network, managed and administered by a provider of energy services.

The core of the article is constituted by the specific part. First, it analyses the case law of the Supreme Court and provides discussion on the real rights to energy facilities in details. When an energy facility is not a part of an electric, gas or heat network, it is considered to be an individual thing undisputedly. However, as an energy facility becomes a part of any of the aforesaid network, the situation may change since the Art. 120(1) of the Czech Civil Code states that "component of a thing is defined as all that appertains to the thing according to its nature and can not be separated from the thing without devaluation of the thing." Cases concerning transformers, heat exchangers and boilers predominantly have been submitted to the Supreme Court. In

general, there are two different arguments in its judgments for the different solutions of the question. The first emphasises that such an energy facility can not be separated from the thing without devaluation of the thing as there would be no energy supply without the said energy facility. The others, however, point out the possible plurality of things which may be supplied with the very same energy facility. In that case, energy facility is considered to be an individual thing as it is inconceivable that the energy facility could be a component part of more than one thing. I argue that none of the opinions of the Supreme Court takes special features of supply of energy into account. I distinguish three parts of any energy network: production, (long-distance) transmission and distribution of an energy network. An energy facility, as defined above, is a part of transmission or distribution part of energy network only. Transmission and distribution are compounded of a lot of energy facilities, which create a functional complex, in which any of energy facilities is generally crucial to the complex and the supply of energy without any of them is disrupted. The last energy facility in the energy network supply chain will thus not provide the owner of a thing supplied the security of supply. That is why I argue that the last energy facility in the chain of energy network serves both energy facilities of transmission and distribution network and thing(s) supplied by the network as it is. The same applies to any energy facility as a part of the network. Thus, in my opinion, it must be claimed that any energy facility is an individual thing.

Thereafter, the real rights' and ownership' status of energy facilities is discussed in respect of specific problems related to ownership of block of flats, army areas and proprietary status of energy networks. Even though the article offers the arguments why to consider an energy facility to be an individual thing, this might be impaired as an energy facility is situated in a block of flats. Under the Czech law, it is possible to own determined premises (flats or non-residential premises) situated in a block of flats by different persons. However, besides flats and non-residential premises, there are other parts of the block of flats (e.g. common walls and stairway, chimneys) which constitute the building as well. The said constituent co-parts of a block of flats are under the Czech law in co-ownership of the owners of flats and non-residential premises. Both the Constitutional Court and the Supreme Court consider the said energy facilities to constitute a block of flats (building) as well. That is why, according the case law, these are to be in co-ownership of the owners of flats and non-residential premises. The chapter provides a complex of legal arguments for the opposite conclusion.

Particular problems with the ownership of energy facilities are raised in the army areas. According to a special law on the defence of the state, any thing situated in army area, except that, which was brought there, may be owned only by the state. However, according the EU law, the transmission system operator of the Czech Republic has to own the transmission system as well. Energy distribution companies are required to

have a legal title to energy facilities used for distribution purposes. My research, together with the legal analysis shows, that the Czech electricity transmission operator uses electricity infrastructure in an army area without any proprietary rights to it. Energy distribution companies do not have any legal title (neither ownership nor tenancy) to use the infrastructure in army areas as well. That is why I conclude, that the Czech Republic breaches the EU law and the licences of the energy companies should be modified.

Last but not least, I deal with the question of the real rights' status of an energy network. I oppose the opinion that an energy network could be considered to be an individual thing. In my opinion, an energy network is composed of individual functional facilities or functional complexes compounded of energy facilities, which are to be considered to be individual things for all the times.

As New Civil Code is to come in force in 2014 in the Czech Republic, its provisions dealing with a "component of a thing institute" are analysed in a separate chapter. In contrast to the present Civil Code, the New Civil Code states that a building shall be a component of a land. However, there is an exception for energy infrastructure. The other relevant provisions of the New Civil Code are generally the same as those of the present Civil Code. Thus, I conclude that the concept of his interpretation of real rights' status to energy facilities could be applied after January 1, 2014 as well. The last chapter of the article provides basic "instruction manual" for interpretation of the status of energy facilities in law practice.

F. Seznam použitých pramenů

Knižní díla

- [1] BARTOŠEK, Milan. *Encyklopedie římského práva*. Praha: Academia, 1994. 469 s. ISBN 80-200-0243-X. s. 43, 246.
- [2] BENČEK, Karel et al. *Trh s elektřinou. Úvod do liberalizované energetiky*. Asociace energetických manažerů: Praha, 2011. 422 s. ISBN neuváděno. s. 1, 2, 9 – 51, 209 – 221.
- [3] BERGER, Adolf. *Encyclopedic dictionary of Roman law. Volume 43, Part 2*. Philadelphia: The American Philosophical Society, 1991. 476 s. ISBN 1-58477-142-9. s. 453.
- [4] BLAŽEK, Vladimír; SKALA, Petr. *Distribuce elektrické energie*. Elektronický učební text Fakulty elektrotechniky a komunikačních technologií VUT v Brně. 2008. 135 s. ISBN neuváděno. s. 9 – 24.
- [5] BRADÁČ, Albert; FIALA, Josef. *Rádce majitele nemovitosti*. 2. aktual. vyd. Praha: Linde, 2006. 1055 s. ISBN 80-7201-582-6. s. 495 – 560.
- [6] BRTKO, Róbert. *Res a kontroverzie sabiniánov a prokuliánov*. In: Bubelová, Kamila (ed.). *Res – věci v římském právu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 119 s. ISBN 978-80-244-2151-3. s. 49 – 51.
- [7] CUPALOVÁ, Marcela. *Energetická bezpečnost EU*. In: PROROK, Vladimír et al. *Energetická bezpečnost – geopolitické souvislosti*. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2008. 249 s. ISBN 978-80-86946-91-7. s. 159 – 165.

- [8] ČÁP, Jiří. *Zákon o vlastnictví bytů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 549 s. ISBN 978-80-7357-478-8. s. 19 – 40, 61, 62, 89 – 92.
- [9] ČERNÁ, Dagmar. *Standard lidských práv v Evropě*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009. 161 s. ISBN 978-80-87146-21-7. s. 126, 127.
- [10] ELIÁŠ, Karel et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek*. Praha: Linde Praha, 2008. 1391 s. ISBN 978-80-7400-004-1. s. 466 – 528, 606 – 610.
- [11] FIALA, Josef et al. *Občanské právo hmotné*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2002. 436 s. ISBN 80-210-2793-2.
- [12] FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 866 s. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 343 – 358, 369 – 375, 430 – 432.
- [13] FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 867-1618 s. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 1148 – 1150.
- [14] HAVLAN, Petr. *Veřejné vlastnictví v právu a společnosti*. Praha: C. H. Beck, 2008. 306 s. ISBN 978-80-7179-617-6. s. 129 – 134.
- [15] HELLER, Jan. *Základové práva elektriny*. Bursík & Kohout: Praha, 1905. 170 s.
- [16] HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského. Díl I*. Praha: Nakladatelství J. Otto, 1910. 311 s. s. 169 – 183, 206 – 227, 254 – 259, 277 – 279, 295 – 325, 351 – 353, 380 – 381, 464 – 468.
- [17] CHALMERS, Damian et al. *European Union Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 1235 s. ISBN-10 0-521-82041-3. s. 232 – 271.
- [18] CHALOUPKA, Vladimír. *Zákon č. 274/2001 Sb., v úplném znění k 1. lednu 2003 s rozšířeným komentářem, vyhláška č. 428/2001 Sb., s komentářem*. Praha: Soudy, 2003. 199 s. ISBN 978-80-86846-22-4. s. 8 – 15.
- [19] ILLEK, Stanislav. *Moravský vodní zákon: komentovaná sbírka norem, upravujících na podkladě zákona ze 30./V 1869, čís. 93 Ř. Z., vodoprávní poměry na Moravě*. Nové Město na Moravě: Nákladem vlastním, 1928. 147 s. s. 44 – 47.
- [20] JIČINSKÝ, Karel. *Vodní právo: přidán návrh zemského zákona o vodě: s vodopisní mapkou Čech*. Praha: K. Jičinský, 1870. 302 s. s. 51 – 64, 284 – 287.
- [21] JOHNSON, Allan Chester; COLEMAN-NORTON, Paul Robinson; BOURNE, Frank Card. *Ancient Roman statuses: a translation with introduction, commentary, glossary and index*. Clark, New Jersey: The Lawbook Exchange, 2003. 290 s. ISBN 1-58477-291-3. s. 119 – 120.
- [22] KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: 1995, C. H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1. s. 82 – 89.
- [23] KMEC, Jiří et al. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 78 – 81, 98 – 116, 118, 119, 148 – 152, 1243 – 1299.
- [24] KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1. s. 105 – 128.
- [25] KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, 2008. 903 s. ISBN 978-80-7357-375-1. s. 334 – 335.
- [26] KRÁSNÝ, A. [křestní jméno neuvedeno]. *O hospodářských a právních základech zásobování zemí českých elektrinou*. Praha: Nákladem vlastním, 1913. 27 s.
- [27] LUBY, Štefan. *Vlastnictví bytov*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1971, 518 s. s. 277 – 283, 294, 295, 338, 339.
- [28] MODY, Ashoka. *Infrastructure Delivery. Private Initiative and the Public Good*. Washington: The Economic Development Institute, 1996. 227 s. ISBN 0-8213-3520-0.
- [29] NOVOTNÝ, Marek. *Zákon o vlastnictví bytů: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 575 s. ISBN 978-80-7400-363-9. s. 1 – 27.
- [30] PENNITZ, Martin. *Der „Enteignungsfall“ im römischen Recht der Republik und des Prinzipats*. Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 1991. 346 s. ISBN 978-3-205-05453-9.
- [31] PELECH, Petr.; PELC, Vladimír. *Daně z příjmů s komentářem*. Olomouc: Anag, 2009. 967 s. ISBN 978-80-7263-542-9. s. 477 – 489, 494 – 498, 556 – 563.
- [32] PROCHÁZKA, Bohuš. *České vodní právo: systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona Moravského a Slezského*. Sušice: Nákladem vlastním, 1925. 495 s. s. 116 – 119, 138 – 148, 185 – 193.
- [33] PRUDKÝ, Pavel; LOŠŤÁK, Milan. *Hmotný a nehmotný majetek v praxi: komentář, příklady, výklad změn*. 12. aktual. vyd. Olomouc: Anag, 2010. 279 s. ISBN 978-80-7263-596-2. s. 10 – 17, 73 – 77, 94 – 102.
- [34] REBRO, Karol; BLAHO, Peter. *Rímske právo*. 4. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2010. 522 s. ISBN 978-80-8078-352-5. s. 220 – 223, 249 – 256.
- [35] REYNOLDS, Susan. *Before eminent domain: toward a history of expropriation of land for the common good*. Chapel Hill, N.C.: University of North Carolina Press, 2010. 192 s. ISBN 978-0-807-83353-7. s. 15, 16.
- [36] ROGGENKAMP, M. Martha et al. *Energy Law in Europe*. 2. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2007. 1488 s. ISBN 978-0199217199. s. 225 – 234, 257, 343 – 375, 828 – 833, 842, 843, 854 – 858, 1327, 1328.
- [37] ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl II. (§§ 285 až 530)*. Praha: V. Linhart, 1935. 970 s. s. 5 – 20, 29 – 39, 42 – 50, 809 – 888.
- [38] ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl IV. (§§ 859 až 1089)*. Praha: V. Linhart, 1936. 866 s. s. 330, 776 – 786.
- [39] SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnické právo*. (ed. Jiří Spáčil). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 426 s. ISBN 978-80-7357-742-1. s. VII – XXIV, 17 – 42, 47, 48, 264 – 270, 298 – 301.
- [40] SEDLÁČEK, Jaromír. *Vlastnictví a vlastnické právo: kritický pokus*. Brno: Barvič & Novotný, 1919. 58 s. s. 40 – 58.
- [41] SHERMAN, Charles Phineas. *Roman law in the modern world. Volume II*. 2. vyd. Boston: New Heaven Law Book Co., 1922. 498 s. s. 149 – 152.
- [42] SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II. Právo majetkové*. Praha: Spolek československých právníků „Všehrd“, 1946. 356 s. s. 184 – 190, 231, 232.
- [43] SVOBODA, Jaromír; ČIERNA, Agneša; FICOVÁ, Svetlana. *Občiansky zákoník, I. diel. Komentár*. Bratislava: Eurounion, 1998. 744 s. s. 138 – 142, 174, 175. ISBN 80-85568-85-3.
- [44] SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1344 s. ISBN 978-80-7400-339-4. s. 39 – 53.

[45] SZABO, Viktor. *Vlastnictví energetických zařízení*. In: BERKOVÁ, Zuzana. SVOČ 2012. Česko-slovenská soutěž studentské vědecké odborné činnosti v oboru právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 180 – 238.

[46] ŠVESTKA, Jiří et al. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1373 s. ISBN 978-80-7400-108-6. s. 637 – 685, 786 – 790.

[47] VAŠEČKA, Jan. *Věk v právním smyslu v historickém pohledu*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1979. 110 s. s. 76 – 77.

[48] VORÁČEK, Josef. *Počátky vlastnictví a práva ve světle ethnologie a sociologie*. Praha: Melantrich, 1936. 73 s.

[49] WAGNEROVÁ, Eliška et al. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 906 s. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 23 – 29, 300 – 329.

[50] WEYR, František. *Lex generalis a lex specialis*. Brno: Nákladem autora, 1940. 10 s.

Diplomové práce

[1] HOLČÍKOVÁ, Anna. *Vlastnictví v římském právu*. 2009. 69 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

Časopisecká díla

[1] ELIÁŠ, Karel. Výměnková stanice tepla jako složka podniku distributora tepelné energie a otázka jejího vlastnictví. *Obchodněprávní revue*. 2010, ročník 2, č. 1, s. 18 – 21. ISSN 1803-6554.

[2] ELIÁŠ, Karel. Vlastnické právo. Paradigmata českého pojetí pod zkušebními kameny kontinentální právní kultury. *Právní rozhledy*. 2005, ročník 13. S. 807 – 812. ISSN 1210-6410.

[3] MÁSLA, Karel. Řízení a stabilita elektrizační soustavy. *Energetika*. 2012, ročník 62. s. 427 – 431.

[4] MÁSLA, Karel; ŠVEJNAR, Pavel. Stabilita elektrizační soustavy. *Vesmír*. 2007, ročník 86, s. 30 – 32.

[5] RODGERS, R. H. On the water-management of the city of Rome. *Journal of Roman Archaeology*. 2005, ročník 18. s. 514 – 534. ISSN 1063-4304.

Osobní odborné konzultace (jednorázového charakteru)

[1] FLÁŠAR, Petr. ČEPS, a.s. Nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1. 24. září 2012.

[2] HALÁK, Marián. Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Mlynské nivy 59/A, 824 84 Bratislava. 15. října 2012.

[3] ROMAN, Milan. Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Mlynské nivy 59/A, 824 84 Bratislava. 15. října 2012.

Údaje zpřístupněné v režimu svobodného přístupu k informacím

[1] MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, SEKCIJA MAJETKU A INFRAŠTRUKTÚRY. *Žiadosť o poskytnutie informácií zo dňa 09. 10. 2012, č. j. SEMaI-21-7/2012-OdSM*. Viktor Szabo. 17. říjen 2012 [cit. 2012-10-19].

[2] MINISTERSTVO OBRANY (ČESKÉ REPUBLIKY), KANCELÁŘ MINISTRA. *Žádost o poskytnutí informací ze dne 09. 10. 2012, č. j. 1780-8/2012-1140*. Viktor Szabo. 5. listopad 2012 [cit. 2012-11-11].

Prameny mezinárodního práva

[1] Smlouva o energetické chartě. 21. listopad 1990. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Ochrana přímých zahraničních investic v energetice*. Praha: C. H. Beck, 2011. 425 s. ISBN 978-80-7400-392-9.

Právní předpisy a legislativní materiály (Evropská unie)

[1] Commission Staff Working Paper: Interpretative Note on Directive 2009/72/EC Concerning Common Rules for the Internal Market in Electricity and Directive 2009/73/EC Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas. The Unbundling Regime. [online] [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_the_unbundling_regime.pdf

[2] Listina základních práv Evropské unie. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 714/2009 ze dne 13. července 2009 o podmínkách přístupu do soustavy pro přeshraniční obchod s elektřinou a o zrušení nařízení (ES) č. 1228/2003. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 ze dne 13. července 2009 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám a o zrušení nařízení (ES) č. 1775/2005. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[5] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/72/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[6] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES ze dne 13. července 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[7] Smlouva o Evropské unii, konsolidované znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[8] Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

[9] Vysvětlení k Listině základních práv. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>

Právní předpisy a legislativní materiály (Česká republika)

- [1] Císařský patent č. 946/1811 sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1925. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [2] Důvodová zpráva k návrhu energetického zákona. Obecná část. Zásady a účel. Poslanecká sněmovna, tisk 535/0, ze dne 9. února 2000 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz>
- [3] Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku z května 2011 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz>
- [4] Důvodová zpráva k zákonu č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-28].
- [5] Pozměňovací návrhy obsažené v usnesení ústavně právního výboru č. 81 z 33. schůze konané dne 10. a 11. října 2011 (sněmovní tisk 362/2) [online] [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=362&ct1=2>
- [6] Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (sněmovní tisk 369/6) [online] [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=369&ct1=6>
- [7] Nařízení vlády č. 464/2005 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na měřidla, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [8] Návrh občanského zákoníku schválený Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR (listopad 2011) [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz>
- [9] Pokyn GFR č. D-6 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů [online] [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/Pokyn_GFR_c_D_6.pdf
- [10] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-09].
- [11] Zákon č. 438/1919 Sb., o státní podpoře při zahájení soustavné elektrisace, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [12] Zákon č. 177/1934 Sb. z. a n., o plynárenských podnicích požívajících výhod. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [13] Zákon č. 169/1949 Sb., 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-19].
- [14] Zákon č. 52/1966 Sb., o osobním vlastnictví k bytům, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-19].
- [15] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12].
- [16] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12].
- [17] Zákon č. 89/1987 Sb., o výrobě, rozvodu a spotřebě tepla, ve znění zákona č. 425/1990 Sb. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-10].
- [18] Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].
- [19] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].
- [20] Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].
- [21] Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12].
- [22] Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12].
- [23] Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-18].
- [24] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-12].
- [25] Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-13].
- [26] Vládní návrh občanského zákoníku z května 2011 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz>
- [27] Vyhláška č. 372/2001 Sb., kterou se stanoví pravidla pro rozúčtování nákladů na tepelnou energii na vytápění a nákladů na poskytování teplé užitkové vody mezi konečné spotřebitele. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].
- [28] Vyhláška č. 426/2005 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].
- [29] Vyhláška č. 541/2005 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].
- [30] Vyhláška č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].
- [31] Vyhláška č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

[32] Vyhláška č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

[33] Vyhláška č. 108/2011 Sb., o měření plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

[34] Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

[35] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-01-15].

Právní předpisy a legislativní materiály (Slovenská republika)

[1] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z.z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 172/2003 Z.z. Národná rada Slovenskej republiky, tisk 511, ze dne 18. prosince 2007 [online] [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.nrsr.sk>

[2] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Národná rada Slovenskej republiky, tisk 66, ze dne 1. června 2012 [online] [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.nrsr.sk>

[3] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských obvodoch, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-10-19].

[4] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 182/1993 Z.z., o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-10-28].

[5] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Ústava č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18].

[6] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

[7] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 182/1993 Z.z., o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-10-28].

[8] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 278/1993 Z.z., o správě majetku štátu, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

[9] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 281/1997 Z.z., o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z.z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

[10] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 136/2001 Z.z., o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18].

[11] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 656/2004 Z.z., o energetike a o zmene niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-08-31].

[12] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 657/2004 Z.z., o tepelnej energetike, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

[13] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 409/2007 Z.z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s plynom, ve znění pozdějších předpisů. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-11-18].

[14] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 251/2012 Z.z., o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2013-01-15].

Digesta

{SCOTT, Samuel P. *The Digest or Pandects of Justinian*. Dostupné z: http://webu2.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Anglica/digest_Scott.htm [cit. 2012-01-31]}

[1] D 9, 2, 29 Ulpianus libro 18 ad dictum.

[2] D 9, 2, 27 Ulpianus libro 18 ad dictum.

[3] D 21, 2, 11 Ulpianus libro 28 ad Sabinum.

[4] D 43, 13, 1 Ulpianus libro 68 ad dictum.

[5] D 43, 20, 1 Ulpianus libro 70 ad dictum.

[6] D 43, 21, 4 Venuleus libro primo interdictorum.

Judikatura soudů České republiky

[1] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 1. září 1925, sp. zn. Rv II 537/25. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

[2] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. října 1926, sp. zn. Rv I 635/26. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

[3] Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 15. 02. 1934, sp. zn. Rv I 2530/33. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].

[4] Rozhodnutí Vrchního soudu Praha ze dne 14. prosince 1993, sp. zn. 3 Cdo 70/92. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].

- [5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 25 Cdo 770/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 2548/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [7] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2452/98. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [8] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2002, sp. zn. 28 Cdo 990/2002. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2003, sp. zn. 28 Cdo 1788/2003. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [10] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. ledna 2004, sp. zn. 22 Cdo 1964/2003. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [11] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2006, sp. zn. 32 Odo 1238/2004. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2013-02-10].
- [12] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2004, sp. zn. III. ÚS 23/04. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [13] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2004, sp. zn. 5 Afs 130/2004. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [14] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 32 Odo 308/2005. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [15] Rozsudek Krajského soudu Brno ze dne 25. září 2007, sp. zn. 29 Ca 115/2006. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [16] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2007, sp. zn. 30 Cdo 3034/2006. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [17] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2008, sp. zn. 22 Cdo 1118/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [18] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2008, sp. zn. 32 Cdo 1055/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [19] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2008, sp. zn. 28 Cdo 35/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [20] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. 28 Cdo 3856/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [21] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2008, sp. zn. 22 Cdo 3510/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [22] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 1028/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [23] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2009, sp. zn. 28 Cdo 3608/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [24] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2009, sp. zn. 22 Cdo 944/2007. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [25] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 4420/2009. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [26] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2010, sp. zn. 22 Cdo 2925/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [27] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2010, sp. zn. 22 Cdo 2482/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [28] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 2958/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-02-07].
- [29] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2011, sp. zn. 22 Cdo 4949/2008. In: STUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-22].
- [30] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 2616/2010. In: 29 Cdo 2616/2010 [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/29Cdo2616/2010>

Rozhodnutí soudů a správních orgánů Slovenské republiky

- [1] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozhodnutí Protimonopolného úradu ze dne 21. října 2011, č. 2007/DZ/2/1/105. In: [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.antimon.gov.sk/819/4501/rozhodnutie-c-2011dzc2046.axd>
- [2] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2008, sp. zn. 2 Obo 41/2008. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>
- [3] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. března 2009, sp. zn. 6 Obo 138/2008. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>
- [4] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2009, sp. zn. 3 Sžf 101/2008. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-02-07].
- [5] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2009, sp. zn. 3 Sžf 101/2008. In: [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia>
- [6] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 3 Obdo 37/2009. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>
- [7] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 4Sžh/1/2010. In: Rozhodnutia [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.supcourt.gov.sk/rozhodnutia/>
- [8] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozhodnutí Protimonopolného úradu ze dne 21. října 2011, č. 2011/DZ/R/2/046. In: [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.antimon.gov.sk/819/4501/rozhodnutie-c-2011dzc2046.axd>
- [9] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Rozhodnutí Protimonopolného úradu ze dne 27. června 2012, č. 2012/ZK/2/1/028. In: [online] [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://www.antimon.gov.sk/898/zneuzivanie-dominantneho-postavenia.axd>

Elektronické zdroje

- [1] BENDA, Marek. In: Parlament České republiky Poslanecká sněmovna 2010–, stenozáznamy, stenografický zápis 25. schůze, 25. října 2011 [online] [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025015.htm#r2>
- [2] FRONTINUS, Sextus Julius. *De Aquaeductu Urbis Romae (On the water management of the city of Rome, přeložil by R. H. Rodgers. University of Vermont, 2003)* [online] [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://www.uvm.edu/~rroddgers/Frontinus.html>
- [3] GRABAN, Adrián. *Zápis inženýrských staveb a práv k nim do katastra nehnuteľností*. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Iura Edition [cit. 2012-10-27].
- [4] METCALF, Gilbert E. *Investment in Energy Infrastructure and the Tax Code*. 46 s. NBER Working Paper. Tufts University, Department of Economics [online] [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w15429>
- [5] PELIKÁNOVÁ, Radka. *Komparativní poznámky k vymezení společných částí budovy*. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-19].
- [6] *Přepavní soustava: popis* [online] [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://www.net4gas.cz/cs/popis/>
- [7] OFFICE ON FAIR TRADING. *Infrastructure Ownership and Control Stock-take*. [online] [cit. 2012-10-19]. Dostupné z: http://www.oft.gov.uk/shared_of/market-studies/ownership-control-mapping/OFT1290.pdf
- [8] REALITNÍ MAGAZÍN ARK ČR. *Technické zhodnocení stavby aneb zamýšlení nad jedním rozsudkem NSS*. [online] [cit. 2012-10-24]. Dostupné z: <http://www.stavebni-forum.cz/cs/article/19656/technicke-zhodnoceni-stavby-aneb-zamysleni-nad-jednim-rozsudkem-nss/>
- [9] SKÁLA, Martin. *Součást stavby*. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-10-19].
- [10] SKÁLA, Milan. *Spojení se zemí pevným základem*. In: ŠTUDENT ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-12-23].
- [11] SLOVENSKÁ REPUBLIKA – MINISTERSTVO OBRANY, SEKCIA MAJETKU A INFRAŠTRUKTÚRY, SPRÁVA PREVÁDZKY A ÚDRŽBY; STREDOSLOVENSKÉ ENERGETIKA, A.S. *Zmluva o dodávke a odbere elektriny pre odberné miesto 1220649 – 6 ze dne 2. března 2010*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://www.zmluvy.gov.sk/>
- [12] SLOVENSKÁ REPUBLIKA – MINISTERSTVO OBRANY SR; VÝCHODOSLOVENSKÁ ENERGETIKA, A.S. *Zmluva o poskytnutí služby č. 846/2011-S – 1472/4500/2011 ze dne 10. srpna 2011*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://crz.gov.sk/>
- [13] ÚSTAV ŠPECIÁLNEHO ZDRAVOTNÍCTVA A VÝCVIKU MO SR LEŠŤ; STREDOSLOVENSKÁ ENERGETIKA – DISTRIBÚCIA, A.S. *Zmluva o pripojení zariadenia odberateľa do distribučnej sústavy č. P20202011030183 ze dne 28. března 2011*. [online] [cit. 2012-11-04]. Dostupné z: <http://crz.gov.sk/>
- [14] *Zavedení zásady, podle níž stavba je součástí pozemku a s tím související zavedení práva stavby* [online] [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/vlastnictvi-a-dalsi-vecna-prava/konkretni-zmeny/stavba-je-soucasti-pozemku.html>

Elektronická pošta

- [1] BUBELOVÁ, Kamila. *Vlastnictvo vodovodu v starovekom Ríme* [online]. Viktor Szabo. 6. únor 2012 [cit. 2012-02-07].
- [2] COREJ, Juraj. *Prošba o konzultáciu k diplomovej práci – Vlastnictvo energetických zariadení* [online]. Viktor Szabo. 18. září 2012 [cit. 2012-10-19].
- [3] ĎURICA, Martin. *[MO SR VEREJNE] FW: FW: bremeno 1* [včetně přílohy] [online]. Viktor Szabo. 9. listopadu 2012 [cit. 2012-11-09].
- [4] ĎURICA, Martin. *[MO SR VEREJNE] FW: FW: bremeno 2* [včetně přílohy] [online]. Viktor Szabo. 9. listopadu 2012 [cit. 2012-11-09].
- [5] ĎURICA, Martin. *[MO SR VEREJNE] FW: FW: bremeno 3*. [včetně příloh] [online]. Viktor Szabo. 9. listopadu 2012 [cit. 2012-11-09].
- [6] FIALA, Josef. *Povaha plynovodu ako movite/nemovite veci podľa ucinneho ObcZ* [online]. Viktor Szabo. 26. září 2012 [cit. 2012-10-19].
- [7] KRATOCHVÍL, Vladimír. *Medze aplikacie zásady prikazu retroaktivity v prospech pachatela* [včetně přílohy] [online]. Viktor Szabo. 2. listopadu 2012 [cit. 2012-11-18].
- [8] ROGGENKAMP, M. Martha. *Ownership of Energy Facilities in the Netherlands* [online]. Viktor Szabo. 20. květen 2012 [cit. 2012-10-19].
- [9] SKŘEJPEK, Michal. *Vlastnictvo vodovodu v starovekom Ríme* [online]. Viktor Szabo. 31. leden 2012 [cit. 2012-02-07].

G. Příloha

Definice

V článku jsou často používány některé odborné výrazy z oboru energetiky. Jsem si vědom skutečnosti, že některé z nich mohou být bez předchozího výkladu méně srozumitelné. Z tohoto důvodu uvádím vysvětlení některých pojmů tak, jak je vymezuje EnerZ:⁴³⁷

a) Obecné definice

energetická služba – činnosti, které vedou ke zvýšení energetické účinnosti a k úsporám primární energie

poskytovatel energetických služeb – fyzická nebo právnická osoba, která poskytuje energetické služby nebo nabízí jiná opatření ke zvýšení energetické účinnosti zařízení uživatele, či v rámci jeho budovy a nese při tom jistou míru finančního rizika

b) Elektroenergetika

distribuční soustava – vzájemně propojený soubor vedení a zařízení o napětí 110 kV, s výjimkou vybraných vedení a zařízení o napětí 110 kV, která jsou součástí přenosové soustavy, a vedení a zařízení o napětí 0,4/0,23 kV, 1,5 kV, 3 kV, 6 kV, 10 kV, 22 kV, 25 kV nebo 35 kV sloužící k zajištění distribuce elektriny na vymezeném území České republiky, včetně systémů měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky včetně elektrických přípojek ve vlas-

437 Srov. § 2 EnerZ.

nictví provozovatele distribuční soustavy; distribuční soustava je zřízována a provozována ve veřejném zájmu
elektrická přípojka – zařízení, které začíná odbočením od spínacích prvků nebo přípojníc v elektrické stanici a mimo ní [sic] odbočením od vedení přenosové nebo distribuční soustavy, a je určeno k připojení odběrného elektrického zařízení

elektrická stanice – soubor staveb a zařízení elektrizační soustavy, který umožňuje transformaci, kompenzaci, přeměnu nebo přenos a distribuci elektřiny, včetně prostředků nezbytných pro zajištění jejich provozu

elektrizační soustava – vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přenos, transformaci a distribuci elektřiny, včetně elektrických přípojek, přímých vedení, a systémy měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky, a to na území České republiky

měřicí zařízení – veškerá zařízení pro měření, přenos a zpracování naměřených hodnot

odběrné místo – místo, kde je instalováno odběrné elektrické zařízení jednoho zákazníka, včetně měřicích transformátorů, do něhož se uskutečňuje dodávka elektřiny

přímé vedení – vedení elektřiny spojující výrobu elektřiny, která není připojena k přenosové soustavě nebo k distribuční soustavě, a odběrné místo, které není elektricky propojeno s přenosovou soustavou nebo s distribuční soustavou, nebo elektrické vedení zabezpečující přímé zásobování vlastních provozoven výrobce elektřiny, jeho ovládaných společností nebo zákazníků, a není vlastněno provozovatelem přenosové soustavy ani provozovatelem distribuční soustavy

přenosová soustava – vzájemně propojený soubor vedení a zařízení 400 kV, 220 kV a vybraných vedení a zařízení 110 kV, uvedených v příloze Pravidel provozování přenosové soustavy, sloužící pro zajištění přenosu elektřiny pro celé území České republiky a propojení s elektrizačními soustavami sousedních států, včetně systémů měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky; přenosová soustava je zřízována a provozována ve veřejném zájmu

zákazník – fyzická či právnická osoba odebírající elektřinu odběrným elektrickým zařízením, které je připojeno k přenosové nebo distribuční soustavě, která nakoupenou elektřinu pouze spotřebovává nebo přeúčtovává

výrobní elektřiny – energetické zařízení pro přeměnu různých forem energie na elektřinu, zahrnující všechna nezbytná zařízení; výrobní elektřiny o celkovém instalovaném elektrickém výkonu 100 MW a více, s možností poskytovat podpůrné služby k zajištění provozu elektrizační soustavy, je zřízována a provozována ve veřejném zájmu

c) Plynárenství

distribuční soustava – vzájemně propojený soubor vysokotlakých, středotlakých a nízkotlakých plynovodů, plynovodních přípojek ve vlastnictví provozovatele distribuční soustavy a souvisejících technologických objektů, včetně systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k převodu informací pro činnosti

výpočetní techniky a informačních systémů, který není přímo propojen s kompresními stanicemi a na kterém zajišťuje distribuci plynu držitel licence na distribuci plynu; distribuční soustava je zřízována a provozována ve veřejném zájmu

hlavní uzávěr plynu – uzavírací armatura odběrného plynového zařízení, která odděluje odběrné plynové zařízení od plynovodní přípojky

měřicí zařízení – veškerá zařízení pro měření, přenos a zpracování naměřených hodnot

odběrné místo – místo, kde je instalováno odběrné plynové zařízení jednoho zákazníka, do něhož se uskutečňuje dodávka plynu měřená měřicím zařízením

odběrné plynové zařízení – veškerá zařízení počínaje hlavním uzávěrem plynu včetně zařízení pro konečné využití plynu; není jím měřicí zařízení

plynárenská soustava – vzájemně propojený soubor zařízení pro výrobu, přepravu, distribuci a uskladnění plynu, včetně systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k převodu informací pro činnosti výpočetní techniky a informačních systémů, které slouží k provozování těchto zařízení

plynárenské zařízení – veškerá plynová zařízení s výjimkou odběrných plynových zařízení

plynovod – zařízení k potrubní dopravě plynu přepravní nebo distribuční soustavou a přímé a těžební plynovody

plynovodní přípojka – zařízení začínající odbočením z plynovodu přepravní nebo distribuční soustavy a ukončené před hlavním uzávěrem plynu; toto zařízení slouží k připojení odběrného plynového zařízení

plynové zařízení – zařízení pro výrobu a úpravu plynu, zásobníky plynu, zásobníky zkapalněných plynů, plynoměry, plnírny, zkapalňovací, odpařovací, kompresní a regulační stanice, nízkotlaké, středotlaké, vysokotlaké a přímé plynovody, plynovodní přípojky, těžební plynovody, odběrná plynová zařízení, související technologická zařízení

zásobník plynu – podzemní nebo nadzemní plynové zařízení, včetně souvisejících technologických objektů a systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k převodu informací pro činnosti výpočetní techniky a informačních systémů, sloužící k uskladňování zemního plynu v plynné nebo kapalné formě přímo propojené s plynárenskou soustavou České republiky nebo se zahraniční plynárenskou soustavou; zásobník plynu je zřízován a provozován ve veřejném zájmu

přepravní soustava – vzájemně propojený soubor vysokotlakých plynovodů a kompresních stanic a souvisejících technologických objektů, včetně systému řídicí a zabezpečovací techniky a zařízení k přenosu informací pro činnosti výpočetní techniky a informačních systémů, propojený s plynárenskými soustavami v zahraničí, na kterém zajišťuje přepravu plynu držitel licence na přepravu plynu; přepravní soustava je zřízována a provozována ve veřejném zájmu

přímý plynovod – plynovod, který není součástí přepravní soustavy nebo distribuční soustavy a který je dodatečně zřízený pro dodávku plynu zákazníkovi, a slouží pouze pro vlastní potřebu zákazníka

společné odběrné plynové zařízení – odběrné plynové zařízení v nemovitosti vlastníka, jehož prostřednictvím je plyn dodáván zákazníkům v této nemovitosti

těžební plynovod – plynovod připojující výrobu plynu k přepravní soustavě nebo distribuční soustavě nebo jinému těžebnímu plynovodu

zákazník – fyzická či právnická osoba odebírající plyn odběrným plynovým zařízením, které je připojeno k přepravní nebo distribuční soustavě nebo k těžebnímu plynovodu, která odebraný plyn pouze spotřebovává nebo přeúčtovává

výrobní plynu – zařízení na výrobu nebo těžbu plynu nebo terminál zkvalitněného zemního plynu včetně stavební části a nezbytných pomocných zařízení, kde uskutečňuje svoji činnost držitel licence na výrobu plynu

d) Teplárenství

distributor tepelné energie – vlastník nebo nájemce rozvodného tepelného zařízení, kterým se tepelná energie dopravuje nebo transformuje a dodává k dalšímu využití jiné fyzické či právnické osobě

dodavatel tepelné energie – fyzická či právnická osoba dodávající tepelnou energii jiné fyzické či právnické osobě; dodavatelem může být výrobce, distributor a rovněž vlastník nebo společenství vlastníků zajišťující tepelnou energii jako plnění poskytované s užíváním bytů či nebytových prostorů nebo k technologickým účelům

dodávka tepelné energie – dodávka energie tepla nebo chladu k dalšímu využití jinou fyzickou či právnickou osobou; dodávka energie tepla k dalšímu využití se uskutečňuje ve veřejném zájmu

konečný spotřebitel – fyzická či právnická osoba, která dodanou tepelnou energii pouze spotřebovává

odběratel tepelné energie – distributor, vlastník či společenství vlastníků odběrného tepelného zařízení; odběratelem může být také konečný spotřebitel; dodávka tepelné energie přímo konečnému spotřebiteli je podmíněna přímým odběrem pro všechny konečné spotřebitele v centrálně vytápěném objektu

odběr tepelné energie – převzetí dodávky tepelné energie od výrobce nebo distributora ke konečné spotřebě nebo dalšímu využití

odběrné místo – místo plnění stanovené ve smlouvě o dodávce tepelné energie, v němž přechází tepelná energie z vlastnictví dodavatele do vlastnictví odběratele

odběrné tepelné zařízení – zařízení připojené na zdroj či rozvod tepelné energie určené pro vnitřní rozvod a spotřebu tepelné energie v objektu nebo jeho části, případně v souboru objektů odběratele

rozvod tepelné energie – doprava, akumulace, přeměna parametrů a dodávka tepelné energie rozvodným tepelným zařízením

předávací stanice – zařízení pro přeměnu parametrů tepelné energie pro potřeby jednoho nebo více objektů; předávací stanice je samostatnou věcí a není součástí budovy, ve které je umístěna

rozvodné tepelné zařízení – zařízení pro dopravu tepelné energie tvořené tepelnými sítěmi a předávacími

stanicemi; odběrné tepelné zařízení není součástí rozvodného tepelného zařízení

objekt – ucelené stavební dílo technicky propojené jedním společným odběrným tepelným zařízením

soustava zásobování tepelnou energií – soustava tvořená vzájemně propojeným zdrojem nebo zdroji tepelné energie a rozvodným tepelným zařízením sloužící pro dodávky tepelné energie pro vytápění, chlazení, ohřev teplé vody a technologické procesy, je-li provozována na základě licence na výrobu tepelné energie a licence na rozvod tepelné energie; soustava zásobování tepelnou energií je zřizována a provozována ve veřejném zájmu

tepelná přípojka⁴³⁸ – zařízení, které vede teplotonosnou látku ze zdroje nebo rozvodného tepelného zařízení k odběrnému tepelnému zařízení pouze pro jednoho odběratele

zdroj tepelné energie – zařízení včetně nezbytných pomocných zařízení a stavebních částí, v němž se využíváním paliv nebo jiné formy energie získává tepelná energie, která se předává teplotonosné látce

Pro účely tohoto článku používám také pojmy:

energetická soustava – určitý komplexní soubor energetických zařízení, která společně slouží k zabezpečení dodávky a odběru energie

energetické zařízení – samostatné funkční zařízení nebo funkční celek individuálních energetických zařízení na přeměnu, transformaci, připojení, přenos, přepravu, rozvod, distribuci nebo dodávku energie, které je prvkem elektrizační soustavy, plynárenské soustavy nebo rozvodného tepelného zařízení, provozovaného poskytovatelem energetických služeb

⁴³⁸ Viz § 79 odst. 1 EnerZ.